

1981 - 2150

889 P.P. 1981 - 2150

(86)

Inheritance

(2)

K34/82 1981

~~pp. 1981-2150~~

H. M. Mohlabe.

Bethany Mission,

P.O. Box 39,

Trichardtstad,

Via Letsitele;

22-2-1952.

rec 22/4/52

f.45 x 170p = 76 pp typed

Puku ya H. = £6-15-0LefaBa lapa ba bolabola pele ga go be-
ya moja lefa.Temana ya 1: Molebendi wa dithapo
moja lefa a thesi a beiwa.

4233 Motho o wa hwa a šiya dithapo. Dithapo ke gore dilo tša gwe. Dilo tše bjale ka: - Dikaparo, marumu, mola-
mo, Dilêpê, bo magagane, Mesebe, Diko-
tse, Dibjana le mabêlê. Ge e le ngaka
o šiya le dithêbêlê. Dilo tše we ka mo-
ka ga tšona dibitšwa gore ke dithapo.
Ge a ile a šiya diruiwa le tšona e
thale dithapo. Ka moka ga tšona dilo

1982

889

K34/82

tše we ge mong wa tšona a h^uwile, difi-
faletšwe.

4234 Motho ma diyo-hwa, ba swanets^e go
tšibisa ba bo leloko la bo mohu ga mmô-
gô le ba bo malome wa gwe. Bjale ge
ba khobakane ke gona ba begelanago le-
hu la mohu ka mokhwa o we a ilego a
babja ka ôna. The toto the thale ka
gare ga ngwako. The nwa bonopi bja bo-
khalaka the mpone ~~mo~~ molomo ~~mo~~ mpôkô-
bôkô pele ga lehu go êta beng ba lona.
Ke gore le ge e le wena yo mogolo o ka
the ke wa tšena ka ngwako wa mohu. Go
tšena ba boleloko la mohu ga mmôgô le
ba ga malome wa gwe. Ke bona ba we
ba phuthago mohu.

4235 Mohu o išwa mabiteng. Ka morago
ga^{mo} ba kalakatetš^e mohu, ba tšwa na^e ka
ngwakong. Bjale ke gona bontšⁱ bja batho
bo ba salago moragô. Dikobô tše dingwe
ba mo iša natšo. Ge mohu a hwile a na
le diviwa, ba bolaya the ruiwa the the-
ngwe ba mo felegetš^a ka sona. Mokhopa
wa tšona ke kobô ba mo a p^eša. Madile

889

1983

K34/82

mošwalašwathi ba ditšhêla ka gare ga lebi-
 ța. Ka morago ga mo we ba huralla lebița
 ba kwatama ka dikhuru ba ngwațhama, ba so-
 ba mabu ba a lațhêla ka gare ga lebița.
 Bjale ba tsoțobana, ba thoma go phusêtsā
 lebița. Ka moragō ga mo moku a țha bōnale
 ke gōna ba sokologago ba phusêtsāgo ba eme
 ka maoto. Nama ya țhedimu e ya lewa, ma-
 rapo a yōna a khobakanywa a beıwa gōdi-
 mu ga lebița. Ba re ke țhona țhe ruiwa
 țhe re go felegetsitšego ka țhona.

4236 Theila. Ka lona tšatši le we moku a
 hwago ka lona batho ka moka ba naga e ba
 ilêla. Ke gore mediro ka moka a ba šome
 ba țhwa ba dutši gae. Ba we ba bo moțe-
 ng wa moku ba fifaletšwe. Ga gona țhelo
 țhe we ba ka țhebolabolago ka baka la gore
 ba țhe țhellong. Ba dutši ka go țhonama.

4237 Maemong. Basadi ba bo moku ba ba
 gona pele ga gore moku a e šıwe lebiteng. Bja-
 le ba bangwe ba ța ya maemong ka mabanya-
 na ba yo lala ba rimamile mo we. Basadi țhe-

1984

889

K34 /82

Ilo t̄ha bona t̄he ka lapeng. Banna ba dula khorong. Ba robala mo we gona. Monna yo a t̄ago maemong o t̄a ba hwetsana ba dutri khorong. Mosadi o êmela basadi ka lapeng.

H238 Go goga bathologadi goba mothologadi. Mothologadi ga gona khethologano, monna ke motholo wa mosadi ke mothologadi. Ke mo we gonago le phapano. Ka moragô ga matšiši a mathano, ba bitša ngaka e t̄ilo go-g^{ga} ba-thologadi ka ngwakong. Ba tswaredi ba mohu ba o retša diata. Ke gona banna ba ka khonago go swarella bana. Ka gobane ngaka mo e t̄hešū ya alafa phifallo, banna a ba swanelle go swarella bana, ka baka la gore ba ka fetella ke kolwetsi kja mohu.

H239 Kalafô ya phifallo. Ngaka e fit̄ha e t̄hale ka moswanyana le ditshare t̄ša yôna goba ka merithi. A re gofit̄ha a re bothoko ba bina t̄ou. Bothoko ke tumedišo ya batho mo ba t̄ogetše ke motho. Ke gore ba bothokong. Ka morago ga mo we ke moka ngaka e t̄huba ditsheta t̄ša yôna ka lebeya.

889

K34/82

1985

Banna ba yo oretša diata tša bona. Ditshe-
ta tše we dias a šidiwa e ba tšhidi e ntso.
Ke moka ba-ṭhologadi ba ṭola ka yōna ṭhōgō
le maoto. Ba ṭotša le moṭhologatšana. Moṭho-
gatšana ke mokokoṭēlo o we ba kokotēlago ka
ōna.

4240 Baṭhologadi ba tsoḡela nokeng e ṭhale
ka mahube. Ba ya nokeng pele ga kalafoya
ngaka. Ge ba e ya ba ya ba rwele bo ma-
mphašane ba dimati tša morula le letshe-
go. Ba yo fiṭha letšibogong le legolo ba ṭha-
pa. Bo mamphašane le letshego tšo šala ka
nokeng, ba boya le dikhuta marama. Dikhu-
ta marama ke gore ba boya ba ~~mm~~ mumi-
le mēti ka dithama. Ke ōna a we ba yo
ba beulago meriri ka ōna. Ke gona ngaka
e khōnago e tēna modirong wa yōna wa
kalafō. Maseka a bona ke moṭhathe. Moṭha-
ṭhe ke dinti ~~tša~~ tša motolo. Motolo ke mohuta
o mongwe wa magogo.

4241 Bjale go ka šala go bolwabolwa ka mole-
bendi. Molebendi a nyakelwe, o dutši a le go-
na. Ka gobane batho ba ṭhepela ka le-na-
neō (lethêthô) la dikhomo. Ba latiša me-

889

K34/82

1986

thela ya dikhomo, ke moka ba hwetsana yo we a lebanego go lebella lapa le we. Bjale ba mmotša gore a le lebella. Moja lefa o ta no dula tulong ya gwe ka morago ga mo dillo ka moka tša mahu difedile le gona e le gore o godile.

4242 Moliti wa mogo wa rotwe o leta a e ja mafota. The we ke theema. The bolabola ka molebendi. Dithapo ka moka tša mohu dikhobakantswa ka ngwakong wa mohu. Ga gona motho yo we a swanetsego go ditse tseyar goba go dirumisa. Dita khobakana ka mo we go fithela ngaha e tlo mo ata fa difoka. Dikaparo tša mohu a di aparisi pele ga gore difukiwa ka baka la go tshaba go fetelwa ke bolwetsi. Molebendi ke motho yo we a lebanego ke lapa le we.

4243 Molebendi a swanela go toga mo we moteng wa bo mohu. O ta sala a dutši, o lebeletše batho ba go ta maemong. Ge go fithile motho yo mogolo, ke moka o mothabela pudu pudu. Ge e le gore mohu o hwile a na le

889

K34/82

1987

diruiwa, ba t̄haba khomo. Khomo e we ke morogô wa ba-emedi ba lehu. Dilo ka moka di laolwa ke molebendi.

H244 Meriri ya pele. Mothang o we ngaka e gôgago bathologadi ka ngwa-kong, ka moka ba bo leloko la bo mohu ba phalola. Go phalola ke go feela meriri ka moka dithogong, dithôgô t̄ša t̄šala e le matwatedima. Ka morago ga mo we meriri e ya goma ya m̄ela. Ke moka ba-t̄hologadi ba rwala meriri. Ba dira go t̄šeya t̄hebaka t̄ha dikhwedi t̄še t̄še ntabe. T̄šupa e a ila ba-t̄hologadi ba swanet̄še go beulwa meriri. Ba bot̄ša ȳena molebendi gore bana ba bolaya ke dint̄a.

H245 Molebendi o ta ba fetola ka gore ~~yo~~ ênang mebela. Go but̄šwa yo mongwe le yo mongwe wa bo leloko. Le let̄šat̄ši le we ba ritelet̄šago ka lona ba but̄šwa gammôgô le ngaka. Mo la ba t̄ebago let̄šat̄ši la go ritelet̄ša ke moka ba t̄ibile let̄šat̄ši le

889

K34/82

1988

we bjala bo ta Logag nnewago ka lona. Ka lona letsatsi le we yo mongwe le yo mongwe o swanetše go faga bušwa e thalé ka pela. Ka morago ga mo ba lle tša go ja, ba rwala mabêlê ba ya naô.

4246 Bjala bja meriri ba ngaka ba go fokadithapo. Ngaka e re go fitha ya bitša molebendi, ya mmotša gore ke nyaka go tšhela marapô. Bjale molebendi o swanetše go bitša ba ba-kotwana ba leloko la gabo fêla gammôgô le dikkhadi. Ngaka ke moka e laolêla tšhila. Ge go na le mo we badimu ba belaélago o ta ba botša gore go swanetše go bega badimu pele ga gore bjala bo nnewe. Gape e laolêla la moupi wa meriri.

4247 Dikala dikhaolwa ke yo we ditaola tša go montša. Dikala ke ditšhamo tše we ba thamago mothologadi. Bjale ka tsatsi lewe la bjala bja meriri dikhaolwa. Ba goma ba phalola ba-thologadi. Mokhaudi wa dikala ke moupi wa meriri. O swanetše go upêga the thareng tha morithi o mo-

889

K34/82

1989

golo. Dikala ditoga le ngaka.

4248 Ga gona lebaka la go bolabola ka moja lefa, ka baka la gore ba the the-llong. Molebendi o ta tšwela pele le go lebella. Motho mo a le ka fathe, a bole ka pela, thelemo o wa dira. Ka moragô ga thelemo the bobedi ke moka ba dira bjala bja meriri ya mafello. Ka bjala bjo we bja mafello ke moka thehello the fedile. Bjale moja lefa o swanetše go tšibiwa ka lona tšatši le we.

4249 Ditšhapô ditšeiwa ka bjala bja meriri ya pele. Ka moragô ga mo ngaka e laoletše thetšhila, e dira gore ba ntšhe ditšhapô ka moka tša mohu. Ba ala magogô ba dibeya gôdimu ga ôna. Bjale ngaka ya thoma go difoka. Ka morago ga mo e feditše go foka, e tšeya the thengwe the ditšhapô ya toga ya dula kowa theko. Bjale ke moka go fedile bana le basadi ba mohu ba ka tšeya ditšhapô. Motho a swanela go tšeya tše pedi, o swanetše go fo tšeya ka thethii. Bjale tše di-šalago di boetšwa ka ngwakhong wa

889

K34/82

1990

mosadi yo mogolo. Morwa yo monyana a swanêla go tšeya the the tha molebana-go. Le rumu la motê le lebane moja lefa.

~~4250~~ 4250 Ba leloko ba khôna go nyaretsa moja lefa ka moragô ga bjala bja meriri ya mafello. Bjala bja meriri ya mafello a še bja ngaka, ke bja ba leloko. Bjala bjo we ke bja go (kêra) go beula ba thologadi. Bathologadi ba we ba beulwa ka dilo, ba beula ke ba-rwa ba mohu. Batho a ree ka go lekana, ba bangwe ba ntšha lesome la mašelang o fa mothologadi, ba bangwe ke the thano tha mašelang fêla. Morwa yo we a beulago mothologadi ke moka ke molaudi wa ka mo we lapeng le we.

4251 Ka moragô ga mo ba nwele bjala ba palakana. Ka moswana ba leloko gammôgô le dikhadi ba tsogêla mola moteng wa bo mohu. Ba yo bolabola ka moja lefa. Ge moja lefa e thale yo monyana, molebendi o ta tšwela pele le go lebella motê. Ka lona letšatsi le we

889

K34/82

1991

khomo e swanetsê go t̄habiwa. le mo-
hu o wa bigiwa. Khomo e we ke ya go t̄ho-
boša bana ba mohu. Go t̄hoboša ke gore
bana ba t̄he t̄ha holofêla gore ba ka ba
ba t̄ha bōna motho. Ka goriale ~~we~~ mo we
ba t̄he ke ba dula ka diata ba šumi-
še diata.

4252 Molebendi a swanêla goba mozinyi.
Moliti wa mogo wa rotwe o leta a e ja
mafota. Molebendi o na le maata a go
lada dilo ka moka t̄ša mote o we. Bja-
le ge a ka t̄hinya dilo ka moka, motha-
ng moja lefa a golago, o tilo fapana
naê. Mafota a we a bolwabolwago a na
molato. Ke gore khomo e ya hwa, ke
moka laja, a e na molato ka baka la
gore e diyo hwa ka nozi. Ke ôna mafa-
ta a we a bolwabolwago.

4253 Molebendi wa mozinyi o ntšhiwa ka
t̄ha ka mafuri. Bjale batho ba bangwe ba
šitwa go twarela moja lefa, ka baka
la go t̄he je mafota. Ge a bolaya kho-
mo a boifi goba go rekisa. Bjale motha-
ng moja lefa a golago, o ta nyaka go

889

K34/82

1992

teba. A hwetsana gore dilo ka moka o fi-
lo dirra ka tšona ka mokhwa o a ratago.
Moja lefa o ta raka molebendi bjale ka mpja.
Ka baka le we o ta gahiwa le tela a
ba a tšwa ka tha ka mafurir.

H254 Ge motho a ka ntšhiwa ka tha ka ma-
furi, ke moka kwana a e thale gona. Le
ditaba ba ka the ke ba ba ba tha botša-
na. Moja lefa a ka the gate ka khorong ya
bo molebendi wa mosinyi. Mosinyi le yena
o ta ba bjale. Ke moka go fitšile le thoyō
le legolo, ka gobane moja lefa o ta laya
bana bagwe gore ba tše ke ba tšena ka
khoro ya mokete ke mmolai a ka le bolaya.
Bjale yola le yena o ta ba bjale.

H255 Ge motho yo mongwe wa bona a ka
hwa, ga gona yo we a ka dumêlago go
šala a lebeletše motše wa yo mongwe.
Mothomong mo lebendi e kaba malome, ke go-
na a ka the ke a beya ke motho yo mo-
ngwe. O ta no fêla a e ya a batššetša,
ka moragô ga mo we ke moka ba mmotša
ditaba, ke moka o fêla a ba eletša. Ke
moka ka moragô ga mo taba a bolwa-

889

1993

K34/82

bolwe ka nte le yêna.

H256 Molebeledi yo motse ke wa go tšeba ge motho a babja. Ge ngwana a babja ba swanetše go tšibisa yêna. Ke yêna yo we a swanetšego go ya ngakeng. Ge molebendi a ka fo nyaka tša ~~bot~~ bōse fêla tša go baba a the ke a dinyaka. A ka the ke a kwana le mothologadi. Tšhalete ya go laola o ntšha ya gwe. Thepa yōna e ntšha ke mothologadi. Thepa ke gore tšhelo the we ngaka e the nyaka-go + mabapi le kalafō ya yōna. Ge lapa le we le the na tšhelo, gona molato o tša ê-mêla moja lefa ke yêna yo we a swanetšegogo tša go lefa ka morago ga mo a dutšhi tulong ya gwe.

H257 Motho o wa hwa o šiya melato. Melato e we ge e tšibiwa, molebendi o na le maatša a go fa ba belaedi. O bolabola le motholo, a kwana naê ke moka ba lefa melato e we. Moja lefa ba tša mo tšhalošetša mo a godile. Ge go the na tša go lefa, melato ka moka e tša êmêla moja lefa. Le ge molebe-

889

K34/82

1994

ndi a na le tshelo, a ka tše ke a khōna go-
ntšha. Theema tše re, lapa a leji le ngwe.
A di ile go tala di tšetšhe mong wa tšona.
Ge a godile yēna mong o swanetše go
lefa melato e we ka moka ga yōna.

4258 Molebendi a ka ntšha tša gwe a lefe-
lla moja lefa. Ka goiale mo we ke gore
mothang a golago o swanetše go fa molebe-
ndi tshelo tša gwe. A mo lefelle ka tše-
phiring aowa dikhadi ga-mmôgô le ba
bangwe ba le-loko ba swanetše go ba gō-
na. Go eleletša ka moswana ge a ga-
na ba tše ba khōnē go mo ganetsā.

4259 Khaitšedi ya mosadi yo we monna wa
gwe a hwilego. Le yēna a ka lebella
lapa la yo we khaitšedi ya gwe. Bana
ba yo we khaitšedi ya gwe ge ba molebele-
tše bahe malome. Ge yēna a ka tshinya
dithapo, a gona molato. Molato wa gona
ke gore yo we motogolo ge a godile, a
mo fê mosadi. Dilo tše la a dillego di tša
ballwa mo-nyalong.

889

1995

K34/82

H260 Ge moku a ka hwa a be a t̄ha kwame le ba-gabo. Mothologadi a ka t̄he ke a le-bella ke motho. Bjale ka baka le we o t̄a t̄habêla ga mogadibô wa gwe. Mogadibô wa gwe o t̄a dira gore ba leloko la bo moku ba khobakane mo we lapeng la moku. Ge ba khobakane o t̄a ba botšā gore ke bōna yo mo-gadibô, o re na ke yēna wa mang. Ka goriale mo we ke re le re-
ng ka yēna. Bona ba t̄a mmotšā gore ke lešaba la go. Le a m̄hafêla, ba re we-na o ka bōna gore o ka dirang ka lona. Ge gona le ditaba gona o t̄a no re botšā re t̄a t̄a re go kwišā t̄ona. Ka goriale mo we ke gore khadi ke yōna e we e swanetšego go ba molebendi. Ditaba ka moka ba swanetšē go botšā yēna pele, e-be yēna a botšago ba leloko la bo moku.

H261 Ka moragô ga mo we, ge gona le bjala goba go bolailwe khomo, banna ba leloko ba swanetšē go no ba bjale ka batho ba šele. Motho a swanêla go ba le mafofêla teng. Mafofêla teng ke gore a nyaka go laola. Khadi e ka

889

K34/82

1996

moraka bjale ka mpja.

H262 Molebendi a ba fo beya motho fêla. Go lebella mote a ñe go robala le mothologadi fêla. Motho o no dula gae ga gwe ke moka mo bosele a ya a ba tšōetsa le go mmotsa ga gona le taba. Ka goriale mo we ra mogolo a ka lebella mote wa moratho wa gwe. Ra ngwane a ka lebella mote wa mogolo. Ngwana wa rangwane a ka lebella mote wa ra mogolo. Ngwana wa rangwane a ka lebella. Khadi e ka lebella mote wa khaitšedi ya gwe. Malome le yêna a ka ba moledi wa ba togolo. Motho yo mongwe wa leloko le yêna a ka ka khetiwa ya ba molebendi wa mote.

H263 Dikhuri ge di beya moja lefa ba dira monyanya. Ba tšibša ka moka ba leloko pele ga gove monyanya o diruwe. Ba khobakana, bjale moledi wa moja lefa, a ba bo-tša gove ngwana o gudile. Ka goriale mo we ke nyaka go mofa tulo ya gwe. Ke moka ba dumelana nae. Bjale a ñe ngwana wa mpja, o swanetsê go dula ka mokete. Bona ba ta fo mo fetola ka gove go te-

889

K34/82

1997

ba wena. Ke a le tšibisa gore ka morwana
ba swanets'e go e'na mmela. Ke t'a goma
ka lebotša letsatsi la go šila.

H264 Moradi yo mongwe le yo mongwe wa
leloko le we, o swanets'e go e'na mmela.
Ka tsatsi le we ba t'a ya go ka lona ba
swanets'e go ya ba rwele diphafana. Mo-
ledi wa ngwana o t'haba khomo. Pele ga gore
go nwewe mabjala le go ja nama, ba swa-
nets'e go šupa moja lefa gare ga batho
ka moka. Moja lefa o dula gare ga ba-
tho le motseta wa gwe. Bjale moledi o
e'na pele, a ba t'halošetša ka mokhwa o
a go ba a swere ngwana ka o'na. Ga
mmogô le go mmotša melaô ya go phidiša-
na le motše.

H265 Ka moragô ga mo moledi a bolabotš'e,
bjale yo mongwe le yo mongwe o swanets'e
go e'na a laya moja lefa yo we. Tayo e
kholo ke gore a rate batho, le gore yo mo-
golo a ne pelonkgo. Pelonkgo ke gore wa
hwetsana ba lle ba feditše, o khole gore
ba feditše o t'he ke wa re ba filo nko-
na. Ka baka la gore ba filo nkhona go ba-

889

K34/82

1998

aka lehufa. Bjale lehufa lebaaka gove
motho a the ke a khona go šoma melato
ya mefe gammogô le medirô. Ka goiale
mo we a še yona kagô ke go ruta. Ge
moše o ruta ke moja lefa, ga gona molato.
Zêla dikhaka di taya le megwere.

4266 Badimu ba tibišwa tsatsi le we la
moja lefa. Monyanya o mongwe le o mongwe
pele ga gore o dirwe, mong wa monyanya o
swanetše go thepela le bore a tēba. Bore
a tēba ke dingaka. Bjale ke tšona tšewe
di swanetšego go mo fa ditela tša go šu-
miša mokete. Ge go swanetše go iwa ba-
dimung pele ke tšona tšewe di swane-
tšego go ba botša. Le pheko ya go hupa
mpherere o wa fiwa. O swanetše go di-
ra ka mokhwa o we ngaka e mmušitše
go ka šna.

4267 Moja lefa o tibile ke mang le ma-
ng. Ke moha go fedile bjale ba tēna di-
jong. Moledi a ka the ke a togêla moja
lefa. O swanetše go tšwela pele le go mo
laya melaô. Moja lefa a ka the ke a dia

889

K34/82

1999

the thengwe ka nte le moledi. Wa bōna moja lefa a nyatsa moledi, ke gore a ka a soma modirō wa gwe ga boṭe. Mothomong o ile a diyo kotlwa ge a ta togela tulo ya moja lefa.

H268 Moledi o swanetše go thalōša dilo kamoka tše we a ilego a dišumisa. Ka morago ga mo monyanya o fedile, ba ta gona ba bitšwa gape ke moja lefa. O ba bitša fela ge a ile a fapana le moledi mo a tha khone go thalalōšetša moja lefa. Fela ge a ka ma thalōšetša ba kwana a gona taba. Batho ba bitšwa fela ka bakka la diphapano.

H269 Moledi ge a ile a the ke a khōna go lebella dilo tša moja lefa. Moja lefa a ka the ke a kwana nae. Ka goziale mo we ge ba dula moteng ka o thii yo mongwe o swanetše go roba a yo a-ga wa gwe moṭe go sele. Khanthe mo a ile a lebella ga boṭe, o ta ba papa-go moja lefa go ya go tha felego.

889

2000

K34/82

H270 Khadi e ka beiwa go lēla moja lefa. Mothepa yo mongwe le yo mongwe o swanetšē go bikiwa. Bjale khadi e we e swanetšego go ba molebendi wa moja lefa, o khopêlwa bogadi bja gwe. Monna wa gwe a mo lokolla. Taba ya go tšeya khadi e le moteng wa yōna e boima kudu. Ka baka la gore monna yo la a mmikilego, o boya ka moteng go tšilo beakanya melaō ya ga gwe. Bjale ka baka le we ba swanetšē go beya ba bangwe, ba go molebella gore o thepediša ditaba ka molaō. Ge monna wa gwe a pherekanya ditaba, ba tša mmōna ke moka ba mokhala.

H271 Peō ^{ya} khadi ke ge ba leloko lewe le-xabetšē. Bjale ka goiale mo we ba lealea, ba bōna gore a gona mokhwa owe ba ka diwago ka ōna, ke gona ba mmeya. Bjale ge gona le ba we agišanego na bō, ba tša mmotšā gore wa bōna nōga o botšē ba. Nama ya be-ta e a songwa. Ke bona ba tša ba botšā gore me-
te go swa ya^{ba} batagani. Thoka ya khole a e la molele tšelo. Ka goiale mo we

889

K34/82

2001

re re le thušeng ka go lebendiša mosadi yo.
~~ke~~ moka ba kwana na bô.

4272 Molebendi wa tšaweng. Molebendi yo we o swanetše go thōpha ke mosadi yo mongwe le yo mongwe wa motše. O swanetše go khula di omame. Le yēna molebendi ge a bōna go na le taba e e mo fapantšhago, o swanetše go batšar yēna mothologadi yo mogolo. Mothologadi yo mogolo le yēna o tša mo thušša go khula bana. Dilo ka moka dilaola ke yēna molebendi ga mmagō le yēna mothologadi yo mogolo.

4273 Ge go ile gwa fitha baeng ba bagolo, ba go tša thellong. Molebendi o swanetše go tibiša mmago moja lefa. Bjale bona bedi ga bona ba swanetše go rēra mabapi le go thabēla bēng thelo. Bjale ge ba kwane, mmago moja lefa, o bitšar mosadi yo a molatēlago. O tšilo mmotšar taba e ya thalēlō ya baeng. A ka tše ke a bolabola thelo, taba kholo o tšo fone go tēba lena bagolo. Ke moka go fedile, baeng ba ka thabēlwa

2002

889

K34/82

pudi. Khogo yōna ke nonyana a ba e dule thopa.

H274 Molebendi a fiwi thelo ka morago² ga tulo ya moja lefa. Moleta mogo wa rotwê o leta a ija mafōta. Moledi le ge a ile a the be lešāedi; mothang a fang moja lefa tulo ya gwe, a fiwi thelo. The we ba yago ba the dira, ke go laya moja lefa. Ba mmotša gore a the ke a la tha mokhalabje yo. Ke papago o ta go ruta melaō le mokhwa wa go swara mote. The the-
ngwe le the thengwe the we the go gaka-
ntshago o botše yēna mokhalabje yo. Thee-
ma tha moledi. Ke nna mametša dikwilikwi-
ti, ke metša le dipotokwane tša ditshukudu.

H275 Thalōšo ya theema. Ke gore the jedi tha khoši. Ka baka le we a ilego a dira^{bo} botē, o tha ta tšwela pele lego ja, ka gobane moja le-fa ge a bolai-
le khomo goba pudi bjōkō ga ta ja yē-
na. Dikwilikwiti ke ge thelo the feta
~~molaleng~~ mogolong. Dipotokwane ke tše
we khoši e mo fago. Kudu ke mare a

889

K34/82

2003

khozi. Tshukudu ke yena mong morena.
O ta metša dikwilikwiti go fithela a
e ya lehung.

Temang ya 29: Theila goba monyanya
wa nlefa.

H276 Ge monna a hwile go na letheila.
Theila ke gore motho yo mongwe le yomo-
ngwe wa mmoto o we a swanela go
soma masemong. Le motho yo a dulago
kholê nabô bjale tihemo ya gwe ya ba
e lebane le ba mmoto o we, a swanela
go lema. Ge a ka no lema a na molato.
Fela a ka the ke a lema o swanetsê
go boifa. Ka baka la gore ba bo mo-
hwedi, ba ta re ga gabô lehu a le
gona.

H277 Motho mo a hwile o bigiwa mosate.
Ge e le gore o hwile mmotong wa ntona,
ba bo mohwedi ba swanetsê go roma
motho wa go tibiša gore ka mono re-
na a ra disa. Ntona e we ke yona

2004

889

K34/82

e ʒa yago e ʒibisa ba mošate.

4278 Batho ba ilêla mohu matsatši a mathano. Ke gore matsatši a we mathano a ba e go lema. Matsatši a we ke matsatši a ʒheila. ʒe go hare ka ʒatši le we la boʒhano ngaka ya go alafa lehu ya ʒhe ke ya ʒa, gôna ʒheila ʒhe ʒa ʒeya matsatši a ntabe.

Monna goba mosadi go fo swana, ba ilêlwa matsatši a mathano. Ka letsatši la ntabe batho ba ʒele ba ka e kêla modirong ya bona. Go gopolwe gore nka moragô ga kalafô.

4279 Khoši mo e hwile. Theila ʒha khoši ʒhe ʒeya le-baka le letelele.

The a dira matsatši a lesome, le ge e le mohumagadi. Ka letsatši la lesome ba bitša ngaka e ʒhito ʒilo alafa lehu. ʒhila ʒha khoši ke ʒha naga ka moka. Batho ka moka ba we ba dulago mo we nageng e we, a ba swanêla go ya mašemong a bona go lema. Ba dula ôna matsatši a we ba lêla mong wa

889

K34/82

bona. Ka moragô ga mo ba a lafile lehu, ke gôna ba ka yago go lema. Ba leloko la ka mošate bona, a ba e, ba t̄ha lla lehu la mong wa bona.

4280 Thello t̄ha khoši t̄he ndiwa ka boma-lešapane. Ge khoši e hwile, magoši a we e agišanego nakô ba t̄ibišwa. Bjale ka mo nageng ya gešû. Mothabe a hwa, ba ga Mothabe ba swanets̄e go t̄ibiša ba ga Mamets̄a, ba Makhōtšwi le ba ga Thebela le ba ga Mašišimale. Khoši e ngwe le e ngwe e t̄šwa e gapa khomo ya go ya t̄hellong. Ba ya ka t̄he t̄hōpha t̄he t̄hent̄ši t̄ha banna. Khomo e la ba t̄šwa-go nayô e a ruiwa, ba nt̄ša e ngwe ya mo gae, ba ba fa yōna ke moka ba bolaya yōna. Maušwa ôna ba t̄ha a fagêla ke beng mote.

4281 Ge khoši e t̄ha-t̄šwe e gapa t̄helo. Mo we molato ke wa khoši e we. Ba t̄a mo fagêla maušwa, morogô ba mo šebet̄ša ka morogô wa mokhuša. Ge yēna a ka t̄he ke a belaêla, ka gobane mokhuša ke yōna nama ya basadi.

4282 Dikhoši tše we tša go tša thellong tša khoši ya mohu, a di te tšatši ka lethii. Ba no tša ka go latelana. Le ge ba šetše ba alafile lehu, ba no tša. Thello ke tša go dira gore mang le mang a tebe gore motho o hwile ke moka ~~re~~ ka tše tša troga re mmone. Bogologolo e be ba re o rwele ke phiri. Go hwa ke lentšu le we la go ba le tša šumišwi. Ba bagolo bona e be ba lešumiša. Khoši e ~~ba~~ tša lala ~~ba~~ lla thello bošego ka moka le mothegare. Ge letšatši le rēma khalaka ke moka le retha le ya topa. Ke gore ba tšoga ba boēla magae a bona.

4283 Maemong. Lentšu le, le šupa go emela mohwedi. Tšhekendišana ke gore ge oile o e-metše mohwedi, o swanetše go butšiša mohwedi gore la ja keng. Bjale mohwedi o tša tšaloša ka mohlwa o we motho a tšabegilego ka ōna. Ke moka yola o tša re modimu o phala baloi, ka gobane o bo-laya motho a gudile. Ke moka ba thōma go šekendišana ka lehu la mohu. O ile maemong go šekedišana le mohwedi.

2007

889

K34/82

Mo we Tšheke dišanong ya bona ba re motho
a diyo hwa ka lehu la gwe, ba diyo molya.

4284 Tšatsi le ba gōgago ba-thologadi ka
ntong. Ba-thologadi ka moka ga mmōgō le ba-
na le banna ba phalola. Go phalola ke gore
go beula meriri ka moka. Thōgō ya šala e
le twadimē, ke gore le meriri a e bonale. Me-
riri e we e ta melago, ba e rwala. Thwalo
ya meriri ke gore a e keriri. Ge e le khōi,
batho ka moka ba naga e we, ba swanetše
go phalola le go rwala meriri. Ba phalolēla
mong wa bona. Ke yōna meriri ba rwalla
mong wa bona.

4285 Bjala bja khoko. Ka pela-nyana
ge baemedi ba dutši ba thale mo we the-
llong, go šidiwa mmela. Ka moragō ga mo
ba šitšē, ba phakiša go dira bjala-nyana.
Bjala-nyana bjo we ba bu^h bitša khoko.
Ke bjala bja bakhekolo. Bakhalabje le
bona ba nwa fêla ba khopêla bakhekolo.
Bjala bjo we bja khoko bo šupa theō
ya mohu ge a tha tšwa go bêlêga. Ngwa-
na o teya ke bakhekolo fêla. Mokhalabje

2008

K34/82

889

wa bōna a tēna, o tēna ka tumello ya bakhekolo. Le gōna go t̄a ba gona le t̄he t̄he tswents̄ego. A go fo tēna mokhalabje fēla, aowa go tēna mokhalabje wa ngaka. Ka moragō ga mo ba feditš̄e go fala kholo, ke moka baemedi ba le-loko ba palakana.

4286 Ke baka la thwalo ya meriri. Thwalo ya meriri a go tibiwi le baka le m̄dikhwedi. Ba laola fēla ke meriri ge e godile e bile e t̄etš̄e dint̄a. Ka baka la go longwa ke dint̄a, ba swenetš̄e go botš̄a molebendi, gore bana ba bolaya ke dint̄a. Thōgwana t̄he t̄ia bona o t̄a hwetš̄ana dire matai gobóó.

4287 Molebendi ke yēna yo we a swanets̄ego go diva ditibiš̄o. O t̄a t̄ibiš̄a ba-le-loko ka moka gore bana ba bolaya ke dint̄a. Ka gōrale mo we re yen ēna mmela wa bjala bja go t̄hoba bana meriri. Bjala bjo we bo bitš̄iwa gore ke bjala bja meriri. Bjala bjo ke bjala bja ngaka, ka gobane o t̄ilo t̄hakola bathologudi dit̄hamō. Mothang ba š̄ila mmela ba t̄ibiš̄wa. Mothang ba

2009

889

X34/82

riteletšago ba tibišwa. Tibišo ya mo ba rite-
letšā ke tibišo ya mafellō, ka baka la gore
ba t̄aba ba t̄eba gore ba t̄a uwa neng.

4288 Bjala bja meriri ke bja ngaka. Ngaka
ba e tibišā t̄iatšī le ba om̄elago. Ke gore
ge ba om̄ela lehono ka morwana bo anwe-
wa. Ka morwa yo mongwe le yo mongwe, o
wa peya dijō t̄ā gwe e t̄hale ka morwa-
nyana. Ka moragō ga mo ba llē t̄ā goja,
ke moka ba wēla t̄ela ya go ya mowe
t̄hetšhila t̄he nego n̄the. Dilo ka moka
t̄ā mohu di a fukiwa. Ka morago ga mo
we yo mongwe le yo mongwe o topa t̄he we
a t̄he nyakaga. Mongwe a topele mongwe,
o e topēla ka noši. Dilo t̄ē t̄ā mohu
di bitšwa dithapō.

4289 Ba šupa ngaka bjala. Ka moragō
ga modirō wa go phalola bathologadi la
bo bedi le go topa dithapō. Ba šupa nga-
ka bjala bja yōna. Bjale e ba laēla gore
ba bo rwale bo t̄wele kante. Pele ga
medirō e we ka moka ba-khekolo ba tro-
gēla mo we bjala bja t̄hetšhila bo ne-

889

K34/82

2010

go ntše. Ba yo nwa bjala bja diphiri. Bjala bjo we bja diphiri, ba kha ga na kowa bjale^{ng} bja thitšhila. Bjala bja diphiri bo gopotšä ge ngwana a godile ba motsogetšä mothateng. Bjala bja meriri ke moka ngaka e a nwa. Batho ba ba tšöego ke ba khopedi ba khopela ngaka.

4290 Bjala bja thetšhila. Bjala bjo bja meriri leina la bjona le legolo ke Thetšhila. Meriri ba nwa gore ba yo thoba meriri. Ba leloko mo ba e ta mo we bjaleng bja thetšhila, ba tšwa ba rwele mabêlê. Le bona ba swanetše go êmela ke ya bona pitša. Ge ngaka e nwa kowa le bona ba nwa kowa.

4291 Bjala bja thetšhila a bja swanêla go tšefa. Go nyaka gobane e be tšetaa. Tšetaa ke gore go dula ka go swaba, bjale ka ge bjala le bjona e le bjala bja maswabi. Lentšu le tšetaa le šupa go the bolabole. Bjale ge bjala botšefa o ta o kwa ka magane, ka moragô ga magane ke mašata. Bjale a bja swanêla gore bo tšefê. Ge bo ka tšefa

889

K34/82

2011

ba swanetše go fo tšhela meti gore bo
fêlê bo-gale. Ge motho a e tšwa bjaleng
bja tšhetšhila o ka re o tšwa kantê.

H292 Bjala bja tšhetšhila ke monyanya.
A še mong-monyanya wa lethabô, ke
monyanya^{wa} go tšhakola bathologadi di-tšha-
kola. Batho o ta no hwetsana ba dutši
ka go tšhonama, ba gopola mohu gore
ke gona e le moka re ka tše ke ra
tšoga re mmone. Bjale bjala bjo we
bo phumula tšhetšhila. Ba we ba ta
šalago ba rwala meriri ya mafello,
ke bathologadi. Bontši bja batho ba fo
ntšha phogô fêla. Phogô ke gore go beula ka
gare ga tšhögô.

H293 Bjala bja meriri. Bjo ke bjala bja meri-
ri ya mafello. Ge mohu a hwile ka tše-
lemo tše, ba tšilo bo dira ka tšhelomo tša
bobedi. Ge motho a gopudišiša ke gore nka
morago ga tšhelomo le dikhwedi tše ntabe.
Ka gobane bo diriwa ka moragô ga punô,
ka lebaka la madula gae. Bjala bjo
we ke bja go phumula megôkhô ya ba-

2012

889

K34/82

thologadi. Ka lona letsatsi we bathologadi
ba yo lala ba robets'e le bana ba we
ba ba shegetšego.

4294 Ka moswana ba tša tšoga ba tša-
ba khomo. Bjale bja meriri ya mafello, ke
monyanya batho ba keteka mokhanyi o
wa khanya molato a o gōna. Moependi
wa dikhoša ke mo ependi. Ke gore di-
khopolo tša bona dire mohu o bodile. Le-
baka ka moka e be ba tše tšwara tše-
tho, ka baka la gore ba ka tše ke ba
kadimana mohu le go bōla a tšeu a bō-
lē. Taba ya bo bedi le go tšhaba go tše
giwa ke batho. Bjale go fedile, mohu ba
tša mo gopola ka go mmeqa tše dingwe
ka tšhelemo.

4295 Khomo e we e tšhabiwago, khomo e
e tšhabiwago ke khomo ya go šiya mohu.
Ge mohu a tša šiya dikhomo, ya ba ona
le dipudi tše a dišilego. Pudi goba pudi
tše pedi di a bolaiwa. Le yēna mohu
ba swanetše go mmeqa. Ba bega ga
mmōgō le tše di šetšego gore^{di} tše ke phe-
fō. Le bana ba we a ba šilego le bona

2013

889

K34/82

di bats ba tswallé.

4296 Ge mohu a ile a re mo a e hwa, yaba mabêlê ga gôna. Ge a šile dikhomo, di ba swanetsê go rekiša khomo e ngwe, ba vêke tša go dira monyanya o we wa meriri ya mafello. Ntona ya mmoto o we ba swanetsê go mo tšibisa. Ba mmotša ka gore bjale ka ge re ile ra go botša mabapi le lehu la mokete, ka mošana ro (kêrê) go tšoba bathologadi meriri, ge a na le lebaka a ka noya, fêla ge lebaka le tše gona, a ka no roma motseta wa gwe. O bôna ka mokhwa o ba dirago ka ôna, le go lebella ba we ba nyakago go tšinya. A na lentšu la go ganetsia tše we ba dirago.

4297 Ge ba ile ba tšaba khomo, bantšha le tšakori ba iša mošate. Moru^{wi}wa wa motseta ba mo tšêgêla ya gwe nama. Ka moragô ga mo modirô o we wa bona ge o fedile, ke moka motseta o wa la-êla, o boêla gae. Ge a fitšile ke moka o ta tšalošetša ntona ka mokhwa o we monyanya wa meriri o tšepetšego

ka ôna.

4298 Khomo e we e bitšwa thōbošo. Ke ya go thōboša bana ba mohu ga mmôgô le ba leloko la gwe. Ka tsatsi le we la khomo ya thōbošo, yo mongwe le yo mongwe wa leloko o swanetše go ba gōna. Le bagwera ba mohu le bona ba ba gōna, ba yo thōbōga mogwera wa bona. Ge a na le basadi ba babedi ya ba o šile dikhomo, ke lona letšatsi la gore ba ba a baganye. Dikhomo tša go a baganya ke tša go tya thōgō ya mong mohu. Dikhomo tša ba-redi di na le malapa a tšona. Ge go ile gwa fapana, ba swanetše go iša taba khorong. Khoro e ka the ke ya makala bjale ka ge ba ile ba mmotša le go iša le thakori.

4299 Letšhakori ke thebego. Thebego ke go tšibisa gore ke bolatile the gore. Le ge o the ka wa bolabola, bōna ka mathō ba ta no ba ba bōna gore o bega gore o thabile khomo. Ba ta šitwa fēla gore e thebetsweng. Bjale mo we go nyaka gore e somé. Go soma ke gore go thalōša ka mo-

889

K34/82

2015

khua o taba e ilego ya thepela ka šna.
Moromo ke wa go bega. Bjale ka mokhwa
 o, moradi o thōta bjala a fetša ke moka a
 tšhela pitsana a yo soma monna gore bjala
 bjo la bo fedile go thotiwa. Pitsana e we
 ke ya moromo.

4300 Molwetsi o wa ōkiwa pele ga gore a
 hwê. Ba tššetši ba molwetsi ba ba gōna.
 Bolwetsi bo a begwa, le ge ba ka the ke
 ba mo alafiša. Ge o ka the ke wa be-
 ga bolwetsi; molwetsi a ba a hwa, ya ba
 gona o ba botšago, ke phōšō. Ba ta go
 butšiša gore naa o be a ba-bja, wa
 dumela. Bjale o divetš^{ng} ge o tha ka wa
 re botša. Mothomong e be re ta ta a
 re botša tha ka ganong ga gwe. Ka ba-
 ka la go the ba tšibše mo we gago, ba re
 a diyo hwa o diyo bolaya. Le ge go the
 bjale di ta no go swanela.

4301 lehu la go makatša ke lehu la go fo
 hwa ka nte le go babja. O thwa le motho
 a thabile ke moka ka morwana ba go
 bega lehu. Ge ba butšiša ba hwetšana
 le bona beng ba gwe ba maketše, ba

2016

889

K34/82

bile ba t̄ha t̄ebe gore molato wa mohu keng.
Ka makalo e we ya bona, ba ba ba dira gore
ba t̄amê ba o kwa gore molato keng.

4302 Motho o fo robala naê a thabile, bja
- le ka moswana ge boele, ke moka wa
tsoqa, wa mo šiya a t̄ha robetšê. Ka
moragô wa no bôna letšatši le t̄haba
le t̄hatamêla. Ka moragô wa ba wa re
motho yola o robala ka mokhwa mang.
Wa ba wa boela ka ngwakhong go mo tso-
ša. Ge o fitha o mmitša ka leina a
t̄he ke a go a raba. Ka moragô ga mo
we ke moka o thôma go mo šikinya.
Ka moragô ga mo we ke moka mo a re
o mo khurupulla kobô, ke moka o t̄we-
hwetsšana gore o hwile.

4303 Ge e le moradi yo we a t̄holege-
tšego ke taba e we, ba fo o kwa ka
mokhoži. Basadi ba bangwe ke banna,
ka gobane ba khôna go beta pelo. Ke
moka ba bitša monna yo mongwe gore t̄a
o mpontše. Monna yo we ke yêna a t̄a-
go go khôna gore motho yo o hwile. Ke

2017

889

K34/82

moka ba thoma go roma batho ba go tšama ba tšibisa ba bo mohu.

4304 Dipolabudisano tšona di swanets'e go ba gona. Bjale ba go tšwa go šele gamogô le batswadi ba mohu, ba tare le diyo bolaya. Ba la le bona ba ta tše-ka ba gamola le megôkhô. Dipolabudisano tša bona di ka tše ke tša khona ke motho. Taba kholo ba swanets'e go di emisa, ba boloke mohu pele. Ka moragô ga mo ba mmulukile ke gona ba ka khonago go ba ba bolabudisana ka taba ya mohu. Tamolo ya bona ke gore ba bee ba tšwe ba ê ngakeng, ngaka ke yona e we e ta ya go e ba lamolanya.

4305 Bjale ka Marebole ke moradi. Go ile gwa hwa monna wa gwe Maphuphe pele. Bjale Marebole o be a tše na ngwana. Ka goriale mo we ke gore ke moopa. Bjale ka moragô ga lehu la monna wa gwe, ba beya Makwapeng gore a šale a lebeletše mote. Makhopeng a thoma go ba makwape makhapa. Makhapa ke

889

K34/82 2018

gore t̄he t̄baêla. O be a t̄ha dule le k̄ho-
rong. A no t̄ama a bina dikoa t̄ia
gwe t̄ia bot̄aêla bja gwe. Mosadi a na-
pa a lebella t̄ia mot̄e wa gwe ka nozi.

4306 Lehu la Marebole. Pele ga gore a
hwe, o ile a t̄eya basadi ba babedi. Ba
ba ba ba le bana. Ka morago ga mo we ke
moka a hwa. Lehu la gwe le ile la makat̄ia
batho. Ka baka la gore ba mot̄e ka mo-
ka ba ile ba t̄oga, bjale yêna a t̄he
ke a t̄oga. A ba ka ba t̄hokômê-
la ba ile ba no gopola gore ke a bona
o t̄ogets̄e mo-gongwe. Ba bona le-t̄at̄i
le t̄hat̄amêla. Dipelo t̄ia bona t̄ia thô-
ma go t̄hoga. Yo mongwe wa basadi a ya
a bula ngwako a hwet̄ana a robets̄e.

4307 A Thôma go mot̄a šikinya, a kwa
gore motho o, omile. O ile a goma ka
t̄ha ka nthagô, a ya a bit̄ia Nt̄shobja-
ne. A re ke makets̄e mokhehlo a t̄oge,
ka goriale mo we ke re koriê o mpo-
nt̄sha. Nt̄shobjane a ka a makala ka

2019

889

K34/82

gobane mabana o tšhevele naê ba e nwa
bjala. Fêla letswalo la gawe le ile la ti-
ya ka mokhwa o we a bôna⁷⁰ mosadi a tšhu-
gile ka ôna. O ile go fitšha a bula leba-
ti, a phaya kobô, a hwetsana gore motho
o hwile. Ke moka a tswalla lebatl.

4308 Ke morupi wa tše tšhoga, tše tšhoga
maeba. Dikhaka tša tšhoga di bone. Monna
a thoma go nyakisisa banna ba gabo. Ke
bona ba mahala ka mokhwa o ba tšwelego
ba e nwa bjala naê a thabile. Bjale
re ka diyang, rena re tšere dinoha, ge
e tšhōgō e na le beng ba yōna. Ka gori-
ale mo we le swanetše go tšibisa batwa-
di ba gwe.

4309 Ba roma motho wa go tšibisa ba-
tswadi ba mohu. Thepela o ba botše re-
na mono motho yo la wa bona o rwele ke
phiri. Morumiwa a ya a fitšetsa mantšu
a we ba morumilego ka ôna. Bjale ba
thōma go mmutšisa gore molato keng.
A re le nna a ke tšebe, ke maketše ka
mokhwa o ~~le~~ lena le maketšego ka
ôna, Mothomong bona ba tša yu ba

2020

889

K34/82

le t̄halošet̄sa t̄hehu t̄a motho yo we.

4310 Batswadi ba mohu le bona ba t̄ibit̄ana.
 Re kwa ba ga Mohlabe ba re motho yo
 la wa lena ba t̄habile bjale ka khomo.
 Yo mongwe wa ga Pôpêla a re molato ke-
 ng ka gobane mabana ke t̄hwele ga na
 kowa re e nwa bjala naê a thabile. Ga
 go motho le ka o thii yo we a ka go
 fetolago. Taba kholo re swanet̄se go
 ya ro o ~~wa~~ kwa gore ba mo thabile mo-
 lato wa gwe e leng. Ba twikêla ba ya
 mo we bogadi bja ngwana wa bona.

4311 Ba thôma go bolabudis̄ana mohu
 a t̄ha-le ka nt̄ong. Pêla ga polabudis̄ano,
 ba ile ba ba begêla lehu la ngwana wa
 bona ka mokhwa o ba ilego ba fo hwets̄ana
 e no ba t̄he-toto. Bjale mapôpêla ba re, re
 a kwa a re kwišiši, ka gobane motho a
 ka t̄heke a fo hwa ka nte le bolwets̄i. Ka
 goriale mo we le na ke khomo ya lena,
 le diyo t̄haba. Motho ge a t̄habile khomo
 o e t̄habêla go ja. Ka goriale mo we lena

2021

889

K34/82

le ka ja bjale ka ge le bolaets'e go ja.
Ka goiale mo we ba gana go boloha mohu.

4312 Ditaba di ile tša ba boima kudu.
Mapôpêla ba fa bakhanyana gore, khomo
ke tšelo tše tše bo tšogago tše hwile. Go
bjale ka ngwana le yêna o fo tšoga a
hwile. Motho yo mogolo e šu re bônê ta-
ba ya mohuta o. Khomo le yôna e ya thô-
ma ya babja, ka morago ga mo we ke mo-
ka e ya hwa. Ge o ka fo bôna e tšoga e
hwile, e bolaitše ke baloi. Baloi ba we ba
tšôša molwetši ka khomo e we. Ngwana o
tšoga a hwile, ka baka la go bolaya ke mma-
gwe ka letswelê.

4313 Ba ga Mothabe ba re mo we le bolubola-
go le a kwala. Bjale taba ya mohu yo ruri
a re tšebe gore molato keng. Ga gona mo-
tho le ka o thii yo ba ka re go nyele
mang mo, a dumêla gore go nyelê yêna.
Bjale monna yo mongwe wa Mapôpêla, a re
re a bôna gore ba diyo 'molaya. Bjale a re
le tšetišeng di-polabolo ka moka, re iše
mohu ga gabô. E tša re ka moragô re

889

K34/82 2022

ta khōna re šala re bolabola.

4314 Ba iša mohu lebiteng. Ba utšha mohuta o mongwe le o mongwe wa mabêlê, ba mohluparisa. Ba mmotšha gore o seke wa swara ditogolo tša ga go matsogô. Di- lo tše ke tšewe o di šilego. ~~ko~~ ke bona ba šale ba lema ba hwetšame mabêlê bjale ka ge le wena o be o ~~hwa~~ wa hwe- tšana. Ba tšhaba gore ge ba ka tše ke ba dira bjale, bana ba ka tše ke ba budu- ša mabêlê. Ka gobane o ta ba a tšugile le mabêlê a we. Ka moragô ga tšewe ke moka ba ~~mo~~ mo rwala ba mo iša lebiteng.

4315 Ka moragô ga mo ba molukile, ba go- ma ba boya ka gae. Bjale Mapôpêla ba re, re botšeng gore molato wa ngwa- na wa rena, ge a tšabiwa keng. Bjale re a šitwa go bolabudišana na beng ka baka la gore le a re bona re mo megokhong. Ba ile ba re le a kwala fêla megôkhô ya lena ke ya le fêla, ka baka la gore le diyo tšhaba. Mogôkhô wa khomo ke wa e e hwilego ka bolwe-

889

K34/82

2023

t̄vi. Khomo ya go t̄habiswa a e na megô-
khs̄.

H316 A ba ka ba ndišana ga boṭe mo
we t̄hellong. Ka moragô ga mo ba bulukile
ngwana wa bona Mapôpêla ba t̄oga ba
boêla magae a bona. Thello t̄he lla ke
beng ba t̄hona. Bjale Mapôpêla a ba ka
ba lla t̄hello t̄ha ngwana wa bona. The-
llo go ile gwa šala go lla ba khonyana fêla.
Khoša ga e t̄hesa meropo ke mant̄akala-
na. Mant̄akalane ke gore bana ba nthwe
ba fofa le mênêmênê ba fofa. Kha-
nthwe ge yêna mong mant̄hwe yêna mo-
ng a le gôna le mênêmênê le ka t̄he
ke la ba gôna.

H317 Ka moragô ga beke ka beke ya bo
bedi, Mapôpêla ba goma ba boêla. Ba
re re nyaka go t̄eba molato wa ngwana
wa rena gore le mmolaetseng. Ba ga Mo-
t̄habe ba re a re t̄ebe t̄helo ka lehu la
mohu. Gona go lukile re swanetše go
gatana dir̄etê. Ba re go lukile go du-
la re sotolana ka maithô a mahubedu
a go boṭe.

2024

889

K34/82

4318 Mapôpêla ba ile ba ntšha tšha go ya ngakeng. Ba beelana letšatši la go ya ngakeng ba kwana. Ba boêla magae go a-peya dipoba. Ka tšatši le we ba go beelana ka lona, ba ya ba gathana mo la moteng wa mohu. Mapôpêla ba re rena re lukile bjale ^e rā ka thōma. Ke moka ba napa ba gatana di rētē. Go kwagala gore ba ile ba fitša mo we ngakeng ka tšatši la bobedi. Letšatši le we ba ilego ba toga ka lona ba ile ba robala tšeng. Ka letšatši la bobedi ba tēna letšatši le dike-tšē. Le lona tšatši le we a ba ka ba tēna ka moteng wa ngaka. Ba ile ba robala lefokeng khaufsi le gōna.

4319 Ka moswana ba tsoga ba tēna e tšale ka moswanyana. Naga e we go dulago ngaka ba re ke Therolobolo. Mong leina la gōna beng bathoka ba re ke Nyangapakwe. Ba fitša ba dula khovong. Ke moka ba isa maduma. Maduma a bona a ile a-mogêlwa. Bjale ba dula ba letetšē yōna ngaka mo e tšilo ba laola.

889

4320 A tšwa ka ngwakong ngwana wa mothoka a the thamile ka ditshamo tša bonaka. O ile a fitša a ba khogiša motšoko ka moha ga bona, a goma a boela ka ngwakong. Ka morago ga mo ba the dutši ba lebeletše molomo wa ngwako, ba bona a ba boya ka the ka nthago. Bjale ba thoma go makalla ka dipelong tša bona. A fitša a le gogwana la gwe, a tšholla ditaola tša gwe. A thoma go ba beyakanya ka madulo a bona.

4321 A thoma go fumiša, ba-laolwa ba fomela. A thoma ka go ba botša methopho ya bona the we yo mongwe le yo mongwe a the binago. Bakeng the pino ya yo mongwe le yo mongwe a ba khona. Bjale a bona gore mowe o ba khonne, a thoma go ba botša the we ba the the tetšego. Le tšwa le fapanne gae, ka baka la motho yo le no rego mo le troga la hwetšana a hwile ka nthe le thwetši. Ba ile ba dumela. Bjale batswadi ba mohu ba re le bola-

2026

889

K34/82

ile ngwana wa rena. Ba dumêla.

H322 Mokomê wa tiya batswadi ba mo-
hu. Dumêlang ke le botšê, ba dumêla.
Mohu ke moja lefa mo we bogadi bja gwe.
Ba dumêla. Bjale lehono mogadibô wa
gwe o mmolaile. Ba dumêla. O mmo-
laile ka baka la gore a ya a tšeya
basadi magorong a šele. Ba dumêla.
Bjale ka baka le we, badimu le bona
ba êma naê. O ile mo a re o wa
phafoga a bôna tšengwe tše tše šwe-
u, tše tše telele. Bjale o ile ge a tšho-
ga ke moka letswalo la gwe la khaoga.
Ke moka ke tšôna tšehu tša mohu
tše we.

H323 Ngaka e ile ya sêtha naka ya
fa ba ga Mothabe. Kê moka ba tšoga
ba boya gwe. Motho a ke a ija ke
batho ba šele, o no fêla a ija ke ba
gabô. Ba ga mothabe ge ba tšena mo
nageng e, ba letša naka e la ya go
phêpêla. Mapôpêla bona ba gôga mo-
ditša.

889

K34/82

2027

4324 Ka moswana ba tsoa ba khobakana mo we moteng wa go siya ke Marebole. Ba thoma go laudisa ka mokhwa o ngaka e ba laots'ego ka ana. Bjale ditaba dig godimu ga beng ba thogo. Bjale ba ga Mothabe ba re ke khogo e nwelemae a yona. Bjale re nyaka gore lena ba ga makholo le swanetse go bona gore le re thomile boloi. Bjale ke goriale mo we, le swanetse go re phumula boloi bjo bja rena. Ba ga Pôpêla ba re re di kwile re tha ya gae go bolabola. Ba ba lokolla gore ba yo bolabola ka the gae.

4325 La ga Pôpêla le sabets'e, molebendi wa motse Sependi. Ke yo monyana wa mo we moteng. Bjale yo we wa go baka badimu ke wa lapa le legolo. Ka mo we lapeng le we go thoka le khogo ya le fofa. Bjale molebendi a diragore batswadi ba mosadi ba lefê molato o we. Batswadi ba re, re a dumela fêla ge re lefa re tsoa le ngwana wa rena. Molebendi o ile a sitwa go lo-

2028

889

K34/82

kolla mosadi. Ka baka la go tšaba ngwana wa mogolo wa gwe, gore mo a godile, o tšilo lwan naê. Ka baka la tšhito e we, ba re a lefê.

4326 Thepedi o ile a tšakana tšhōgō, a tše tša tšeba tše we a tše dirago. Mosadi yo we wa pēlaēlō ba re ke Mmamogo. O ile a kitima a leka go kolotēla lapa le we di-khomo, di-khomo a tše ke a di bōna. Monna a ēma gōdimu ga mmoto a bitsā a re, Koko wee, makhutukutu a ma tšeya tšhanyane, a tšeya tše tšako mothaba o thotha a tšeya tše tšako ke a retēlēga. Mmitšē-tšeng Manabane le Thephotwane. Ba dutšī ba whakalla go tšoga, a ba ke ba whakalla dipodile. Mošukutšwane wa go mela šošong, wa go šita mathake le tšelo gor raga, ~~ba~~ ba raga go bedi ba re ba tšhā. Ba re tšilwane šala o bōna bana ba go, re-na a re bakone ba šetšē ba kōma. Mmamogo o nwe-le bjala a ukamēla bodiba a re kwēna entšē-e, molato ke fe bodiba, e leng tšhelo tše meeting.

4327 Manabane le Thephotwane ke bona ba we ba gore Thepedi a lebella mo tše.

2029

889

mo meletšē

K34/82

Bjale mo_{te} o mo_{tie} meetwa. Makutukutu ke ge mēti a ēla. Ke gore noka e tsetšē. Tšhanyane ke gore a khokhotša dilo ka moka tšē we dilego tšeng ya ōna. The tšhako ke a retelēga. Ke gore go tšobatoba, ka gobane ge noka e tsetšē, o ka tšhe ke wa e tšela.

4328 Thepedi o be a na lešaha la dikhomo. Bjale o itšē bolebendi bja mo_{te}, o gomile o tēna ka ngwahong wa Mamogo. Dipodile ke gore go nkha. Gona le tšhe-khukhumunu tšhe tšhengwe tšhe we ba tšhe bitša. Gore ke pudile. Wa tšhe tšwarella o tšā šala o nkha mmele wa go ka moka. Monna o re go ba we ba go mmotšā gore a lebella mo_{te}, ba phakišē, ge ba ha^{mo} lakalla (nkakalla) ba tšilo hwetšana podile e nkha ka gare ga mo_{te}.

4329 Ba ga Mothabe ba ile ba mmotšā gore dikhomo re tšilo gapa ka moka šakale we, ka baka la gore a o phakišē go re lefēla. Mothaba o thothē. Ke gore monna o ile ke a tšhaba gore a ē mothabeng o mongwe a hwetšana noka e tsetšē.

889

K34/82

2030

Ke moka a retelêga a boya.

4330 Mošukutšwane ke mothašana, o we ba agago motse wa taweng ka ôna. Taweng ke gore motse wa go hwêla ke mong wa ôna. Ka gare go šetše basadi fêla. Sosong ke le gora la motse. Bjale ka gare ga motse go metše mošukutšwane. Motse wa ba-thologadi le gore ke mošukutšwane. Mathabe le Philo ba kile ba ba bjale ka nna. Bjale bona ba ile ba leka gor raga, wa ba šita. Ba ga fêla Tilwane, Tilwane ke ga ebe e le yêna mosadi yo mogolo ka mo we mo-šaseng wa taweng. Ba ile ba mmotša gore yêna a šale a dijôna. Bona a še bona Bakone ba šetši ba koma.

4331 Bakone bona ke bona ba we ba khôna-go go šala šala ba-thologadi morago. Rena re re mothologadi a thibelwe tše fate. Bjale Bakone a ba bjale ba re, a re rate dikhomo tša rena dilôba. O hwetšana monna a e tšwa a šetše mothologadi morago, ka re ke mosadi wa gešu, o tšerwe ka dikhomo tša gešu. Ke Bakone ba we batho ba mo-

889

K34/82

2031

rakô. Morakô ke gore matapa.

H332 Mamogo a re bokaeone ke gore ke pola-
ê, molato o fêlê. O ile a botša Thepedi
bošego ge ba robetšê gore molato o, o wa
nkhimêla ka baka la go tšhoka tša go le-
fa. Monna a re o wa kwala, e be nka go-
tšwela, bjale basadi ba ka ba gana. Mamogo
a fapana tšhōgō a hwetšana gore lehu a
še tšhelo ke boroko. A re ba we ba hwile-
go ba khutšitšê. Ba ga mothabe ba fêla
ba tšwela pele le go ba rupa ka tšhōgō
ya nōga. Mamogo a tšeya thapō a re
ba motēmê. Ba re badimu ba go e tele-
tšê pele bakeng tša dipelaêlo tša go.
Bjale e be re ka go tšema, mo la e be e
le wena o e tilego pele.

H333 Mamogo o ile a nwa bjala. Bjala bja
mo fa khopolo ya gore mo nka tše tšema
molato o tša fêla. A tšena ka ngwakhong
a bitša bana ba gwe, a re go bona, le
šale ga botšê, le lena ka moragō le tšata
le nkhwetšana. Kae mma, goriale ke
bana. Mmago bona a re ga na mo
ke yago. Ngwana yo mogolwane a ka

889

K34/82

a butšišā, o ile a fo homola. A bona a tšeya thapo, a e phathakha ka le hwafa. A re go bona ke tša yo rōba dikhone bana baka.

4334 Ngwana yo la mogolwane a kitima a ya a botšū Thepedi mantšū a mmaqwe. A mmutšišā gore o sobeletšē kae. A mo šupa. A mo šala moragō. A bōna a namēla mothare a temella thapō. Ka moragō ga mo we a bōna a lekella. A tšaba mokhozi wa gore ba phakišē le tšelepe. Kapela motho a nyarēla na tšō, ba phakišā baya ba ripa thapō a wa fathe. Thapō e be e tšesū e modirē tšelo.

4335 O ile a e tēma khaufi le bodiba bja manareng nokeng ya morola. Ka moragō nana ba bōna a ēma. A thōma go kitima ka lebelo a libile bodiba. Monna a mo swara ka thapō. Mo la gwa tše be thapō nka be a khitegetsē ka bodibeng. Ba napa ba mo gōga ba mo iša ka gae. Ba fitša ba mo twalēla ka ngwakong. ke ge a bitšā Manabane le Thephotwane.

889

K34/82

4336 Manahane le Thephotwane ge ba fithi-
le, molebendi a ba anegêla ka mokhwa o
we mosadi a dirilego ka ôna. Ba bula mosadi,
ba dira gore a tšwele kante. A tšwa a dula
lapeng, megolo ya gwe e be e rurugile. Ba
mmutšiša gore o nyaka go e polaelang. A
re ke tswenya ke molato wa badim. Aa
ge motho a na le molato o wa e polaya.
Ke ta dira bjang ge ke tšha na tšhela tšha
go lefa. Legoto le tšhe tšha ka tšhe topo.
Batswadi ba mosadi e be ba le gôna. Bjale
bona ba re wa tšhe ke wa tšhe polaya,
molato wa go re ta o bôna. A re a ke
nyake gore batho ba tšhinye dikhomo tšha
bona ka baka laka.

4337 Ba ga Mothabe le bona ba kwa gore
Mamogo o nyaka go e polaya. Bjale ba vê-
ra gore e fêla ~~ma~~ Mapôpêla ba e polatile
ku noši. Ka goriale mo we, a ba tšhibiwe
gore šebešebe. Ke gore ba palakane mola-
to o fedile. Ba ile ba roma motho,
motho yo we a ya a ba botšha mantšha a
ba ga Mothabe. Ke moka molato wa
bona wa fêla o e ta mo we. Ba fe-
tola morumiwa gore o ba botšhe re le-

889

K34/82

2034

bugile ge molato o fedile. Dilwago di a ga-thanana, mmuta o gathane le mpja thegolong. A boela a ya a ba botia te bôgô ya Mapôpêla. Ke moka molato wa bona ~~wa~~ wa fêla o e ta mowe.

4338 Modirô ge o to loka ke go kwana. Ge e le lešarašara, modirô o we le ôna o ta fo ba bjale. Ditswanelo ka moka a ba ka ba di dira ka moragô ga poloko ya Marebole. Ba ile ba ba fa-gathafagatha ya go ya mokomeng. Bja-le ka moragô ga mo ba swarêlane, ya ba gôna ba gopotšanago ditswanêlo tša kalafô ya lehu.

Temana ya 2(b): Mothahu, le hoko le diphiri.

4339 Ka morago ga poloko ya mohu, ba go-ma ba boela gae go rimamêla lehu. Ge go hwile papago bana pele ga gore ba mo iše mabiteng, mese bana gammôgô le kôtse le le rumu, ba diphekaganya molomong wa ngwako o we mohu a ne-

889

K34/82

go ga ôna. Ke moka le bana ba phela-
gana gôna, Mohu ba mo taboša ka gô-
dimu. Go rimamêla le hu ke go robala
gona. Ba dira beke ba t̄ha rimamile. Ba-
tho ka moka ba le t̄he t̄t̄t̄se medirô ya
bona ya mašemong. Ke gore ke t̄heila.

4340 Molaô wa bjala bja ~~diph~~ khoko. Bja-
le ka ge bjala bjo bo šetše bo ngodilwê
ka maphepheng a ka gôdimu. Bjale mo go
ngodiwa molaô wa bjôna le mokhwa
wa bjôna. Mohwediwa o heriwa ka t̄hekêro.
Ka lona letšatšê le we ba mo t̄kêrago, ba a
peya bjala bjo we bja khoko. Ba napa ba
bo fodiša, ke moka ka moswana ba troga
ba fala khoko. Go fala khoko ke gore go
phalola.

4341 Bjale bjo we bo diriwa ka mothahu.
ŋa ba bo divele bothakha, aowa dithorô
t̄ša go dira bjôna ba ga botša, ke gore
ge khekhetša. Lotša lehešê di a phatha-
gana. Molaô wa bjala bja khoko ke bja
bakhokolo le bakhakabje le monna yo we a
ilego a hwêla ke mosadi goba mosadi.

889

K34/82

yo we a hwetšego ke monna. Ke bona
ba we ba goba go ba ba e nwa. Pakaeno
le masogana ba nwa, ka goiale mo we ke
gore a gona phuthi šala le le naka.

4342 Moṭhahu, ke gore thoto ya go šiya
ke mohu. Thelo the thengwe le the thengwe
tha go lewa, tha go šywa ke mohu, the
bitsiwa gore ke moṭhahu. Moṭhahu we mo-
hu o lewa ke bana ba gwe ga mmogō
le batho. Batho ba bantši ba oja ka
mohwa o, ba alamedi ba lehu. Ba a
peelwa moṭhahu. Khoko ba dira ka ma-
bêlé a moṭhahu. Bjala bja meriri ke ka
mabêlé a moṭhahu. Khomo ya mohu ya
ṭhabiwa ke moṭhahu.

4343 Moṭhahu wa ditoo. Ge mohu a ka
hwa a šiya ditoo ka ntong. Ditoo tše
we dintšhiwa ka moka ga tšona. Ba ala-
medi ba lehu ba diphaphaša ka moka
ga tšona. Ka moragō ga mo ba fed-
tše go diphaphaša, ba di gadika. Ke
moka ba bitsā bana ba mohu, ba we
ba ba bitšago gore ke ditšuwana, ba

2037

889

K34/82

khobakana ba tsa ja nabō. Ba ja mothahu wa mmagō bona. Ditoo tše we tša mothahu ba di ja ka moka gwa tše tše the-
lo.

4344 Ge mohu a ka šiya ditoo a tše šu a bupula. Ba swanetsē go bupula ditoo tše we ka moka ga tšona, ke moka ba tše ba di a pee ka moka ga tšona. Bjale ba bitše ditshuwana dikhobokane ke moka ba di jē. Ge a ka hwa a ditiā e tše le magakhwa. Ba alamedi ba lehu ba ka tše ke ba ja mothahu o we. Mothahu o we ke moka o lebanē baredi ba mohu. Ga gona le ka othii yo we a kaya go a bupula.

4345 Pupulō ya mothahu wa magakhwa. Magakhwa ke gore maponē. Ke gore ditoo e šē dibe le tše, go-ba e šu ditiē. Bjale ka mmagō ga mo di tiélé, baredi ba mohu ba kho-bakana ba yo bupula mothahu. Mothahu o we go ntšhagana baredi, ka go lekana. Ke moka ba toga na tšō, ba ya na tšō magadi ba ya na tšō magadi a bona. Mo-

889

K34/82

2038

ṭhahu ya dijō ke wa baredi ba mosadi,
Barwa a ba hwetsane ṭhelo.

4346 Moṭhahu wa mabêlê. Khoko e di-
riwa ka ôna moṭhahu le ba alamedi ba
lehu ba ja ôna moṭhahu. Bjale tšatši le
we ba palakanago, mabêlê ka moka a
pôpôtêlwa a biteela ka mothipô. The-thiba
the we the a khiêlwa. Dihlii tša ṭhona
di ṭoga le khadi. Moṭhahu o we o eme-
tšê go ṭilo dira bjala bja meriri le meriri
ya mafello. Ge mabêla a ka šala, di-
tšuwana tša baredi di a khobakana,
ke moka ba ṭilo ba a-bêla moṭhahu
o we wa m-ago bona.

4347 Ge mohu a ile a šiya moṭhahu,
a the šu a buma. Ge moṭhahu o we
o budule, bana ba basetsana ga mmôgô
le ba bangwe ba le-loka ba swanetšê go
buna moṭhahu o we. Ba we ba go
ba ba ba thusa go buna, ba šiwa
buišwa. Ke gore ba ba tšhella moṭha-
hu ka leṭhêlo go ba ṭheroto. Ke bjona
buišwa bjo we bo bolwabolwago. Ka mo-

889

K34/82

ragô ga mo ba feditšê go buna, ke moka
ba ntšhagana mothahu o we. A ba fo ki-
timêla go ntšhagana, aowa ba ntšhagana
ka moragô ga bjala bja meriri.

4348 Go tšhoboša tšhemo ya mohu. Go
tšhoboša ke gore ba swanetšê go lema tšhe-
mo e we ka mothahu. Ge e le matsiši a
bo lehono mašemo a lemiwago ka dipholo, ba
ya go tšhoboša tšhemo ka go tšhagola. Bjale
tšhemo ba e tšhobošitšê gore mong wa yôna
a yô. Mabêlê a we a tšhoboši, ke moka
a na le mong wa ôna. Mong wa ôna ke
morwa mohu, ge a na le mosadi. Ge a tšhe-
na mosadi e tšhale a gwe, ka gobane a
swanetšê go buniwa ke mofepi wa ngwa-
na goba bana. Go tšhoboša tšhemo ba
tšhoboša ka le-tšema. Ba dira bjala bjo
buntši ka mothahu, ke moka ba e tšhoboša
ba e nwa bjôna.

4349 Molomo, ke mothahu. Ke gore ba
ntšha mabêlê a la a mohu, a we a bitš-
wago mothahu. Ba bo šila ba bo faga.
Molomo ke wa tšatši la kalafô. Bjale
ge ba bo fagile, ba bo tšolêla le-tšhelong.

889

K34/82

2040

Buuswa bjo we ba ga botsa. Bja le ba re
howa ba bo tsothe ba bo tshela tshidi ya
lekhopo. Tshidi ya lekhopo ke gore ya le-
hu.

4350 Go alafiwa mohwedi ga mmogô le bana
ba moku. Ngaka e thoma ka go ba rweša
bo mamphasane, ke moka tšwa ka ngwahong
ba tšama ba lla ba le ya ga ka nokeng ba
rwele letshego. Ba mamphasane ga mmogô le
le tshêgô tšo šala ka nokeng. Mothologadi
ge a tšapa o dula gôdimu ga letshego,
ke gore a tšobogê gore monna a tšale gô-
na. Ke moka ba tšapa.

4351 Ba boya ka gae ba mamile meti ka
dithama. meeti a we ba re dikhuta ma-
rama. Ge ba fitša ka gae, dikhuta
marama ba di tswela lebeeng. Ba we
ba go ba ba šetše ka gae, ba šetše
ba faga buuswa bjoša ba bo bitšago
gore ke molomo. Ngaka e gôga le tšelo
le la la buuswa bja molomo, o le gôgê
la ka mokhobeng.

889

2041

K34/82

H352 Ngaka e thōma go alafa mothologadi ka bušwa bja molomo. O épa the khudunyana, he moka a fakela the ritē the modila. A tšeya mothe a thetha ka gare ga thōna, gwaba the khudu the go le-kana mothe. A tšeya mphēra a o beya gōdimu ga the khudu. He moka a tšeya dipetswana tše pedi a di swara swara ka matsōgō a mabedi. Mothologadi yēna o were mothe o la ka matsōgō a mabedi. Bjale ngaka e ngatha molomo ka dipetswana tše la, he moka a fapantšha matsōgō, a fa mothologadi molomo ka letsōgō la mphogoši, a re kowa a thamela a gumiša, a goma a mo fa bja la bja le tšōgō la go ja, a athamela a mo fa a tša.

H353 Ngaka e tiyanam dipetswana tše we go toga ka mokolong wa mothologadi, a di rotoša le mokolo gotha go tšena gare ga tšōgō, a ta a di fološa le mahubeng go fitha mpeng he moka a di le thetša tša wa fathe. Molomo o la wa letsōgō la mphogoši o la thi-

889

K34/82

wa f¹athe. Ke moka o feditš^e ka yo la,
go tš^ena yo mongwe. Le yš^ena o tšilo
mo dir^a ka mokhwa o no la a dirile -
go yo la wa pele.

4354 Bjale ba rwala molomo ba boēla naō
ka lapeng. Ba go khobakana ka moka ga-
bona ba ~~ba~~ ja molomo o la. Ge ba fedi-
tš^e, ke gōna ba kēra mothologadi ka tšhe-
kēro. Ke lona letšatšⁱ le we ba dirago
bjalana bja khoko. Ka moswana ba
trog^a ba fala khoko. Ka moragō ga kho-
ko, ba tšhama mothologadi ka dithaamō
tš^a bo-tšhologadi. Ke moka modirō wa
ngaka o fedile.

4355 Dithapō. Dithapō ke dikobō tš^e we
ga goba di apariwa ke mohu. Dilo tš^e
di bitšiwago dithapō ke tš^e: dikobō, ma-
rumu, dikotse, mefaka, magagane, mola-
mo le dikhagava. Dilo tš^e we a š^e mo-
tšhahu, di bitšⁱwa gore ke ~~ke~~ dithapō ke
gore a di lewe. Mothahu ke dilo tš^e
di lewago. Mabêlê, dikhomo, dinku, dipu-
di, dikolobê, dikhogo, ditoo, le ditoo-
marapō le tš^e dingwe. Dilo tš^e we tš^a

889

K34/82

go lewa di bitsiwa gore ke mothahu. Dikjana le tše we dingodilwego ka mo gōdimu ke dithapō ka baka la gore a dijewe.

4356 Diphiri, di nwa letšatsi le tšešu la tšaba. Ba mōte ka moka a ba di bone mo di nwa. Le gore diphiri di nwele tšelo let mo, ba ka tše ke ba di tšeba. Diphiri ke dipholofolo tša go ja dingwē di-batana bošego. Ge meso e nka e go-ba mogobō e libile gōdimu ga mmoto. Ge o kwa e goba mogobō e hoše digoba tša dingwe dibatana. ~~ya~~ hwetšana tše-bibi ke gae, e phuva le ka mašaponya-na ka moka. Go bjale ka bjala bja tšetšhila, diphiri di nwa bja tšona e tšale bošego.

4357 Diphiri ke mohuta o fe wa batho. Diphiri ge motho a gopola a ka hwetšana gore ke banna. Ka go-kwa tšeema tše, phiri tšhaba meso morwa Mantopane molo a bonwe ka mathō. Thōna tše bolabola mabapi le monna, mabapi le bo tšotolo. Bjale mo bjale bja diphiri, ke bakhekolo. Ka gobane bjala bjo we bo nwewa

2044

889

K34/82

ke bona. Ke bona ba we ba swanetšego go nwa bjala bjo we bja diphiri ka ma furi ga mote. Ba thōma ka go bega mohu mothaku o la wa gwe ba khōna ba e nwa.

4358 Mokhehoko wa mote o we, ke yēna a rapago bakhehoko ba bangwe. O ba botša gore ka moswana le tšogēle ko wa goba mono, ro nwa bjala bja diphiri. Letsatši ge le tšhaba ba tšoga ba ba ba feditšē botala, ba bile ba buile ka gae. Leina le diphiri, ke gore le šupa gore motho a hwa o tšere ke diphiri. Bjale ka ge khale motho mo a hwile e be ba re o rwele ke phiri. Ngwana ge a belege, e be ba re ba tšo mo enola ka bodibeng.

4359 Thetoto tša go mahatša. Ke motho wa go fo tšwa ba e nwa bjala goba go fo tšwa naē a thabile, ke moka mo a e ya malaong a ēla ruri. Ke gore a robala boroko bja ma-fellō. Ka moswana ba fo makala mo motho a hwile. Motho le ge a loilewe go thabiša wa go okiwa ka gobane o tša bola tšehu tša gwe. Le go laēla o wa

889

K34/82

khôna go laêla bana ba gwe. Le go ba šupa
tšie we a go ba a tšhešü a ba šupa.

4360 Bjale ka Motšatši ngwana šokane. Mo-
sadi yo a hwa moteng wa gwe, o hwile mote-
ng wa ga Morema. Mo we moteng wa ga Morema
o ile gôna ka baka la gotala bjala. Bjale bja-
la bjo we ba go ba ba bo dirile mo we, e be
e le bjala bja tšhadikwana. Tšhadikwana ke
bjala bja go dirwa ka swikiri. Ke ôna ma-
bjala a pakaeno. Bjale bjala bjo we bja tšha-
dikwana, go kwagala gore bo ^{be} ^{bo} ^{le} bogale kudu. Ka
mokhwa o bja go ba bo galefa ka ôna, ge
ba bonwa e be ba tšhêla meeti, ba khônê ba
e nwa.

4361 Ba ile ba tšhwa ba bonwa mošhegare ka
moka. Motšatši o be a gudile e šetše e le
mohhekolo. O be a tšhe mohhekolo wa go tšhepela
ka moko. O ile a tšhwa a e nwa na bô bjala
bjo we. Ka morethi a tagwa, e rite moletša-
tši le dihêla, ba mofwala ba mmeya ka ntō-
ng ya Maruwane. Ka baka le ba go ba ba
tagilwê ka lona, a ba tšebe ga boše gore ba
ile ba mo rwala a tšha phela. Bona beng

2046

889

K34/82

ba re o be a diyo tagwa fêla. Ba ile ba palakana, ba mo šiya ka mo we ngwakong wa Maruwane.

4362 Maruwane a tšoga bošego a tšhaba a ya a robala moteng wa ga Thobetsane. Pelo ya motho ja bjale ka nōga ge e phethagane. Ge o ka tšeya letapa wa phoša le gore e tatugile neng o ka the ke wa e bōna. Maruwane a go tšibiwa gore o ile a tšhabang kantong ya gwe. Goba o ile a phafoga bošego a hwetsana gore motho o hwile, a go tšibiwa ka baka la gore ge ba mmutšiša o kolabola gore yēna o ile a no bōna a tšoga mo we moteng wa Thobetsane. Le gore o ile ka mokhwa mang a tšebe.

4363 Kethamile a ya a hwetsana Motšatši a hwile. Kethamile yēna o ile a boēla ga-e a robala. Bjale bja re gona a boēla kowa moteng wa ga Morema, go bōna Motšatši gore o robetše bjang. Ge a fitša a hwetsana ba mote ba tšogile bjale ba anēga tša mabana. Mo a lebella a bōna motšatši a tšha mmone. Bjale magana a bona a the ke a mo tšefela. A re go bona Motšatši o kae.

889

K34/82

2047

Ba re ke a bōna o t̄ha robetšē. O diyo ro-
bala mo robalo mang wa go ba letšātsi la
t̄hatamēla. Ke ge a bula ngwako, a hwetsā-
na gore o hwile. A goma a tswalla le-bati
a thōma go t̄haba mokhoši wa t̄hello t̄ha le-
hu. Bjale ba moṭe ba thōma go makala.

4364 Ba bitšana ba bo le-loko la mohu. Ka mo-
ka ba ile ba kitimēla mo we mokhoši o kwala-
go. Ge ba fit̄ha ba hwetsāna gore motho
o hwile. Bjale ba thōma mphōphō, ke gore
go phophana. Kudu ke gore go ngaletšana. Ba
bo mohu ba re le diyo bolaya, bjale beng ba
moṭe ba gana. Ba bo mohu ba re, re ka t̄he
ke ~~ra mowa~~ mo rwala, lena le swanets̄e
go mo ja le re feng yo mongwe motho wa
go thiba yo. Beng ba moṭe ba re ga go le bjale
re t̄a gōga ra la t̄ha kowa, e t̄a ba mojo wa
dimpja.

4365 Ke t̄hekhwa pakaeno ke batho ba t̄he-kho-
wa. Goriale ke yo mongwe wa bo mohu. Boka-
one ke go tiya mogala re t̄ibis̄eng makhowa.
Ba ile ba kwana ka mokhwa o we, ba tiya
mogala ba t̄ibisa bona beng ~~ba~~^{ma} khowa. Nga-

2048

889

K34/82

ka ya le khowa ya tšwa e khokologa ka tše khokologa ka tšona.

#366 Mouna yo we wa ngaka a kheila mohu. Mmallo! dilo tše la dikhubetswana ke ba-loi, ba twiya motho yo la. Dilo tše nkabe re tša di bone, re bontšhitšhe ke ba na ba ba re go ba teba ló ló. - Re be re gopola gore ngaka e we ya lekhowa e tša fitha ya tšhela ditaola fa tše ya re botšha gore molato keng. Ka moragô ga mo a kheitšhe mohu, a re mohu a bolaya ke motho, o bolaike ke bjala. Le a di bôna, dilo tše a še dingaka, di fo dire tšha bošoboro. Thušo ga e gôna ka gobane ditaba di fella ga bona.

#367 Ngaka e we ya lekhowa e ile ya ba tšhalošetsa ga botšhe thehu tša mohu. Le ga go bjale bakhalabje a ba ka ba kholwa. Šhela bana ba rwa bona ba ile ba kholwa. Ka moragô ga mo ngaka e we ya lekhowa e tšugile, ba šhala ba rwala lehopa le we ba le iša ka gae ga lona. lehopa ke gore tšhelo tša go tšhoka boteng. Še e le pholofolo e bolaiwe ke tše-beka, tša ja di rope tša tšoga. Magodi ge a fithile a kutšhe-

la. Bjale ge o fitša o hwetsana boteng bja yōna bo the gōna. Ke lehopa, le gēro ke la marotē. O gēra dinama tša lona, bjale gwa šala le-gēro.

4368 Ba ile ba thaba khomo ya mothahu, ba mo phuthela ka mokhopa wa yōna ba mo isa mabiteng. Bjale ka mokhwa o a hwilego ka ōna, a ka a khōna le go laela bana ba gwe. Ba ile ba mo fahela ka libiteng. Ba itše pele ga gore ba mophušetše, ba tšeya mošwalawathi ga mmōgō le madi, ba a lahela ka gare ga lebita. Ba mmotša gore ke ōna mothahu wa go, re go felegetša ka ōna. Bjale ka ge o tšugile mo lefatheng ka the khame. Ka goriale mo we o leballē bana ga mmōgō le diruiwa tše we o di šilego.

4369 Pelo ya mohu ya the be le lehuto. Dilo ka moka ba swanetše gommega, bjale ka ge a hwile a tha ka a bolabola thelo. Ka moragō ga khōgō ya bathologadi, dikho-mo, dipudi dirku le dikolobē le dipōhōlō di a fukiwa. Ba dirēla gore tsā theke tša pherekana. ~~Mothahu~~ mothahu o mo-

889

K34/82

ngwe le o mongwe ge o šumišwa, ba swanetše go mmeqa. Le tšona dithapô go bjale.

4370 Ba-hu ba go babja ba šiya taêlo, le dilo ka moka ba a bile ka mokhwa o we ba ratago. Ka moragô ga lehu, le ge ba mmulukile, ba-oki ba khôna go thaloša dipolabolo tša mohu. Ba swanetše go diva ka mokhwa o la mohu a bolabotšega ka ôna. Phôšô ya bana e ka ba go nyatsa lentšu la mohu. Gona mo we môya wa mohu o ka theke wa robala, ka goriale mo we o ka theke wa lohêla ke thelo. Lentšu la mohu a le nyatsiwi.

4371 Modimu wa the khame, ke gore ke motho wa go fohwa a tha bolabole. Modimu o wa thekhame o na lepelaêlo kudu, ka baka la dithapô le mothahu gore a wa ka wa dibolabola. Bjale dipelaêlo tša ôna ke gore ba ta šala ba di šumiša ka mokhwa o we, a go ba yêna mong a go ba a ta šumiša ka ôna. Ke moka o we modimu wa thekhame o dulago o eme ka maoto. Môya wa ôna a o

889

K34/82

robale. O t̄a belaēla go fīthēla ba fe-
t̄ša dipelaēlō t̄ša ōna, ya ba gōna mōya
wa ōna o robalago.

4372 Motšatši o ile a loba ka baka la ma-
khowa. A ka a lobiša ke mokhowa fēla
ke baka la go t̄hoka mong le bo-di-
di bja ka lapeng la gwe. Mo la a be
a na le mong, e ka be a ile a di-
ra gore ba t̄šwe ba t̄šamē ba di bō-
na. Dingaka t̄ša ditaola e be t̄ša pha-
la t̄šē t̄ša go ba di dirwa mo. O kile
wa bōna motho ba mokheila, ke
t̄šona t̄ša puding. Ditaba t̄ša mohu
di ile t̄ša fēla di t̄a mo we.

4373 Ge motho a hwile a t̄hena motho-
hu ke mpja. Motho yo ba mmitšago
mpja kua kudi ba bitša wa monna. Wa
mosadi ke t̄shuwana, ka baka la go t̄ho-
ka mothahu wa diruiwa. Ka moragō
ga lehu la bōna, a gona t̄he we ba
ka ba felegetšago ka t̄hona. Ba no
ba phuthēla ka malepa a bona ba
ba felegetša ka ōna. Malepa ke gore
dikobō t̄ša go t̄hagala. ke ba-epi ba

889

K34/82

lebita a ba ba thapisi diata. Go thapisa diata ke gore ka morago ga mo ba tšo boloka mohu, ka moka ba buluki ba swanetse go boela moteng wa bo mohu. Ba yo ja motshu wa mohu. Ba khonê ba palakana ba yo bona tša magae a bona. Ba tša goma ba boya ka mabanyana.

4374 Ge bo thele ke moka ba yo ja dijō magae a bona. Ba tšhaba go tšeba ka moratha. Ge mohu a ka re a khwile a šiya motshu. Bjale ba re ka morago ga mo ba mmulukile, ba ya ba thaba khomo. Gōna mo we o tō bona ba tha nyake go tōga. Khomo e we ke ya go felegetša mohu.

4375 Khomo ya go felegetša mohu. Ge a na le dinku, ba bolaya nku ka badimung. Ke moka ba tšeya mokhopa wa gōna ba mo apeša. Ba dutši ba mmotsā gore ke thona thet the we wa go ba o the šile. Re go felegetša ka thona. Ka nte wa the ke wa belaela, o na le bana le ditogolo le ditō-

889

K34/82

golwana, ba tie ke phetô ga mmôgô le
tšona diruiwa tše we o di šilego.

4376 Ba tšaba khomo ya go felegetš'a
mohu. Ka moragô ga mo ba boets'e ka gae,
ba botš' le-loko la mohu, ba bitš'ana ba
yo dula thopa. Ba bitš'a le yêna moradi yo
mogolo. Ba yo rêra mabapi le go tšaba
khomo ya go felegetš'a mohu. Ge ba kwa-
ne mo we morerong wa bona, ke moka ba
e tšaba. Ka baka la gore ba e tšabile
ka moragô ga mo ba bulukile mohu, kho-
mo e we ba e rarêla ka ngwakong wa
mohu.

4377. Motho yo mongwe le yo mongwe yo we
a taga maemong, ba swanetš'e go mo fa
a ja. Ke mothahu wa mohu a o koni-
wi motho. Mothahu o we o wa peiwa
ke banna khorong ka dipoto tše pedi. Pits'a
e ngwe ke ya basadi e ngwe ke ya banna.
Mabêlê ba a-peya mothahu wa mohu. Basa-
di ba ba agišanego le ba bo mohu, ba fa-
ga a bona mabêlê, ba rwala megopo ba
iš'a ka ngwakong wa bo mohu. le-baka

889

K34/82

La go ja mo le fithile, ba rwala a mangwe
mauwa ba yo fa banna khorong. Mauwa
a mangwe a šalla basadi. Banna ba rwala
pitša e ngwe ba iša ka lapeng. Go ba motho
ke thejato, o ta no ja a ba a ntša mathō
a e lebella.

4378 Khomo e we e, re go tšabiwa, ke moka
ba yo bega mohu. Ba e tšwiya ba e fetša,
ke moka ba e phakolla. Bjale molebendi le
khadi e kholo ba yo bega mohu ka mokhwa
o go diregilego ka ōna. Monna o ya a rwele
mohopa, khadi yōna e rwala madi le mošwa-
latwathi ka mankherebetane go ba le-beya.
Mankherebetane ke the khero the we ba tša
the šumišing. Bjale ba fitha ba di' beya
fathe.

4379 Khadi ke yōna e we e begago mohu.
Ba re go fitha ba dula fathe, bjale
ba goma ba kwatama ka dikhuru. Bja-
le khadi ya thōma go bega mohu. Ge
a dutši a bolabola diata di a phuphu-
tha. Khadi ke yōna e we e khōnga go
bolabola le badimu. Re tile mo go go
bega goe re bolaille mothahu, ka ōna ke

K34/82

889

kobô ya go e we re tilogo go go apeša yô-
na. ke go thapiša ba agi ba moše o, o ro-
betšego go ôna. Ba-e medi ga mmôgô le bana
ba jê e fete mogolong ya the ke ya
ba beta. A še mathômô ka wena ke
modirô o we o šilego ke ba-gologolo.

4380 Mokhopa o wa pešwa lebiša, mošwala-
šwathi le madi diphariwa ka mathogong.
Mošwalašwathi o we wa go phathagana le
madi, o phare ke yêna khadi ka diatša
tša gwe. O phara a dutš'i a bolabola a re
letale le madi šedi, ka tšona ke tšhupô
ya gore ka nnete re bolabile. Bjale ka goriale
mo we ke ôna mogopo wa go. Ke moka a
bala maina a ba we ba ilego ba hwa pe-
le. Gore le bona medimu e lala. Ge a fe-
ditse mo we, ke moka ba tšeya mokhopa
ba pharêga gôdimu ga lebiša. Ba šošela
lebiša ka mašaša a mekhalo. Ke moka
ba goma ba boêla ka gae.

4381 Marapô a khomo a bokellwa felo go-
thii. Marapô a khomo e we ba kokona ba
khobakanya felo go thii. Molaô wa ôna a
swanêlwa go khukhuniwa ka maatša. O fo-

889

K34/82

re khukhunikkhukhuni wa a le thetsä a t̄ha-
na le dinamana. Le gōna motho a swanēla
go pjaṭa lerapō, a re o latella (bjōkō) kudu
re re mokō. Bjokō ke bja thōgō.

4382 Ka morago ga mo ba feditōe ^{nama} ~~man~~ mara-
pō a yo beiwa gōdimu ga lebiṭa la mongwa
moṭhahu. Khadi le yēna molebendi wa moṭhe
o we, ke moka ba swala marapō ba yo a be-
ya gōdimu ga lebiṭa. Ke ōna marapō a
moṭhahu wa go, bana le bona basadi ba go
ba llē ga boṭe, a gwaba le motho yo we a
ilego a betiwa. Diphiri t̄se we di go t̄erego
di t̄e dikokonē marapō a. Di t̄he ke t̄sa
t̄ogēla marapō t̄sa t̄a t̄sa swala yo mongwe
wa bana ba go. Diphiri di baka ke dipelaē-
lo t̄sa badimu, re re ba-dimu ba robale.
Ke moka ba khōnē ba t̄hēla marapō gōdimu
ga lebiṭa.

4383 Marapō a we a t̄a lewa ke dimpja. A
lewile ke bōna badimu. Diphiri ba di
gopola ka gore ge motho a hwile ba re a
hwa o rwele ke diphiri. Dimpja t̄se we
ge di kokonē marapō a we, ba re ke
bona badimu ba we ba goba ba kokona

889

K34/82

Bana e be ba t̄ha bapale ka go t̄haba go t̄seiwa ke diphiri. Ka nnete le baka la ka mabanyana o t̄a a kwa dingwe di e lwa ka badimung. Bjale bana bona ba napê ba khôlwê gore ke diphiri.

4384 Ragô la moeng le be ya ke mong mōte. Ngaka e we ya go alafa lehu, ke yôna moeng, ka baka la gore ya fetša modirô wa yôna wa kalafô ya go t̄hakola bathologadi dithamô, ba mo fa bjala a nwa, ke moka modirô wa gwe o fedile. Bjale ka ge a bitsitšwe, o swanetše go bula difate. Bjale mong mōte ka nôzi, o fetola ngaka gore o t̄heke wa t̄oga. Le gôna go foka dithapô le mōthahu, mong wa mōte, a ka botša ngaka gore lehono go ka t̄heke gwa loka t̄helo, o t̄a difoka ka moswana. Ngaka e swanetše go kwa mo we go bolabolago mong wa mōte.

4385 Ngaka e t̄a t̄hwa na bo mo we e nwa bjala bjo we b̄a mōthahu. Ge e bôna letšatši le ya madikelo, e t̄a goma ya laêla la bo bedi. Mong wa mōte ge a ka loholla ngaka, ke moka e boêla gae. Ka moswana e t̄a-re go t̄oga e t̄hale ka moswanyana.

889

K34/82

na ke moka yo foka dithapô le mothahu
ya mohu.

4386 Dithapô ba di alla le-gogô lapeng, mothahu.
ba o foka mo we o lego utre. Biale ke moka
ngaka e tšhe^e thabi ya moetha (mothapa-tšhila)
e o kokobetša ka gare ga dithare, mathare
a ôna a boya a ruele mēti a la a dithare,
ke moka o gaša gōdimu ga dithapô. Ge a fe-
ditšhe go foka dithapô, ke moka o tšena ka
ngwahong o la mohu a go hwa a le ga ôna
a o foka. Ka moragô ga mowe o tšena ka
dithibeng, o foka mothahu. Ka moragô ga
mo we o ya šaheng la dikhomo o difoka. Ge
gona lešaka le dipudi, dinhu, dipôkôlô le tšona
tšo fokiwa.

4387 Mphoko o wa lafang. Mphoko o wa lafa
tšhila ya lehu, ke gore batho ba we ba ta
šalago ba apara ba tše ke ba fetela ke bo-
lwetši. Ka gobane ge di ka tšheke tša fukiwa
ba apari ba dikobô tše we ba ka fetela
ke bolwetši bja mohu yo we. Šapê batho
ba boifa le go di swarêla, ka kholo ya gore
bolwetši bo ka mo fetella.

889

K34/82

4388 Batho a ba foya ba šikinya dithōgō ge ba e ya bjale^{ng} bja meriri. Ba we ba fo yago ba šikinya dithōgō ke banna. Basadi ba swanetše go ya ba rwele ditwana. Yo a nago le mapoto a phufutša, o tšhela the-thepeng o ya a rwele. Ge a thena bjala bjo we a ka rwalago, o rwala mabelē ka the-rotwana. Dilo tše ka moka ga tšona di thakanetsa ke beng ba moše, ba e ya ba dikhobakanya ka ngwakhong o we beng ba o khethelego. Mabjala a we a dirola a ta thaolla batho ba we ba thaešego. Kudu ba beetše go to nwa bošego ge ba bina malopō. Bjo bongwe bo dutši ka pitša e kholo, ke phithō ya ngaka. O ta nwa ka morwana ka moragō ga mo a fuhile.

4389 Khomo ya thobošo. Ka moragō ga mo ngaka e feditše go foka, ke moka ba thaba khomo ya thobošo. Khomo e we ya thobošo ke mothahu wa mohu. Ge mohu a thena khomo bana ba gwe a ba thobošwe. Bona ba bo leloko la bo mohu, ba dula thopa pele, ke moka ba rera ka khomo e we ya thobošo. Ka moragō ga mo ba kwane ke gona ba khōnago ba thaba khomo e we. Ba tho-

889

K34/82

boša bana ba mohu gore ke gōna e le moka
le ka tše ke la tsoqa le mone.

4390 Ba abêlana khomo ya tšobošo. Ka moragō
ga mo ba llê tša goja le go nwa pitša e la
ya phithō. Ba thōma ka go abêla bana ba
mohu, ka baka la gore tšobošo e we ke ya
bona. Bona ba rwala ka ditho. Bontši bja
batho ba tšeya magapa a bona le dirotwana
ba ba ripêla dinama ba fakêla ka gōna.
Moradi yo a fo tšwago a šikinya tšogō, a
hwetsane tšelo. Le ge e le yo mongwe wa
bo leloko la mohu. Ba ka re ge ba aba e
ngwe ya šala ba ta mo phatha di-ateng.
Moradi wa botseba le yēna o khōna ke botse-
ba. O ta kwa a no belaêla, ya ba pelaêlo
ya gwe ke ya lefêla.

4391 Ngaka ya go alafa lehu ba diyo mo
fa ya gwe nama. Khomo e we ya go tšo-
boša, a ba e go bega ba-dimu ba mohu.
Thetšhila tše a laolêlwa, bjale ge ditaola
di ka re, mohu o wa belaêla, ke gona
ba ka khōnago go bega mohu ka khomo
e we ya tšobošo. Go mmege mo we a re
gore ba ka ya ba tšaba khomo ka badi-

889

K34/82

mung aowa ba ʒa fo e ʒhaba ga namo
gae, ke moka ba rwala mošwalašwathi fêla
ba yo mmeqa ka ôna gore re ʒhoboša ba-
na ba go.

Temana ya 3c: Dinaka tša dikhomo a di
lemele felo go thii.

4392 Dingaka a di alafe ka go tswana. Yo
mongwe le yo mongwe o wa lafêla ka mokhwa
o we a rutlwego ka ôna. Buntšinyane
bja dingaka tšê tša mo ga gešu ba swa-
na baheng ʒha kalafô ya lehu. Ba fapana
fêla mabapi le kalafô ya malwetši. Bjala
bja merivi a bo diva ʒhe-rola. Dithapô o
di swala bjale ka ge nke o tšwa makhwe-
ng. Khomo ya ʒhobošo o e khethêla mo we
go ratago ke yêna.

4393 Batho ba go ʒa bjale^{ng} bja ʒhethšhila
ke moka ba šala ba gakilwe. Bjale molaô
wa mohuta o we o tšwa le ba faladi.
Batho bar no ba mo nageng ya gešu
a ba o tšwaêla. Ka goricale mo we a
ba nyakê go bitša ngaka tša mohuta

889

K34/82

O we. Ba fo bitša tšona dingaka tše
tša mo. Ka baka la gore ba tšwaetše me-
divo ya bona.

H394 Buušwa bja molomo. Buušwa bjo bo
tswakantswa ka mabêlê ka moka ka mo-
huta wa ôna. Go šileng gôna ba swana
ba khekheretša. Go khekheretša ke gore
go ga botša. Ditšoro a ba dipjatanganye
ka maata. Bakeng tša go khekheretša
re re ke go thuma. Buupi bja go thumiwa
bo bote kudu. Bjale ka moragô ga mo ba
ga butšitše, ba bo faga. Ka moka ga bjona
ba bo tšolêla le tšelong. Ke moka ba bo
rathaganya ya ba marathana. Ngaka ya
tšeya tšhidi ya lekhopô ya tupetša godi-
mu ga ôna. Mo we ba swana le tšona
dingaka tša mo.

H395 Phapano e mojong wa molomo. Pha-
te ya go gôga le-tšelo ke phate ka ethii,
ya ôna mmilô. Ka moragô ga mo alafile mo-
tšologadi goba bathologadi. Le-tšelo le la a
le tša boêla ka lapeng. O ba tšwiketša
ka go latêlana ga bona, a re wena o ta
thôma pele go rakiša le-tšelo le, o ntšhe

marathana a mabedi, o wa fahélê ka ganong,
o wa t̄hahune. Ka moragônyana o wa t̄we.
Din̄thathana t̄se we di šaletšego ka ganong,
o di metše. Yo mongwe le yo mongwe a dirê
ka ôna mokhwa o we.

4396 Ngaka ya thôma go pôtapôta le mafuri
e gôga lethelo ka kobi ya mmilu. Go pôtapô-
ta ke go rarêla/rarêla le mafuri. Ge a di-
ra ka mokhwa o we, o wa bolabola o re, ka
pôtapôta le mafuri. Bjale ba-rakiši ba le-
thelo bare ka pôtapôta le mafuri. Ba fo mo
etsiša ka mokhwa o we a bolabolago ka ôna.
Ba t̄a rakiša lethelo ba t̄ama ba t̄eya
marathana, ba dira ka mokhwa o la a ba
butšitšego ka ôna, go fithela ka moka ga
bona ba felêla.

4397 Ba ja molomo ba thikanetsiše le-
thelo. Ke gore wa mafellô mo a rakiša a
t̄eya maratha a we. Ke moka ngaka e
le-thetša lethelo ke moka ba khobahana
ka moka ga bona ba ja manthathana
a we. Ke moka ba rwala lethelo baya
na-lo ka lapeng. Ke moka modirô wa
kalafô o fedile. Bjale ba yo t̄hama

mothologadi goba bathologadi ka dithamō tsā lehu. Ke lona letšatsi le we ba hêrago mothologadi goba bathologadi ka dikêrō. Ka motsho ba ta ba phalola ka bjalanyana bja khoko.

4398 Taba e ya thwala ya bjala bja thets'hila e ile ya dirêga moteng wa ga Mongale. Go ile gwa hwa mong wa mote. Bjalê morwa wa gwe a ya a bitsā monna wa ngaka. Monna yo we e be e le monna wa ga Moraba. A mmitšetša gore a tē alafē lehu. Monna yo we a ka a gana. O ile a mmotša gore ke tōta ka morwana, ke t̄ha t̄sama ke ēpa dithare t̄se we. Di a ile gore motho a no dula a di epile. Dithōla lehu. A goma a boēla gae.

4399 Ka morwana a tswara khogo molomo. Ke gore o ile go tloga e thale bošego a baka kowa ba mmitšetsago kalafō ya lehu. Dithapō ka moka ba yo dintšhetša khakala. Ke moka a thōma go di t̄ka ka mokhwa o dingaka t̄se dingwe difokago ka ōna. Ba ile ba mmotša gore a di fokē le mabana a gana a re

889

K34/82

batho ba tagilwê ba ka toga ba dira mo-ferefere. Ba ile ba re owa kwala.

H400 Di fakiwa fêla ka baka la gore motho yo we a tago di lebella, a the ke a tabogêla ke botwetsi bja mohu. A ka a difokêla gore batho ba topê, a-owa o tha t̄ilo di foka mothang ba tošago meriri ya mathômô. Go gahantšâ batho a dira gore mothokomedi wa dithapô a mo tošâ mošidi di ateng. Bjale ba bāna ga bote gore dikobô le tsê dingwe tšâ dithapô di tha šilafetšê. Thetšhila tha tšona the ta toga ka mpho-ku wa bobedi.

H401 O ile a gôga lethelo la molomo a pôtapôta le mafuri. Ba diyo rakiša ba topa manthathana a la a molomo. Ba ile ba felêla, ba ja ka ôna mokhwa o we o thalušitswego ka mo gôdimu. Moolafi wa lehu la moteng wa ga Mongale ke monna wa ga Moraba. Bjale mothang ba dira bjala bja thetšhila ba swa-netšê go bitšâ yêna e bê yêna a t̄ilogo foka dithapô gammôgô le mothahu

889

K34/82

2066

wa mohu.

H402 Bjala bja meriri • Bjala bjo bo bitsiwa gore ke bjala ba t̄het̄hila. Bjala bjo we ke bjala bja ngaka, batho ba we ba t̄tago ba t̄ilo khopêla yêna ngaka. Melaô ya dilete a e êtêlane go êtêlana batho. Ba ile ba t̄ibiša monna ya we wa ngaka, gore bjala bja meriri bo lebane t̄iatsi la gore. Ka lona lets̄atsi le we ke moka ngaka ya ya. Batho ka moka ba ile ba ya ba rwele diphafana le dirotwana t̄ia mabêlê. Diphafana le dirotwana di rwala ke ba lelokola bo mohu. Batho fêla ba foya ba šikinya dithôgô.

H403 Ba laolêla bjala bja t̄het̄hila. Ngaha e re go fit̄ha pele ga gore e dirê modirô o mongwe, ya bolabola le molebendi wa moțe o we. Ya mmot̄ša gore pele ga go t̄oša t̄het̄hila re a thôma ra laolêla t̄het̄hila. Mong wa moțe o t̄a nyaka t̄ha go ala ke moka ba ya ba dula ka mafuri. Go ya molebendi, le mosadi yo mogolo ga-mmôgô le khadi e kholo ya moțe o we. Le bona ba yo dula le ngaka ka mafuri.

2067

889

K34/82

Ge ba ka fo ya ba laolêla the tšhila ka nte le yo mongwe wa ba we ba ugodilwego, ke phōtō ka gobane ba ta mmotša gore o swanetše go dira ka mokhwa o le o. A ka the ke a dumêla, ka gobane a akwa ngaka ka nozi. Khopolo ya gwe o ta gopola gore onyaka go mpolaya. Ke mokhwa o we ka moka ga bona ba swanetšego go ba gōna.

4404 Ba laolêla motho yo a tago rēma bathologadi le go upiwa ga meriri. Gare go bona ditaola di ta areya yo mongwe leyēna a e kwa ka ditebe tša gwe. Bakeng tša go laolêla ka moka dingaka di a dira. Ge go fedile go laolêla, ke moka ba yo rēma bathologadi.

4405. Ba ala legogō lapeng, ke moka ngaka ya aga moše gare ga legogō ka tšhidi e khubedu. Ke moka a ntšha maforo, maforo a gōna a bjale ka a moše a lebelago bothaba tšatši; ōna a lebella mo we moku a tšwago. Bjale mothologadi o tēna ka maforo a we a ya a dula motheō, a nama masto. Moremi wa mafata o kwatama ka dikhurru mo we maforong. Ke moka e thōma

889

K34/82

go mo rēma ka legare (lemeko).

H406 Mafata a remiwa matheko a manē. Ge a feditšē go mor rēma, ke moka o mo thakola dikala. Moremi wa mafata o thōma ka go morēma phateng, ka moragō ka thekhošing bjale a khōna a morēma matšaa. Ke moka a khaola thware, dikala tša molala, tša difikeng le matsogong. Ke moka o ripa tša dipotaneng le dikokoilang. A di swarele, o fo di ripa di wela gōdimu ga legogō. Thware e temiwa thogong. Ke moka o tšwa ka maforo go tēna yo mongwe. Ke yēna o fo mo dira bjale ka yo no la wa pele. O ba dira bjale bjale go fithēla ba fella.

H407 Bjale ba ba phalola la bo bedi. Ngaka e gōga bjang bja molomong wa ngwako a fapantšetšē matsōgō. Bjang bjo we o phuthēla di-kala ka bjōna, ke moka a fa moradi yo a thepelago naē. O ta o rwala go fithēla a yo o fithiša gae. Yo we a ilego a-re-ya ke ditao-la mabapi le go upēga meriri, ka merithi o ya go upēga. Ditaola di ta

889

K34/82

ba di mmutsitšē ka theko e we a swane-
tšego go upēga meriri bodikhēla goba bo-
thabā tsatsi.

4408 Ka moragō ga phalolo le go thakola di-
kala, ba rupa Moraba pitšā ya gwe. Mo-
nna yo we wa ga Moraba o tšwa le basadi
ba bararo. A bitšā basadi ba la ba tšena
ka ngwakhong. A re go bona, ke kwa Mongale
o re ke le belle mo. Ba re o wa kwala, di
tšeba ke wena. A re go Mongale nyakhēla
magapa. Bjale a thōma go makala. A re
magapa a ya kae. A re ke nyaka go pha-
ka bjala bjo ba rwala ba išā gae ga
ka. Ke tše kae tša tše we, ngaka ya
re ke tše ga gešu. Ba ile ba gahana, a re
a ke kwisisi gore mothahu o we o rwadiwē
o nwēlwa motšeng o šele.

4409 Moraba a re go yēna, ke ya botšo-
gēla. Wena o tšebe gore ke go nyaka kho-
mo mabapi le modirō o. Bjale ka goriale
mo we bitšā banna ba geno ba tše ba
o kwe molato o we ke go fago ōna.
Batho ka ba bedi ge ba fupane, ba lamola-
nya ke ba bangwe batho. O ile a tšwa

2070

889

K34/82

ka gare ga ngwako a bitša banna ba gabō. A tēna na-bō ka ngwakhong.

H410 Mongale a thōma go laudiša ka mokhwa o a fapanago le ngaka ka ōna. A re ke fapana le monna yo wa ngaka, ka baka la gore o nyaka go rwala bjala bjo a buiše gae ga gwe. Bjale nna ke a gana le yēna o wa gana. Ke yōna taba e we e dirago gore ke fapane le monna yo wa ngaka. Ge a riale a fetša dipolabolo tša gwe. O ka re botša monna wa ngaka ka mokhwa o le fapanago ka ōna. Goriale ke banna.

H411 Moraba o fa mabaka a go rwala bjala. Ke nnete ke fapana le monna yo wa ga Mongale, ka baka la go rwala bjala. Ke itše go yēna a mphe magapa ke thokélē bjala ka go ōna, bjale o wa gana. Le tšankwa, ke molaō wa ka. A ke thuti go tšwara phaga ke tšwere pedi di tšagala. Ka goriale mo we ke gore ke molaō wa ka. Mo we ke alafago lehu, bjala bja meriri ke a rwala. Bjale lehono bjale

889

K34/82

ka ge yêna mong wa bjala a gana na bjô,
ke ya bo togêla. Ke mo fa molato wa khomo.
Ke moka ke feditšê.

4412 Ba dira gore nguka e rwale bjala, ya
bo rwala. Pele ga gore ba mo lokollê gore a
rwale bjala, ba ile ba mo thalošetsa molaô
wa le fathe le, le go mmutšisa diputšišo.
Molaô wa fathe le, bjala bja mohuta o, a bo rwa-
diwi, bo nwewa ga na mo. Ke mothabu wa
mohu. Motho yo mongwe le yo mongwe o wa bo-
nwa. A ka a ba kwa. Bjale bjala bjo keng.
A re ke bjala bja thetšhila. Bjale bjala bja
ditšhila o bo rwala ka mokhwa mang. A re
ke molaô waka. Bjale a o šila-fatsša mo-
te wa go. ~~A~~ Ke alafile. Ke ge ba re go
Mongale mo lokolle a rwale.

4413 Mongale a re bokaone ke gore a nape
a fohê dithapô tša mohu, a nape a togê-
la ruri. Ka baka la gore lehono bana ba
lapa le ba ta ntebella ka mathô a ma-
hubedu, khante a še nna ke baka la
di tšwa di-bina. Ke nnete ge ba re di-
tšwa dibina a ditšelwe moropa. Monna
wa nguka a re, bakeng tša go foka le-

2072

889

K34/82

hono go ka t̄he ke gwa dirêga, ke t̄a tro-
gêla ka moswana. A ke t̄ha nyaka go go
bôna. A re gona go lukile ntšha pudi ya
go nthaka. Banna ba re mokuêlê mo a re
o t̄a t̄a ka moswana. A re go lukile o t̄e
gôna ka moswana.

H414 Ka moswana Moraba a ya go foka di-
thapô t̄ša mohu. O t̄ibile ga bote gore ka mo-
swana ba t̄a bolaya khomo ya t̄hobošo. A re
go fit̄ha ba ntšha dithapô ka moka ka
ngwahong ba di beya gôdimu ga legogô la-
peng. Bjale ke moka a di foka. Ka moragô
ga mo a di fukile, a t̄eya patši borukhwe
lehempê. A gwa ka gwa ba le motho le
ka o thii yo we a ilego a mmulabudiša.

H415 Bjale ba thôma go rêra ka khomo
ya t̄hobošo. Mongale a re emang monna yo
wa ngaka a t̄ogê. Banna ba re go ka t̄he
ke gwa dirêga. Mothahu a o ko-nwe mo-
tho. Bo-be a bo e t̄išane. A ka t̄he ke
a rwala bjale ka ge e t̄he ya gwe, e leya
go t̄hoboša ^{bana} banna ba mohu. Mongale a
lokolla peto ya gwe. Ke moka ba t̄ibiša

bana ba mohu gore lehono re nyaka go bolaya khomo ya go le thoboša. Bana ba re diṭeba ke lena.

4416 Ke moka ba ṭhaba khomo e la ya ṭhobōši. Ba ile ge ba e ṭhaba ya ba le mokhwa mokhwa wa yōna ke go ṭhe hwê. Ba ba ba e ripa molala bjale ka ge nke ke pudi. ke ga go le bjale e ile ya makatša. Ba gopola monna wa ngaka, monna wa ngaka a re ṭhepelang lo bega mang wa moṭhaku. Le mmoṭšē gore khomo ũe, ka yōna re ṭhoboša bana ba go. A ba fa le modi o we ba yo bolabologo ka ôna. Ba ile ba dira bjale ka ta-êlo ya ngaka. Ge ba tšo boya ba hwetšana khomo e hwilê.

4417 Bjale monna wa ngaka a re, le ṭēnê khomo lobega gapê ka mašene a yōna. Ge le ṭhaka la dira bjale le ka ṭēna ke tuwane ya ba ya le phelephetha. Ba ile ba dira ka mokhwa o we ngaka e ~~bolabotšego~~ bolabotšego ka ôna. Ka moragō ga mo ba feditšē go e phakolla, ba e rorêla ka lapeng la mohu. Bjale ba ya ba khobakana ka mo we lapeng, ba ba a bagunya. Monna wa nga-

889

K34/82

ka a ya a tšeya tšerobe a éma ka tšō-
na. Mongale a re o dirang, ke molaō waka,
kae le kae ke dira ka mokhwa o. O ile ko
amoga, banna ba mo ganetsā. Moraba a
šibasiba le tšerope a libile gae ga gwe.

4418 Ba šala ba tšutšē le šarāšara.
Bana ba lapa le we ba re, o tšō bitsā morwa
rrago. Bōna bjala o rwele. Lehono o mo fi-
lē moabē. Banna ba ile ba tima tšhaga
e we. Ke moka ba a bagana mothahu
o we wa tšhobōzi. Taba e we e ile ya ba
kwiša bothoko bjale ka ge ba tšhalēmala
mokhwa wa mohuta o we. Go tšoga ka lona
letšatši le we a gona le motho ka othi iyo
we a kayago a ra ngaka ya ga Moraba
gore e tš e alafē lehu.

4419 Dingaka tša tšhe ga gešu ga dibjale.
Di alafa lehu, ka moragō ba ya ba phorola
bathologadi meriri. Ke moka ba mo šupa
pitšā ya gwe. A dira gore ba e rwele ba
e bee khakala ke moka ba nwe. Ka mo-
ragō ga mo we, ba mo fa pitšā ya molaēlō.
Ke gore mo a e nwa yōna ke moka o we

889

K34/82

ṭoga. Wa bōna a dutšhi o dudišitšhe ke
mong wa moṭe. O mo dudišeditšhe bjala bja
ṭhōgō.

4420 Bjala bja ṭhōgō le go phorola. Go phoro-
la ke šetše ke ngonatše. Bjale ke ngwala
mo gape ka baka la monna yo mongwe.
O bolabola ke go ṭhalša lentšhu le, ka
gove le šumišwa fēla, ge ba phalola ba-
ṭhologadi ka bjala bja ṭhetšhila. Bjala
bjo we ba bo fago ngaka. Ge ba ba pha-
lda a baṭe ba phalola, ba ve ba bapho-
rola. Go phalola ke ge ba ṭha gopa kхо-
ko. Ba gopa kхоko, ke gove ba phalola ba-
ṭhologadi. ṭhōgō bjala bjo we bja ṭhetšhi-
la bo wa le ṭhōgō, ke gove bjala bja be-
ng ba moṭe. ṭhōgō e we ba šala ba e
nwa kowa lešaba le palakane. Ke gove
bo ēma le gatong la phithō.

4421: Phapanō ya mantšhu a Phalola le Pho-
rola. Go phalola ba phalola ba-ṭhologadi
ka bjalana bja kхоko. Ge o kwa ba ve ba
fala kхоko ke gona ba phalola. Go Phorola
lentšhu le ke la mo ba ba ṭo ša ṭhetšhi-
la. Bjale ge ba ṭo-ša ṭhetšhila ba ve

889

K34/82

ba phorola ba-thologadi. Ke gore ba ba phalola le go ba thakola dithamō tša lehu. Pālola ke la mathōmō go phorola ke la mafeletšo.

4422 Phorolo ya bjala bja thetšhila. Bjala bjo ka lebaka bu bitšwa bjala bja meriri. Bjala bja meriri bo ga bedi, ke bja meriri ya mathōmō bja go phorola ba-thologadi. Bjala bjo we bja go phorola bathologadi le go ba thakola dikala ke bja ngaka. Bjale ka moragō ga bjōna gona le bjo bongwe bjala bja meriri. Bjala bjo we ke bja go theya dipendi. Dipendi ke gore go ba beula ka mathekō ga thōgō. Bjale ke moka ba kama mekamo, ba ba bjale ka basadi ba bangwe.

4423 Dikaparō ka moka tša bothologadi a ba thā di apara. Bjale a ba thale thellong, thello thā go ltēla mong wa bona the fedile. Le ge ba bona monna a tšoga ka ngwakong wa mosadi yo mongwe wa mothologadi, a ba thā mo kwela bothoko. Taba kholo ke gore mosadi yo we o swanetsē go mmeqa. A re le the ke

889

K34/82

2077

la mahala ge dimpja di-goba bošego di go-
bo motho wa ka. Bjale bona ba ʔa mmotšā
gore a ʔe mosegare, ka gobane motho wa
bošego a ʔibiwi, re ka ʔihoga re mo goba-
ʔitšie. Ka moswana o ʔa ʔoga a ʔhethiwe
ke moka ba mmōna.

4424 Buušwa bja mothahu. Monna yo mo-
ngwe wa ngakanyana wa ga Moeng, yo we
go bōnagalago gore o ʔha e thuta modirō
wa go alafa lehu. O ile mo a ʔhaloša mo
jêlê wa mothahu, a ʔhaloša ka gore go
lewa ka letsoho la mmagoja. Bjale buntš
bja dingaka gammōgō le batho ba re botš
lewa ka letsoho la mmphapa ka gobane
a še buušwa bjo bo lukilego ke ditšhi-
la.

4425 Ke unete bo ^{lewa}lewa ka letsoho la mpha-
-pa. Ka baka la gore moradi ge a ka
bona ngwana a ija buušwa buušwa ka
letsoho la mpha, o ʔa mo khala ʔšie
ukego a še ga fêla. ʔe e le moradi wa
thekhapo, o wa ba a mo ʔšipa. A ba
a mmotšā le ge a mo ʔhōletšā go hwa, a
šale a ija mothahu. Mabêlê a motho

889

K34/82

yo a phelago a kiwi ka mphapa.

4426 Maforo a maswa a budiwa. Ge monna wa lapa a ka hwa, pele ga gore ba montšhe ka ngwakong, ba swanetsē go bula the fero the theswa the we ba yo montšhago ka thōna. Kowa maforong le gona go bjale. Ke moka maforo a la a khale a tswaletswe. Dipheko di beiwa ke ngaka mo we maforong a maswa. Bjale moku ge a poka a ka the ke a khōna go tēna. O ta tšwa a gopotšhe go tēna ka maforo a khale, a hwetsana a thibane ke moka a ga kanēga.

Temana ya 4d: Molomo wa badimu le go phasa.

4427 Melaō ya badimu e diriwa ka moragō ga mo thello the fedile. Mo moku ba the mmoloka ka molaō, bjale o tentšha dipelaēlō. Mothahu wa gwe ge ba the ka ba o wa ba ka molaō, ka moka ga ōna mothahu o we o ta mo latēla. Ta ba kholo molebendi, ge a bōna dilo tšā

mothahu di e hwa, o swanetsōe go kitimsa
le dingaka di ta mmotšā the we the
bolayago mothahu o we.

4428 Tšhupo ya mohu ge a belaêla. Ga
gona motho yo a ka dipago gore badimu
ba belaêla. Dilo tše ditebago gore badimu
ba belaêla ke ditapla. Bjale badimu ge
ba belaêla ba šupa ka mothahu le ma-
lwetsi e bana. Mothomong o belaêla go the
bulukiwê ka the we a go ba a nyaka go
bulukiwa ka thōna. Mothomong ke pelaêlō
ya go the molamishē. Mothomong o nyaka
go fa ngwana wa gwe bongaka. Mothahu
ge ba file yo a go ba a tha nyake go
mo fa ka moka ga ôna o wa hwa.

4429 Dipelaêlō tšā mohuta o we gantsi, di
nyaretšā ke motho wa go fo hwa a tha ba-
bji. Motho wa go hwa ntweng, le makho-
weng. Le motho wa go e polaya. Mahu
a we a nyaretšā dipelaêlō ka buka la
gore a ba ka ba laêla. Bjale ba ta thō-
ma ba lebella gore ba ta dira mo we
māya wa gwe o nyakago. Bjale a bōna

889

K34/82

2080

ba t̄a^h diri mo we a go ba a nyaka gore go diriwê ka gôna. Ke moka o thôma go belaêla.

4430 Molomô wa badimu. Badimu ba swanetsê go lumiswa. Ka go fêla o thô-kômêla go lumisa badimu, le bôna ba t̄a go fa mathatse bakeng t̄ha dibjalo t̄he we o dibjalago. O t̄a budusa mabêlê ka bunt̄i, ke moka batho ba t̄eya mošogêlô ba beya. Mošogêlô ke mabêlê a ba gûšago ka diṭhare. Moṭhare o we ba re ke mošogêlô. Mothomong wa o kwa ba re o t̄ama a fokola mabêlê a batho. Khanthe taba e we a e gôna. Motho yo we a kone badimu. Thelo t̄he t̄hengwê le t̄he t̄hengwê o bega badimu pele ga gore a t̄hejê.

4431 Mabêlê a t̄hobozi. Ba dira bjala ba ya ba lema t̄ihemo ya mohu. T̄ihemo e we ba e t̄hoboša ka go-bane mong wa yôna a t̄hapêla. Mabêlê a we a na le mong yo we a swanetsêgo go a t̄hokômêla. Puno ya ôna, a buña ke

bona balimi. Mabêlê a yôna a yo tšhe-
diwa ka tšhe-šegong tša mohu.

H432 Ba diva bjala bja meriri ya peudi.
Bjala bjo we bja meriri ya dipeudi, bo diri-
wa ka mabêlê a go tšhoboša tšhemo. Ma-
bêlê a we a tša bitšhiwa mothahu, ka ba-
ka la gore a limile ke ba ba phelago. Bja-
le ba swanetsê go bega mohu, pele ga gore
ba dirê medirô e we ya bona ya dipeudi.
Ba bo-kha ka tšhe thepa, e tšhale dithe-
ba. Motho a swanêla go nwa pele ga go fa
mohu. Ba ka nwa mo ba šetše ba tšio boya
mo we badimung. Ba tšogêla e tšhale bošego
le bana ga-mmôgô le mosadi yo we a tšago
šala a lema tšhemo e we.

H433 Ba dikuluša le bita ba kwatamile ka
dikhuru. Ga go motho le ka o thii yo we
a swanetsêgo go bolabola. Ka moka ga bo-
na ba loma tšhentô, gwa fa kwala fê-
la yo we a bolayago ke tšhekhuba. Khadi
ya thôma go bega mohu. O bolabola a
gare a phuphutha ka diata. Ka molomo
o wa bolabola.

H434 Dipolabolo tša khadi ge a bega mohu. Ba beya tše thepana fathē, ke moka a thōma a bolabola ka mokhwa o. Re tšitšē mabêlê a tšobōzi, re go bega ôna. Bana ba ga go šeba, ba nwa mo pele ga go, a tše ke a ba beta. Tšhemo e la lehono re efa ngwetsi wa go. O tše ke wa mo swara matšhrogô. A budišê mabêlê bjale ka ge le wena o be o budiša. Ke moka ba fa bana ba nwa bjala. Yo la o wa sora, o šielā yola, yo la le yēna bjale. Ke moka ba dira bjale bjale go fithêla ba ênêla. Bjo we bo šetsêgo ke moka bana ~~ke~~ ka moka ba beletsā diata gōdimu ga libita. Khadi ya tšeya mašaledi a la, ke moka a ba tšhêla diata. Bana ba tšhapa, le bona ba bolabola, ka gore badimu lalang badimu lalang. Ka moragô ga mo we ba khurumetsā tše thepa ba tšoga.

H435 Ge ba tšoga a ba lebelle nthago. Mo la ba huralago ke moka ba huraletsē. Ba laiwa gore yo we a lebellago morago, o tša fofa. Ke gore o tša šala a fetugile tše-uta. Ke moka o šetsē ba ka tše tšha mmōna. Ge ba fithile gae, ke gone yo

we a nyakago go nwa bjala a ka nwego. Bjala
bjo we bja meriri ya dipeudi bo dira ke mo-
thologadi yo mongwe le yo mongwe.

H436 Pelaêlo^{yo} mohu. Motho a ka belaêla ge ba
tha ka ba mmoloka ka molaô. Ka baka le we
o ta bakêla malwetsi, go dirêla gore ba ta
thepela le dingaka ke tšona tše we diṭaya-
go di ba thalošetša. Bjale ka moragô ga
mo ditaola di ba thalušeditšego ka ôna, *
ngaka e ta ba botša the we the belaêlago
ke mohu. Le ka mokhwa o we ba swane-
tšego go dira ka gona. Ge mohu a belaêla
ka khomo, ba swanetše go fediša dipelaêlo
tša mohu ka yôna khomo.

H437 Ngaka e hwa ke thetu goba thekhame.
Motho mo a ile a thôma ka go babja, yêna
mong ka nôsi o wa khôna go-aba lefa la
gwe. Bjale ba we ba go hwa ba tha bolabo-
le, memôya ya bona a lale. Lala ke gore
go robalae. Motho wa go phela a lale, o
wa robala. Bjale lentšhi le la go^e lala le
šupa motho yo a hwilego Bjale mohu yo
we wa ngaka mo a belaêla ka the the-
ngwe tha dipheko tša gwe, a nyaka go

fa ngwana yo mongwe wa gwe, o dira gore
ngwana yo we a babje. Ba ka leka go mo
alafa bjang le bjang, a ka the ke a fôla.
Mafello ba ta hwetsana ngaka ya makhontle
ya ba yôna e mmotšago. Ge ba yo dira ga na
mo we ngaka e botabotšego ke moka ba bôna
a fôla.

4438 Pelaêlô ya go the lumisê mohu. Molomô
wa badimu. Ngwaga o mongwe le o mongwe, ba-
dimu ba swanetsê go lumiswa. Go lumiswa
ga badimu ba lumiswa pele ga gore go lewe
motšhatšha. Ba ta re kowa ba lumisitšê
badimu ya ba gôna ba jago motšhatšha. Ke
gore ngwaga o morwa. Go bjale ka ge peu
e tšwa badimu ba swanetsê go bigiwa. Ka
goriale mo we naga e ta ba le molaô. Mola-
ô ke gore go budiša mabêlê ke moka ba
khora. Ke ôna molaô.

4439 Mothahu mo o tha go lebana o wahwa.
Motho o swanetsê go kholwa ka the we a
fiwago ke mohu. Ka gobane o filwe o ta
bôna the-ata. Ge o ka re e le wena mo-
ja lefa, wa amoga ba we ba filego ke
mohu, wa re ke tša go. Dilo tšê we o diyo

889

K34/82

a mogago ka manganga le ka baka la bogolo,
di ka the ke tsa go phelêla. Ke nnete le-
ntu la mohu a le nyatsiur.

4440 Monna o fêla a e fa moradi wa moko-
kotêlo mathatse. Moradi wa moja lefa goba
ngwana wa moja lefa, e fêla e ba ditshu-
wana. Molato keng moradi wa mokokotêlo a
fiwa mathatse. Le baka ke le. Monna a ke
a babjetsa ka lapeng le legolo. O fêla a
babjetsa ka lapeng le le nyana. Bjale ka gori-
ale mo we mooki e ta ba yena. Ge a du-
tši a mooka, o mmotša dilo ka moka. Le di-
lo tše dintši o ta fa yena. Le ngwana
yo we papagwe a re go ge a mo roma a the
ke a pheta molala. Mathatse a ta ba gô-
dimu ga ngwana yo we.

4441 Moradi a oke monna wa gwe, ge a babja
a le ka lapeng le lengwe. Taba kholo ke go
ya a motsoetsa, ka moragô ga mo we ke
moka o e kêla mo we a go ratago. Bjale
ka goriale mo we pelo ya monna e ta ba
le lehuto. Mooki ke yena motho yo we a
khotago thankha. Thankha ke gore ditshila.
Ka gobane mo motho a babja ka maata

ditshila ka moka o dirêla ka ngwakong. Mooki o swanetsê go tshela molore mo we a dirêla-go ditshila. Ka moragô ke moka o wa di ôla. Modirô wa go thapiša molwetsi ke yêna. Ke mokhwa o we mooki a fêlago a hwetsana mathatse. Le ge e le monna wa ngaka o fêla a mo supa dipheko tše dikholo.

4442 Ke motho wa gore mo a e hwa a bola-bola. Ke taba e bote ya gore molwetši o wa okiwa, ka gobane yêna ka noši o ta khona go a-baganya lefa la gwe. Batho ba go twenya ke batho ba go hwa ka mekhwa e:- (a) go hwa kante le go babja. (b) go hwa ntweng. (c) go hwa makhweng. (d) go e tēma. Memôya ya bona e twenya kudu.

4443 Bjale ka Patsi, Monna yo o ile a tšeya ngwana wa malome wa gwe Lehlowa. Ke yêna mosadi yo mogolo wa go mo ntšha thakeng. Kante le go mo ntšha thakeng e be e ta no ba yo mogolo, ka baka la gore ke ngwana wa malome wa gwe. Ke yêna mo fi wa dipheko. Dikhomo tša dikhantsedi di a twenya, ka goriale mowe

889

K34/82

2087

o swanetsê go tšeya basadi ba babedi ga-
pê.

4444 A goma a tšeya Madigale mosadi wa
babedi. Mosadi yo we e no ba motho fêla.
Re ka re ke mosadi wa ^{kol} mokotêlo. Mong mo-
sadi wa mokokotêlo o be a mo lošitšê a
tšêu a mmeka. Mosadi yo we leina la
gwe ke Motšatši. Patši o ile a hwa a tšê-
u a mmeka. Go nyala gona o be a mo
nyetsê go šetšê fêla khomo ya tswetši.
Ka mokhwa o we re rego Madigale ke
mosadi wa mokokotêlo, ka baka la gore mo-
ng wa mokokotêlo o be a tšêu a mmeka.

4445 Lekhowa o be a na le barwa ba babedi.
Madigale a tšana le morwa ka othii. Ke
gore e be e tšale yo morwa. Lekhowa
a thôma go e khudiša pele ga monna
wa gwe. Khopolo ya gwe e kholo ke ya gore
banæ baka ba tša šala ba tšeya lefa
la papogo bona bjale ka ge e le bona
ba ja lefa. Monna a bôna ga bote gore
mosadi a nthokomele. A lebella mosadi
yo monyana a bôna a mo swara ga bo-

889

K34/82

te.

4446 Patši a t̄habêga. O ile go t̄habêga a ya a dula ka lapeng la Lekhowa. A ba a robala ka mo we bošêgo ka bothii. Ka moswana bja re go-t̄ha, a faga t̄ša go ja. Ka moragô ga mo allê t̄ša goja, ke moka a e kêla mo a yago. Mokhalabje a re o roma morwa wa Lekhowa gore a mo khele meeti. Ke yêna a napa a pja bjale ka meeti a magakwa. Ke ge a bôna gore felo mo nka t̄he ke ka o-kiwa. Ke moka ~~a~~ a bula a ya ka lapeng la Madigale.

4447 Madigale a ba mooki wa molwetši. Patši o be a t̄ene ke bolwetši bja nt̄êrê. Bolwetši bjo, we bo bulaiša baoki, ka gobane motho wa bjôna a hwe ka pela. Madigale o ile a khot̄a thunkha. Bjale batswadi ba Lekhowa ba thôma go ngunanguna. Ngunanguno ya bona ke gore mo sto kê^{ng} a babjetšwa ka lapeng le le nyana. Bjale yêna molwetši yo a t̄ago go moukamêla, o fêla a ba botša gore ka kowa ke nyakilo hwa ka le t̄ora. Bjale ke mo ke

889

K34) 82

2089

tšhabêla ka mono.

4448 E fula e ukametsê leôpê, goriale ke Patsi. Bjale a thôma go abêla bana ba gwe lefa la gwe. Mokhalebje yo we o be a na le dikhomo tšê dinê tša go tiya thôgô ya gwe. A re go morwa Lekhowa, o swane-tšê go tšeya mosadi yo la Matsatši ke mosadi wa go. Mabapi le dikhomo, o swane-tšê go hwetsana khomo ka e thii. Khomo tšê pedi ke tšê morwa Madigale. Bjale khomo ya pholo le mpolokê ka yôna. Nna boêpa bo dutši ke bja mokhobalobi. Mo we ke ya go a šê khole, khole ke mo ke tšwago.

4449 Ka moragô ga matsatši a tšê makae a hwa. O ile a hwêla matsogong ga Madigale. Bjale ba diyo morwala e le tšetoto ba mo iša ka ngwakong wa Lekhowa. Ba mo iša ka mo we ngakong wa Lekhowa ka baka la gore ke yêna mosadi yo mogolo. Ba ile ba mo ntšha a le ka mo we ngwakong o we ba mo iša lebiteng.

889

K34/82

2090

4450 Lekhowa le morwa wa gwe ba gana go mmoloka ka khomo. Madigale a re ke a makala lehono ba tha divigo mo we mohu a ba butsitšego. Mohu o bolabotše gore a bulukiwe ka khomo. Bona ba napa ba mo ganetsa. Madigale a re le a kwata ba-golo, a ka ka ka kwisisa ga bote. Ba ile ba mmoloka ka nku. Ba buluti ba ile ba thapiswa diata ka pudi. Mabapi le dipudi o be a file morwa wa madigale putšanyana ya tshaadi. Morwa Lekhowa a mo fa lešaha ka moka. Batho ba ba sola ka gore ba na le phošō lentšu la mohu a le ganetswe.

4450 Lekhowa le morwa wa gwe ba gana le dikhomo. Ka moragō ga mo ba ndile thello ba bile ba tšitšē meriri, ba thōma khanetsanō. Mōwa Lekhowa a re dikhomo tše tharo ke file ke papa. Khomo e o e file yo. Dipudi ka moka o mohile. Putšanyana e o file morwa Madigale. Morwa Madigale ka lebaka le we, e be e thale yo monyana. Bjale mmagwe a re go bona, bjale ka ge le ganetsa lentšu la mohu a go na taba lena mpheng mo

889

K34/82

le t̄ebago. Ke ge ba mo fa khomo ya t̄he-
thole le putšanyana e la. Ke moka taba ya
bona ya f̄ela e t̄a mo we.

4452 Morwa Lekhowa a ka, a di ana me-
t̄haku ya go šiya papagwe. Ka moragō ga mo
ba dirile ka mokhwa o we wa go abagana. Di-
khomo t̄ša morwa lekhowa t̄ša latela mong
wa t̄šona. Gwa thōma ka khomo e la ya
pholo a gore ba mmolok̄e ka yōna. Ba ile ba
fo hwets̄ana e hwile ka šakeng. Ba thōma
go makala, ba gopola gore e lumile ke nō-
ga. Ba ile ge ba feditš̄e go tswiya ba e
phula, ba hwets̄ana dibete le matwafō di
bodile. Ke moka ba diyo nt̄ha ba ēp̄e. mo-
ni o be a ka t̄he ke aja. Ba ile ba e re-
kiša batho ba ē r̄eka ka moka ba fetš̄a.

4453 Ka morwana gwa hwa e ngwe. Ba
ile ba t̄have thello t̄ha khomo rella
re ija. Ba makatš̄a ke e ngwe ya fo
toga e hwile. Le yōna ge ba yo e phu-
la ba hwets̄ana e swana le efla. Ba ile
ba t̄ha maketš̄e ke moka e ngwe ya
hwa. Dikhomo t̄še la t̄ša fella ka moka

889

K34/82

gwa šala ya morwa Madigale. Dipudi tšona
tša the ke tša hwa. Di ile tša fo tswala
di folotša. Khomo ya go fiwa morwa Ma-
digale le pudi tša tšwela pele le go tswala.

4454 Le khowa a thōma Madigale boloi. A
re go mogadikane o mo-loi, o loi, motha-
hu wa ngwana wa ka, wa ngwana wa
go o šetše o phela. Ke moka ke ditaba.
Madigale a ya a tšiša ba gabō, le
yēna lekhowa a dira bjale. Ke moka
ba ba botša letsatsi le we ba ta ya
go ba gathana ka lona. Ke ge ba
gona ba boela gae. Mongwe o be a
tha tšee mollō ka lapeng la yo mongwe.
Ba be ba fo dula ba bophelane e ke
ke dipōō tša dikhomo.

4455 Letsatsi la go o hwa boloi bjale
Madigale. Ba ile ba gathana ka lona
letsatsi le we le beilwego. Ba bo leloko
la bo mohu le bona ba ba gona. Ditaba
di tha yo bolwabolwa ka the gae. Bjale
letsatsi le thabile le ka bolabola ra
kwa gore molato keng.

889

K34/82

2093

4456 Dipolabolo tša Madigale. Le bitša
 ke nna ka baka la boloi bja ka. Bo-
 loi bja ka ke bja go loya diruwa, ba-
 tho a bo khone. Ke riale ka baka la
 gore dikhomo di a hwa ma, di hwa di bo-
 dile tša ka teng. Bjale dikhomo tše we
 ba se di loya ke nna. Ke yōna taba
 e we ke lebitšetšago yōna.

4457 Dipolabolo tša Lekhowa. Nna ta-
 ba e we a e bolabolago a ke tebe. Ta-
 ba kholo ke teba fêla ditšhehelo tša
 ge dikhomo tša ngwana waka di fo hwa
 di bodile ka teng. Ge e be ke šekêla,
 a ke tebe ge ke mothoma boloi. Ke mo-
 ka ke feditšê.

4458 Thatse ke Makobe. Makobe o be
 agišane na bo, yēna ke mosadi wa
 ga Thobetsane. A se lekhowa o gana
 fêla ka baka la gore a ka a m^o ro-
 mēla thebaka. Bakeng tša thômō ya
 boloi yōna o ile a mothōma. Ba bile
 ba ômana. O ile a mmotša gore ke
 moloi, o loya dikhomo tša ngwana wa

889

K34/82

gwe. Tša gwe dikhomo a di hwe.

4459 Diputšišō gōdimu ga ba fapani.
 Dikhomo le tšona di a makatša, ka baka
 la gore go fo hwa tša lapa ka le thii. Ta-
 ba e, e ya go-nontšha. Bjale wena lekho-
 wa o wa ganetsā mo go bolabolago Ma-
 kobê. Ka khonono fêla ke ile ka gono-
 na, ka pōno ya mo go fo hwa tša ka
 dikhomo fêla. Bjale ka goriale mo we
 o mo thomile, a gana. Go bjang ge
 le ka tšwa go tšama le o kwa gore khwi-
 ti e e le tenetsēgo ke ya mohuta ma-
 ng. O ile a gana. Bjale wena Madigale
 o wa kwa, o re a go romêla motho. Bja-
 le ka goriale mo we wena o reng ka ta-
 ba ya mohuta o.

4460 Diphetolo tša Madigale. A re ke
 a kwa, fêla o diyo gana o bolabotšē.
 Bjale ka ge a gana gore re tšamê
 re e kwa tšehu tša dikhomo, a go-
 na taba. Taba kholo nna ke tswane-
 tšē go ba tšwela mo moteng o wa
 bona. Ke bônê wa ka mmoto ke agê

889

K34/82

gona.

4461 Motiatsi ke khaitšedi ya Madigale. A re ke nnete mo we khaitšedi ya ka a bo-labolago. Ba-tho a ba ke ba dula ba bo-pêlane, yo mongwe a ka tšaba yo mongwe. Taba ba e bola botšhe bjale le hono ba fa ganetsa. Bjale o ka tše ke wa khōna go ya ngakeng ka baka la gore o wa gane. Ba ka a rogana bjang ba tšhe-šū ba tšō še meriri ya mafello. Dikha-ka di kaya ka megwere ka moragō ga mo ba tšitšhe meriri ya mafello. Gwa kwala ka gobane ke molaō wa gore batho logadi ba khobakane felo go thii go fi-thēla ba tšōša meriri ka moka.

4462 Lekhowa a lala a tša robale bo-šego. Bošego ka moka o lala a vakiša ke khomo e la moku a gore ba mmoloke ka yōna. Bjale ka baka le we, mokhekolo a ba a tšabêga. O ile a babje ke bo-lwetsi bja mokolo. Dingaka ka moka di ile tša likiša go alafa, dithare tša bona ka moka di ile tša khūba. Morwa

889

K34/82

2096

wa lekhowa a gopola taba e la ya bo-
loi, a re mma o loilwê. A ka a thoma
motho. O ile a dira gore ba tšwe ba y o
tšama ba okwa gore molato keng.

4463 Ba ile ba tšwa ka tšegae tša bona.
Ba be ba tšama ba laola bolwetsi bja mo-
khekolo. Bjale ditada tša ya tša ba botša
gore le tša fetsana ka maaka. Le go-
pola gore moloi o gona. A gona moloi.
Lena ka noši a laka la šala lentšu la mo-
hu moragô. Bjale ka goriale mo we ke yê-
na mohu a dirago ka mokhwa o. Dikho-
mo di hwile, la ba la thoma mogadika-
ne. Le swanetše go nyakêla khomo, le
ê lebiteng la mohu lo phasa. Le tša
bôna le tšhabêla ke phefô.

4464 Ba ile ba nyakêla khomo ba iša le-
biteng la mohu ba ya ba phasa. Ka mora-
gô ga mo ngaka e tšo ba tšhalōetsa ka
mokhwa o we, ba nyakêla khomo ba ya
lebiteng la mohu go phasa. Ka moragô
ga mo ba phasitše ke moka ba bôna ba
phela bo-phelo bjo bo botše. Lekhowa
a fola kante le ditšhare. Dipudi tša

2097

889

K34/82

the tša folotsa.

4465 Madigale a tšoga moteng ka moragô ga meriri ya mafello. Le ge ditaola di ile tša ba lamolanya, kwano e ile ya tše be gona. Bjale ka mokhwa o we Madigale a ya a-ga la gwe le gora. Bjale ka moragô ga mo we ba thōma go kwana. Khomo efa ya go fiwa morwa Magale ya tšatsa lešaka. Dipudi tšona ke ga mantšha. Ke gore yo a nyakago pudi o fo ya gona o di hwetsa. Taba ya bona e fedike e tša mo we.

4466 Matuu moredi wa gwe Maune. Ke poya bogadi yo Maune. Fêla bo-poya bogadi bja gwe a še mong bjōna, ka baka la gore o buile le monna wa gwe, a dula naê lapeng la mmagwe.

4467 Matuu e be e le ^mmoradi wa go lema kudu. A budiša mabêlê a mantšri kudu. Moredi wa gwe o be a phela ka mabêlê a mmagwe. Bogōši bja motho ke tša go ja, ka baka la gore ge ona le tša go ja batho ba tša dula ba

2098

889

K34/82

Letšhe moteng wa go.

4468 Matuu a hwa. Pele ga gore a hwê, o ile a tiya ke Maune. Ka moragô ga mo tiyô o we, ke moka mukhekolo a napa a t̄ha-bêga. Khanthe ke moka o t̄habêgêla go-hwa. Ba ile ba rwala t̄hōgō e we ya ga Mpholwane ba ya ba boloka. Melaô ka moka ya mabjala a meriri ya dirywa ka mothaku wa mohu. Ka moragô ga mowe Maune a thoma go t̄hinya mothaku wa mohu. Bjale a t̄hoka t̄ha go dira t̄ha go t̄hoboša t̄hemo. Ba mmotsā gore a yo gō-ga lešāša la mokhalo, ka goriale mowe o t̄a ba a e t̄hobošitšē. A ka a dira taba e we.

4469 Maune o ile a fo lema t̄hemo ya mangwe ka nte ke go e t̄hoboša. Go ile wa mmela mabêlê a mangwe a makoto, a mabote. A ka a bega mohu mo a yo lema t̄hemo e we. Ka t̄hona t̄he lemo t̄he we t̄ha mo a yo thōma go lema t̄hemo ya mohu, o ile a buduša mabêlê a le mohu a t̄he šugo a ke a buduša.

889

K34/82

4470 Maune a ka a lumisa mohu. O ile a buna a tšatša dišego tše pedi. A e tšisa mohu mmagwe, maphoko o dula o duta mokōla. Ke gore thego the tha dule the omile. Go ha feta matsatsi a the makae, ka motso ba nwa bjala. Maune o ile a ba khošana le monna wa gwe ka thona thelemō the we. Ka ba-ka la gore batho e be ba fo dula ba tšetše mo we, ba latella bjala. O dira mabjala a we, a go thabisa monna wa gwe, le mpa ya gwe gammōgō le bankana.

4471 Thelemō the theswa tha fitša. A lema a tšitšē bjale ka thelemō the mathōmō. Ka moragō ga matsatsi-nyana, mo a lebella boriba, a bōna mabêlê a tha bōnale. A thōma gore ba-loi ba ta ba gata tšhemo yaka. A gona a thibula buriba, le gona a the ke a mela. A gōga lešasa, le gōna a the ke a mela. The-lemo the we tšhemo e ile ya šalokha e the na mabêlê.

889

K34/82

4472 Maune le ^{mouua} ~~moredi~~ ba tsama ba la-
 ola. Bjale ditaola tša ba botša gore le go-
 pola gore ke baloi, aowa mdoi a gōna. Le-
 na ka nōzi le dirile phōšō. Phōšō ya lena
 ke e, a laka la t̄hoboša t̄hemo, le ile la
 fo lema. Mohu a ka a belaēla le ile la
 buna mabēlē a mantši. Bjale la goma
 la dira phōšō la t̄he ke la lumisa mo-
 hu. Bjale mohu o wa belaēla, ka pelaētō
 ya gwe o nyaka gore t̄hemo e fo dula
 e le bata. Ba laolēla dipheko. Bjale
 nyaka ya re phōšō ya lena ke e kholo.
 Ka goiale mo we ditaola tša ka dire t̄he-
 pelang lo nyaka khomo e ntso, lo bega
 ka yōna mohu. Le dirē bjala bjo buntši
 le bitšane ka moka bana ba mokhekolo yo
 we.

4473 Ba ile ba phasa mo we lebiteng la
Matuu, Moredi wa mohu yo mogolo ke
~~Motsatši~~ Mokhadi. Mong yo mogolo e be ele
Morukhwe. Bjale o ile a hwa pele gamma-
 gwe. Motsatši o latēla Mokhadi. Maune
 ke lekhothwane. Bjale ba ile ba ba
 t̄biša ka moka ga bona. Ka t̄satši le
 we bjala ba t̄a t̄ogago bo nwewa

889

K34/82

ba ile ba robala mo we moteng wa go šiya mmago bona.

4474 Ba ile ba tsogetla lebiteng la mohu e thale bošego. Ba ile ba gapa khomo e la ntso. Mophasi e ile ya ba yēna Mohladi. Ka moka ga bona ba ile ba kwatama ka dikhuu ba dikluša lebita. Bjale a thōma go bolabola. Re tšitše khomo le bjala mo pele gago. Re go fa tšōna, re re badimu ba lala. La the ke la re huna matrogō. Je re lema mobu bjale ka ba bangwe rena a re bone thelo. Pelo e belaelang morago. Dilo tše re re ka tšōna le robaleng ga boše. Le rena re tiē ke phefō, re hwetsane mabêlê bjale ka ba bangwe. Ke moka ba nwa bjala bjo la bja ditheba ba šeedišana. Mašaledi ba ribega gōdimu ga lebita.

4475 Ba thaba khomo e la ntso. Khomo ya lewa ga na mo we badimung. Ke ya thedimu. Thedimu ke gore a e tšediwi letswai. Khomo ya thedimu e lewa ka tha-thamuši. Motho mang le mang o tšaja ka mokhwa o a ka khōnago.

889

K34/82

a go thibelwe motho. Marapô a yôna a kho-
bakanywa. Bjale ge ba t̄ha^a peile e ngwe ka
dipitšā, ba ba ba ba t̄emella marala a kho-
mo e la. Marala a we ba bitšā gore ke diphe-
ko.

#476 Bjale ge ba feditšē go t̄emella dipheko
ke moka ba ja ~~nama~~. Nama ya t̄hedimu
a e butšwi. Bjale ka moragô ga mo ba
feditšē go ja nama ke moka ba boēla gae.
Ge ba t̄oga mo we a ba lebelle moragô. Ke
moka ba ya go nwa bjala gae. Ba bangwe
ba t̄oga ba tala ba bina malopô bošego
ka moka. Go t̄oga ka lona tšatš'i le we Ma-
une a re go gašā mabêlê a mela.

#477 Go nyaka go fa ngwana wa gwe bo-
ngaka. Monna le ge a na le bana ba ba-
t̄hankana ya ba bana ba we a ba kwe t̄he
we papago bona a ba botšago. O we fa
ngwana wa mosetsana bongaka. O t̄ēna
mo we ngwaneng yo we a mo fago ka
bolwetš'i. Bolwetš'i bjo we a bo khone ke
motho. Ka goriale mo we ba t̄a ba ba
hwetsana ngaka ya go khōna go laola

K34/82

ya ba botša gore molato wa molwetši keng.
Ba khônê go dira ka ditaelo tša ngaha, ba
ṭa bōna a fōla.

4478 Tabu e, e hile ya dirêga moteng wa
ga Pōpēla. Ka mosadi wa Malesa leina la
mosadi ba re ke Mašilu. Papago Mašilu e
be e le ngaha. Bjale a ya a hwa utweng
ya Matshipi. Bana ba bathankana ba du-
tši ba le gōna. Bjale mōya wa gwe a wa ka
wa robala, ka baka la bongaka bja gwe. Ke
ge mōya wa gwe o tēna ga Mašilu. Mašilu
o be a le bogadi bja gwe. O tšwile ka khoro-
ng ya gabō, o lateletše moredi wa ga gwe
bogadi

4479 Mašilu o ile a tšhoša ke dingwe. O
be a ile bjaleng le ba bangwe. Bjala e be
bo^{le} moteng wa ga Thebašē ka mošo wa noka-
na ya mmakana. O be a dula ka mošo ono
wa mmakana mmotong wa mabotana. Ke-
tšatši le ile la dikēla ba ṭhale mo we bja-
leng, go ile mo letsufi le thōma go tšeya
tšeya, a ṭoga le ba bangwe. Ba ile mo ba
e khaufai le nokana ya mmakana, yēna
a bōna ṭhengwe. O ile a thōma go tšha-

889

K34/82

ba. Ba mo rahiša ba mo swara. Bjale ba mmutsiša gore naa o tšhabang. A re go bona nthethetseng, thengwe še the. Bona ba lebella a ba bone thelo. Ba mo etetsa go mo fithiša ka gae. Motho wa lena šo, o re o tšhaba thengwe. Rena mo re lebella a re the bone.

4480 Ke moka ke bolwetsi. Ba ile ba lala ba tša robala ka baka la gore o letše a ba fidiša boroko. Ka moswana a thōma go kitima le dingaka. Ba mo fa metantane e mpa e tša thuši thelo. A ba a kwella gore go tile ngaka kowa mothopi, ke moka a ya. Bjale ngaka ya ya ya mmotša gore, a gona the thare tša go alafa molwetsi. Papagwe o ile a hwa ntweng. Bjale o nyaka go mo fa bongaka. Thepela lo bolaya khomo le phase the tšalong, le gopola leina la mohu le tša bona a fōla.

4481 Ba ile ba dira ka mokhwa o we ngaka e ba butšitšego ka ōna. Bošegong bja bjo we, o ile mo a phafoga a bona thešiko tša dihhara. Ke moka Mašilu

889

K34/82

a napa a fôla. A napa a ba ngaka.

4482 Mohu a ba mo 'lele a thale ka ntong.
 Ke nnete ka baka la gore motho o ya
 ya a boya mo we a go ba a ile. Motho
 mo a hwile a ba mmoloke le tsatsi le
 we. Ba tsoaga ba mmoloka ka moswana.
 Ka goriale mo we, ke gore ke nnete gore
 motho o hwile. Le ga go le bjale a ba
 swanêla go mo 'lêla, ba ta mo llêla ge
 ba bôna banna ba rwala mohu ba mo
 isa mabiteng. Ge motho ba ka mo 'lêla
 a thale ka ngwakong, o ba thegolê. Ke ba-
 ka le we ba tihabago go 'lêla mohu a thale
 ka ngwakong.

4483 Moteng wa ga Magomane o gona, yo
 we ba go mo 'lêla ka ngwakong. Leina
 la mollediwa ke Morê. Bjale lehono ba
 mmitša ka gore ke Mpêbêbê. O ile a
 hwa e thale ka motswanyana, ka me-
 rithi mmagwe a mo 'lêla. Ge letsatsi
 le dikêla ke moka a phafoga. Ke moka
 ba mo alafa a fôla. Bjale a napa a
 ba Mpêbêbê. Mpêbêbê ke go the khô-

nē go bolabola. Tše a di bolabolago o ka tše ke wa dikwa. Kudu motho wa mohuta o we o bolabola ka diata.

4484 Dimpêbêbê ke ba we ba hwago e leba bagolo. Khotswane o na le maata, ka baka la gore o dira motho gore a tše ke a khona go bolabola. O tšhaba gore a ka botša batho mo we ~~ke~~ a tšwago. Batho ba bangwe ba re go hwa ba goma ba troga. Bjale ba bolabola, a ka tše ke a bolabola ditaba tše dintši. O tša bolabola fêla tše we a ba la-êlago gore ba šale ba tše divê. Ka moragô ga mo we ke moka o robala boroko bja mafello. Khotswane ke Huwane goba Hwe-beyane. (Modimu.)

4485 Digôlê ke bana ba banyana. Bona ba dira digôlê. Bjale go bontšhagala gore le ge ba gumišitšwe mo we leetong le we a go ba a e ya ga lona, a ka tše ke a bolabola tšello. Bjale ge mmagwe a ka mo 'lêla, ngwana a phafoga, ke moka ngwana o swanetše go ba tšegôlê. Bogôlê bja go lêyahana tseka. Matšhomong o golofala letso go leoto. Molato ke go mo llêla. O ka

889

2107

K34/82

bōna motho e tšegōlē, ge o butšiša wa kwa
ba re ba ilē ba mo'lēla. Digōlē tšona di gōna
tša go go batšwa ke dilō.

H486 Moteng wa ga Mohale tše gōna tše-
gōlē tša go 'lēlwa. Leina la mollēlwa ke
Ntama. O ile a gōlōfala leoto le letsoḡō.
Letsoḡō la gwe a le na modivō o we le ka
o divago. Leoto o gata ka menwana. Go bo-
labola o wa khōna. Ke baka la gore baile
ba mo llēla e tšale ngwana. Monna o wa-
netšē go tšhōkōmēla mosadi wa gwe ge a
ba-tšetšā ke ngwana gore a tše ke a
mo llēla.

H487 Moteng wa ga Moṭhabe o gona wa
go llēlwa. Leina la mollēlwa ke Kobeng,
wa mosetsana. Mmagwe o ile go mo llē-
la, a napa a lēyakana tseka ya leoto.
Mosadi a tšhelwe o ile a tšeiwa khorong ya
ga Pōpēla. Motho wa batho ba we o fe-
tšā pelo mo tšhepelēlē ya gwe. O tšhepela
ka lebelo a tšama a koketšā. Ma yo tho-
ma o ka re ke mo ba le lebelong. Molato
wa gwe o tšwa ga mmagwe.

889

K34/82

2108

4488 Ngwana o bolaya ke letswelê la mma-
gwe. Go ngodilwe ka mo maphepheng a ka gô-
dimu, bjale a gwa thalošwa gore le mmola-
ya ka baka lang. Bjale mo go ngodiwa maba-
ka. Motswetši a swanêla go nwa bjala ka
maata ka baka la gore o ta bolaya ngwa-
na ka letswelê. Ke gore a ka ba le khopolo
ya gore o mamisa ngwana. Bjale o ta re
kowa a molomegetsitse letswelê, a khomêla
la mo thiba dinko. Ke moka o ta leka ka
maata go lwa, bjale ka ge a the na maa-
no ke moka o ta ba a hwa. Ngwana wa
mohuta o we, o ta no o kwa ge ba re o
hwile le bolwetši bo the gona. Ke mo we o
kwago ba re o bolaiile ke letswelê.

4489 Thalošo ya mantšu a goba le kapa.
Lentšu le goba le šupa thelo tha lehono,
le tha ka motswana. Lehono, mabana
ka motswana. Pula e nele mabana goba ma-
loba. Lehono ke taya go thapa goba nhathe-
e. Kapa ~~kapa~~ ke leina la naga, mo we
ba re go lema dipholo khathe dipholo
ba ra batho. Lentšu le kapa a le na
nnete, kudu nnete ya lona ke go gana.
Bjale ka gore, ka motswana go na le mo-

889

K34/82

nyanya wa mothaku o te. Kapa ke ta ta.
Ke gore motho yo we o ka the ke wa mmela
ka baka la kapa. Mothomong o ta ta kapa
a the te.

4490 Pegô ya lehu la motho wa go hwa khole.
Molaô wa dit hailo ba re a dit hailwe mothe-
gare, ka baka la gore mpja e ka tšwa e
rwele madi ya go tšhela ka ôna. Bjale ka
goriale mo we o ta gopola gore mpja e we
ke the thola. A se the thola, wena ka nôri
o na le phôô, ka gobane dit hailo di thailwa
ka mabanyana. Motho mo a tilo bega lehu
la motho wa go hwa khole. O wa fitša a
sêbela molebendi wa mote. Bjale yêna o ta
mmotsa gore thepela o thobota mmagwe go-
ba mosadi ge a šetše a bikile.

4491 Thobošo ya mmagwe goba mosadi. Go tho-
boša mmagwe, ke gore mohu o hwile a thešü
a beka mosadi. Mmagô mohu o thobošwa
ka mokhwa o, o wa fitša a tšhela mma-
gô mohu ka meeti ka phogong. Ge a thô-
ma a re ke a makala ke moka o pjata
thekhêrô. Mmago ngwana o ta ba a šetše
a tšibile gore eng keng. Ke moka o thôma

889

K34/82

2110

ṭhello ṭha lehu. Mabapi le ṭhoboṭo ya mosa-
di, o pjaṭa mogopo wa monna wa gwe. O mo
ṣupa gore o ṭa tṣolēla mang go ṱna monna
wa go a hwile. Mogopo wa monna a o ribegwe
ge monna a ile makhweng. Ka goriale mo
we o thōma a dula, a letēla mo a yo tṣola
buuṣwa. Ke gona a ṭa go khōna go pjaṭa
ka moragō ga mo alle tṣa goja.

4492 Mabita a batho ba go hwa khole. Mabita
a bona a ṭibiwi, bjale ka goriale mo we ba
swanetṣe go dira ṭheolwana mo ṭheō wa
lapa. Mo we ṭheolwaneng ba ēpēla tṣhikhinya-
ne. Ge mohu yo we wa go hwa khole, a bela-
ēla, ba swanetṣe go phasa ga na mo we
ṭheolwaneng. Mothomong ditaola di ka ṣupa
gore ba yo phasa ṭhebatabadimung. Ba swa-
netṣe go phasa gōna ba dutṣi ba mmitṣa ka
leina

4493 Mohu a hwe le leina. Ge o thaeletṣa le
bona, e ke mohu o hwa le leina. Ka baka
la gore ge o ka bitṣa mohu ka leina la gwe,
ba go kwēla boṭhoko. Ba re o wa ubēla ka
baka la gore ka lapeng la bo a ba hwe. Bjale
wa hwetṣana e ke leina le we la mohu e ke

889

K34/82

2111

le ka t̄he t̄ha kwala. Ge ba le e kwa le ba
gopots̄a mohu. Ka moragō o t̄a o kwa ba re-
ts̄e ngwana yo mongwe leina le la la mohu.
Morwa wa ga gwe o t̄a o kwa a ana ka leina
la mohu papagwe. Ke mo we re hwets̄anago gore
mohu a hwe le leina. Go phaseng ba mmit̄a ka
lona empa ge ba t̄oga le šala ga na kowa.

4494 Lapa la t̄heolwana, le šupa gore mong wa
lona o hwile khole. Ka goriale mo we ke gore
lebit̄a la gwe ba ka t̄he ke ba t̄oga ba le
bone. Malapa a go t̄hoka diolwana, beng ba
ōna ba hwile ga namo, mabit̄a a bona a
t̄ibja.

4495 Thello le kalafō ya motho yo a hwilego
khole. Thello t̄ha gwe ba fo lla bjale ka mo-
tho yo a hwilego ga na mo gae. Fēla di-
pelo t̄ia bona di bothoko kudu ka gobane
a ba mmōna ka mathō a bona ge a fa-
pana na bō. Motho wa go hwa o mmōna ka
mathō pelo e ya baba mo šiya wa šala. Ka-
lafō e fo swana le motho yo a hwilego
mo gae. Le melaō ya mabjala. Dithapō
t̄ia gwe ba t̄wa nat̄šo, ke t̄ona t̄ie we

di ta dulago ka ntong ya mohu. Dita sumišwa ka moragô ga mo go fukilwê.

4496 Khomo ya dimapa. Sakeng ba fê-
la ba beya e ngwe khomo ka diphoko. ~~ka~~
Khomo e we e ta ba yôna kholo ya leña-
ka. Dikhomo mo di tšwa bošego yôna e
swanetše go môsa. Go môsa ke gore go lla.
Bjale ka goriale mo we mong wa mote o swa-
netše go troga. Ge a troga ka nnete o ta
hwetšana dikhomo di tšwile. Wa bôna go
e tšwa yôna ka sakeng, ke gore di tšwile
ka moka. Ge gona go na le moloi yo we
a dintšhago, ka tsatri le lengwe e dithiba
ka pele, ya di gapella moragô.

4497 Khomo e we ge e ka felegetšā mohu,
ba swanetše go nyakêla e ngwe ya go thiba
e we. Ge e no ba khomo ba e retše ka
leina la mote o we, a e na molato. Ba
felegetšā mohu ka yôna, a ba nyakele e
ngwe ya go thiba e la. Dikhomo tša mo-
huta o we di boloka motho yo mogolo. Ke
gore mong wa mote goba moradi yo mogolo.

889

K34/82

HH98 Medirô e ya ka gôdimu e diriwa ka motswanyana goba ka mabanya^{na}. Ka baka la gore mothe gare o mogolo badimu ba robe-tse. Ba ka the ke ba le kwa. Go bjale ka motho o hwa ka motswanya le ka mabanyana. A hwa bošego gare goba mothe gare, o mongwe o ta molatela. Le ngwana ge a bèlega, o bèlegwa e thale ka motswanyana le ka merithi, ka mabanyana le ge meso e wha. Bošego gare go-ba mothe gare, o thola lehu.

Temana ya 3: go bega mošate.

HH99 Ge motho a hwile, bathwedi ba we ba swanetše go tibiša mošate. Go na le batho ba we e lego beng ba khôrô, ba we ba tentšha go metato ya bona kha mošate ka nte ga go ya ga ntona. Bjale ke bona ba we ba ténago ka khôrô ba ya ba bega ka noši gore a ra diša. Batho ba we ba nago ka fathe ga mantona, ba ya bega ga mantona a bona. Bjale bona ba ta iša pego e we mošate.

389

K34/82 2114

4500 Ge mohu a t̄ha bigiwa ga ntona go-
ba mošate, ba bo mohwedi ba na le mo-
lato. Ka baka la gore mobu ke wa kho-
ši. Ka goriale mo we o mmoloka mabung
a mang. Taba ya bo bedi t̄hila t̄he
ka t̄he b̄e gōna, ka gobane batho ba t̄a
e k̄ela m̄semong a bona. Lebaka le
lengwe ke gore mohu yo we ba diyo bo-
laya. Mothomong ~~mangwe~~ ke bona ba mo-
šate ba balailego mohu yo we. Ga go
motho yo a t̄ebago. Bjale ke bona ba bo
mohu ba swanets̄ego go t̄haloša mabaka
a, a ka gōdimu.

4501 Phōšō e we e lifiwa ka pudi goba
khomo. Phapano ya t̄ifišo ka pudi goba kho-
mo. Dithōgō t̄ša batho a di swane, gona le
wa manganga le wa go phakiša a o kwa.
Motho wa go phakiša a o kwa, o e pōna
phōšō a t̄hale khorong ya ntona. Bjale
ka goriale mo we, o t̄a lefa molato a
t̄hale ga na mo we. Motho wa manga-
nga o t̄a ngangiša ntona. Bjale ntona
ya ba ya iša taba khorong ya mošate.
Bjale a ya a katiwa ke ba we bamōšate.
Ke gona ba mošate ba t̄a dirago gore

889

K34/82

a lefê ka khomo. Molaô o re go nyatsâ
khoši ke go tōga, khoši a e nyatsiwi e du-
tši mabung a yōna.

4502 Bjale ka Molemo Raganya, o ile
a boloka mmagwe ka nte le go tibiša ba
gabô gammôgô le ba khôô. Bjale ba
gabô ba ile ka go fo okwa ka bopu-
di tša thela gore Inegwapa o hwile, bja-
le morwa wa gwe o ēpa lebita a no
ba noši. Bjale ba tšhologêla mokhoši
o we. Ba hwetšana gore ka nnete go
bjale. Bjale ba thōma go mmutsiša. A
ba fetola ka gore e be ke tša botša
mang ka gobane a ka bōna le motho
ka o thii wa go tša go ukamêla mohu
mo a be a babja.

4503 Ba mošate bona o ba bigilê. A re
a še khomo, ke khomo e we re yago
va ntšha le thakori. Ba mmotša gore o
swanetše go bega, motho ke wa go ge a
phela ga boše. Bjale wa mopjato tšhōgô
o na le molato. Bjale ke molaô wa gore
o bega mošate, ge o tša-ka wa dira bjale
o tšebe gore o na le molato. Monna a ka

889

K34/82

2116

a ba thaeletsā, o ile a tšwela pele le mo-
dirō wa gwe wa go ēpa lebitā. Bjale ka ge
motho e le wa bona, ba thōma go mo ēpiša le-
bitā.

4504 Ba gahana le Molemo ge go phuthiwa
mohu. Ka moragō ga mo lebitā le fedile, ba
šiya ba bangwē ba go tala ba leta lebitā.
Beng ba thōgō ba ile ba fo latēla Molemo
le go ba bitša a thaka a ba bitša. Ge a
fithile ka gae, a thōma go e pella koša
e. Wa tšha o wa loya. A tšwela pele le
go e pella ka mokhwa o we, a swere le-pa-
ra la gwe, a bina koša ya go fo litima
le mokhōba.

4505 A ba rakēla go tēna ka ngwakong.
Ba nyaka go tēba gore molato keng a ba
rakēla go tēna ka ngwakong. A re go bona
le a loya, dulang ga na mo we, ke tša
le bitša ge ke mo ntšha ka ngwakong. Ba
ile ba gana go kwa ditšhila tše we. Ba
tēna ka ngwakong ka swele. Mmalō re
nyakilo tše bōnē tšelo. Ba hwetšana gore
o šennē mmagwē. O dirileng taba e
karabō ya tšhoka.

889

K34/82

2117

4506 Ba ile ge ba lebella, ba hwetsana e
~~mosa~~ šennê ka mokhwa o: le leme le ripi-
 lwê, leithô le ntšhitšwê, matiwêlê o ripilê di-
 thoko tša ôna le bopele. Dithoko ke gore tšê
 we ngwana a mamago ka tšona. Ge o tša
 nyake go re botša ke gore molato ke o. Mo-
 nna a fo inamêla fašhe. Bjale ga o nya-
 ke go bega ba mošate ka baka la gore
 o diyo bolaya ka nši. le gona karabô eile
 ya thoka. Bjale bôna o dirile phošô e kho-
 lo kudu. Taba e ke molato. Bokaeone o
 swanetsê go ntšha pudi o bega ntona gore
 ke dirile phošô ke bulukile motho kante
 le go le tšibša. Mo we a ka a okwa. Baile
 ba mo letšhetša a le bjale.

4507 Ke lebaka la mo go bolla kôma. Ko-
 wa mošate a gona taba, meropa ya mošêbê-
 tho e ya lla. Ba gopola gore naga e letšê.
 Khanthe ka theko e ngwe naga a ya la-
 la. Ka morwana yo mongwe le yo mongwe
 o e kêla modirong wa gwe. Motho a re mo-
 laô wa tšwa ka mošata balata re amogê-
 la. O bolabola a le moteng wa ntona, o bô-
 na mo basadi ba e tšwa ba e ya mašê-

889

K34/82

mong. Ba mmutsi^vša. A re ke ra gore motho o hwile moteng wa ga Raganya. Moku o šilafetš^ve, bjale le-na ba mošata lo o rēma. Ba re taba e we a e tibiwi.

4508 Masala o ile a ngala, a re Molemo a šale le naga ya gwe. Ka mabanyana moropa o ile wa lla ga thii, ke moka wa thibiwa. Mokhowendi a thōma go khowella. A re kokoi e ya batho e re ke a tōga, Molemo o uthipileleme. O re kōma ke yēna. Ke moka Masala a tšhaba phifallo a boēla nokeng go ba a ija mathapa-kherere. Lebaka la mo kōma e bolle, khoši a e bolabole tšelo. Melato e rēra ke kokoi. Ge e le melato ya diphapanō e bolwabolwa ke khoši. Wa nyatšo ya go tšhe begē lehu, ke yēna masala a fidišago mo-nyatši.

4509 Ka moswana ke moka ba ilēla. Bjale Molemo a bitšwa. O ile a bitša ke ntona ya gwe Mašumu. Mašumu o be a rumilē ke ba ga Mohlabe. Ka gobane ba ukwilē ka mong tšhe kokoi ka noši. O ile a mmitša a ya naē khorong. Bjale ba khoro ba mmutsi^vša taba e we. Monna o ile a dumēla. Bjale molato keng o tšha tibiši. A ke

889

K34/82

di t̄ebe gore ge motho a hwile ba t̄ibiša. Ba thō-
ma go lebella yo mongwe yo mogolo. A ba botša
gore re mmutšitsē, bjale a gana. Sidiwê. A
thōma go ngwaya t̄hōgō.

4510 Molemo a ya thopeng le ba gabō. Kowa
khorong a ka a ba a t̄ha diya manganga
bjale ka ge a dirēla ba gabō. Ba gabō ba ile
ba mo uta bo-be bjo we a bo dirilego. Bja-
le ka ge a ile a ganēla ba gabō ge ba
re o swanetsē go bega lehu. Bjale ga na
mo we ba mmōna phōšō. Ka baha le we
ba dira gore a ntšhe khomo bakeng t̄ha
phōšō e we ya gwe. O ile a dira bjale
ke moka molato wa gwe wa fēla o e t̄a
mo we. Manganga a ja a llē mong wa ōna
Moš la a o kwe kowa ba mmotšā nka
be a t̄ha ka a lefa.

4511 Mothipidi ge a ile a hwa nageng. Mo-
tho mo a t̄hepela o t̄hepela le maduma.
Ke gore o wa fitha a dumediša mo we
moteng o we a t̄enego go ōna. Bjale mong
wa motē a mo amogēla. The na madi a
t̄he twarege, mothipidi o swanetsē go ntšha
pudi ke gore lesome la mašeleng a fē mo-

889

K34/82

ng wa mote. Mong wa mote o ʔa tšeya pudi e
we a yo ~~mod~~ mo dumedišetša ka yōna mo-
šata. Ke gore o ʔēna ka ntona, ke moka ya
ba yēna a išago maduma mošate.

4512 Ntona e swanetšē go butišā mong wa
mote gore o tšwa kae. Bjale ka ge le yēna
a le gōna, ke moka o ʔa bola ʔhelete ʔhe
we a tšwago go ʔhōna. A ba botšē le batiwa-
di le moloko wa gabō. Ka moragō ga mowe
o swanetšē go bola modirō wa gwe. Ntona
le yōna e ya naē mošate gammōgō le yēna
mong wa mote. O laudišā ka mokhwa o la
a laudišitšēgo pele ga ntona. Bjale ke mo-
ka ba mo ʔibile le mong wa mote o we a
dulago go ōna. Batho ba ʔibišwa gore ba ʔhe-
kē ba moubēla. Theema leoto ke mphanama
mo le gomago a le ʔebe ke motho.

4513 ʔhalošo ya ʔheema ʔhe, leoto ke
mphanama. Ke gore ke malatše, ka goba-
ne ka tšatši le lengwe o ka re ke a ʔhe-
pela wa gathana naē. Bjale ge nke o kile
wa mo ubēla, le yēna o ʔa go dira bjale
ka ge o kile wa mo dira. Bjale o ʔa kwa
boṡhoko. Ba fēla ba re khati ya pele ga

e babe, go baba ya bobedi.

4514 Motho yo we ge a ile a thagela ke bolwetsi goba lehu. Taba kholo e etibjago ke bolwetsi. Lehu ta go fothaga batho ba tha tebe bolwetsi le a tswenya. Ge motshipidi yo we a ka thagela ke bolwetsi, mong wa motse o swanetse go dirra bjale ka pele. Ba mošate ba ta roma masogana go ya go batswadi ba gwe go bega bolwetsi goba lehu. A ba diyo ya ga mong batswadi, ba swanetse go tena ka ntona ya gwe. Bjale ke yena yo we a swanetse go nyakisa ba gabô motho yo we, le modirô wa go tibiša khoši ke wa yona ntona e we. Khoši e ta fa batswadi ba mohu yo we banna ba khôrô ba yo bôna mohu yo we.

4515 Motiwa ka difate a ba mmoloke ba tha letetse beng ba gwe. Goba o wa bôla, a bole o bolla beng ba gwe. Ge ba fithile mabaka ba swanetse go fa ke mong wa motse, ka mokhwa o a thabegileng ka ona go mo fidiša gona ba ka the ke ba mo fediša. Ka gobane bona beng ba ta mo lebella, ba hwetsana a tha khwathi-

wa.

4516 Ge ba kare mo ba tšoga kowa gae, kho-
ši ya laêla gore a rwadiwê, ba swanetše
go mo rwala ba yo mmoloka ga gabô. Mo-
hu o rwadiwa mo a hwile ka lehu la batho.
Le gôna ge ba kare ge ba butšišetsā ba hwe-
tšana gore gona le yo mongwe motho yo ba
mo tšebago, ba khopêlana naê, gore re ka tše
ke ra beya tšogô e ya rena fa. Ge ba kwa-
nê naê. Bjale ba mo roma go ba dumediše-
tšā ga ba mošate. Taba e fo tšepela bjale,
bjale ka pele. Khoši ge ile ya dumêla ke
moka ba boloka mahu mo we. ~~Pa~~ Ba ntšha
pudi ba leboga khoši ge a ba dumeletše
go boloka monunageng ya gwe. Mo-lebendi
wa lebita le yêna o fiwa pudi ya gore a
šale a tšhokômêla lebita.

4517 Khale gona ge khoši e ile ya re le
mo rwalê, ka khane le maata le be le mo
rwala, ge mohu a ile a hwa ka lehu la
basadi, gôna mohu yo we ke mpja e hwetše
mafekong. E be ba fo khopêla ga khoši, go-
re ba gogê mpja e we ba lathe. Bona be-
ng ba tšā fa khoši tšebogô ya bona. Ge ba

fitša go khoši ya bona, ke moka ba mmotšā
gore motho yo la ke mpja o hwile mafekong.
ke moka o re le laile la laha. Motho yo
we o silikile ka gobane o togetše baradi le
bana a e ya go šaba. Bjale o tšo fapanale
modirō owe, o tiwere tša gwe dišele.

4518 Bjale ka ~~mar~~ Maruping. Monna yo o ile
a ša ka baka la bongaka mo nagereng ya
gešu. Bjale a tšenela ka moteng wa Mahhu-
khô. O ile a mo amogela. A ba a dira le
gore ba khôrô ba tšebe. Ba ile ba mo dume-
lla gore a ka tšwela pele le modirō wa gwe.
Ba mmotšā gore o tšebe gore moeng a na dibe-
di.

4519 Lekheswa le tiwara ke monna. Bjale o
ile a šita go buša lekheswa la gwe. Nga-
ka ke khoši a e gane ke motho. Mosadi yo
mongwe le yo mongwe o swanetše go mo dumê-
la. Bo botše bja maloba a lefathe a fele.
Monna a bōna mosadi yo Manyupa, a bōna e
ke a robale legogong. Le gōna e ke le ka
ntšê a e. O ile a mo wela gōdimu. Kha-
nthe mosadi a loka o phumile mpa. Bjale

889

2124

K34/82

moradi o mo file a re ke ngaka, o tso the ka-
lafa.

4520 Maruping o ile a hwa a mamaretse mora-
di. Moradi a bona ga botse gore monna ohwile
a mamaralla a latha kowa a toga. Moradi yo'
we a re go fithe gae, a botse monna yo mo-
ng, gore thepela kowa mothaxeng o la, o ta
hwetsana thelo. Bjale monna a nyaka go tse-
ba gore ke thelo the mohuta mang. A re we-
ne a riê. Monna a ya, a ya a hwetsana mo-
nna yo la wa moeng a hwile. Bjale a thô-
ma go tshoga. O ile a gona ka the ka utha
gô. A ya a botse moradi a re o dirileng motho
wa batho. O wa bona taba e ke marumu.

4521 Moradi a re a gona marumu motho yo la
ke mpja. Ge go e ta marumu le bolaeng nna:
Batho ka moka ba the ke ba bolaiwa ka ba-
ka la gore a ba na molato. Motho yo la o bi-
le o phala ke mpja, ka gobane mpja e ya
khopela ya tshadi ya e misa mothela, ya
pho ya khona e namela. Bjale yena o bjale
ka pokolo, e lomago ya tshadi, bjale ya o kwa
go baba le go lapa ya beetsa. Kemmu-

889

K34/82

tšitšē, a re yēna a ka tše ke a dira ke tšelo ke yēna ngaka. Bjale ke ile ka leka ka maatša gore ke a phōnyokha a napa a nkateletša. Bjale nna ka re bose a ba kwele o tša dikwa ka nōzi. Wena tšepela o ba tšibišē, o mpolē ke tša bolabola.

4522 Monna a ya a tšibišā Makhukhu. Ba ya le monna yola, ba hwetsāna gore ka nnete o hwile tšegolong. Bjale a goma a ya a tšibišā ntona Phašuku. Phašuku a hitima le yēna ba ya ba bega ka mōata. Ba ka mōata ba ntšha batho ba go bōna. Ka nnete ba hwetsāna a hwile tšegolong. Ba boēla ba botša khoši. Bjale khoši ya re le tše ke la mo tšōa.

4523 Ba roma masogana go tšibišā Bakhaga. Tšepelang le ba botšē ba re kiti, motho wa bona o hwile ka mono. Ba-rumiwa ba ya. A ba ka ba nyaka go ba ba tša butšišā gore mosadi ke mang. Ba ile ba re basadi ke ba bantši a re tšebe gore ke mang. Le gōna ge ba yo dira modirō o we ba utama. Ba-rumiwa ba ya ba boya le Bakhaga. Ba be ba pufulelwa. Ke gore go kwata. Go

889

K34/82

2126

kwata ga bona go ile gwa fêla.

4524 Ba ile ba ba šupa mo we thegolong, mo we mohu a hwetšego nthe. Ba lebella bopele bja gwe ba hwetsana bo hunyetše, bo bile bo rurugilê. Ba khôla gore ke nnete o bolaiile ke basadi. Ba re ke basadi ka baka la gore mosadi yo a mmolaitšego a ba mo tšibe. Ka goriale mo we mpja ge e hwile lefelong, a ba nyahisišiši gore e bolaiile ke fe mpja. Ba fo gôga ba ya ba la-
tha. Bjale le yêna ba ile ba fô boloka. Pele ga gore ba mmolokê ba ile ba dumediša mosata. Ba re re nyaka go roba-
diša motho wa rena mo mobung wa go. Khoši ya dumêla.

4525 Ba ile ba dumediša ka pudi. Bjale ka moragô ga mo khoši e dumeditšê, ya ba gona ba khônago ba mmoloka. Ba leloko la bo mohu ba khopêla matsôgô ga mong wa motê. Mong wa motê a khopêla banna Banna a ba na treba, ba ile ba êpa le-
bita ke moka ba boloka mohu. Dijô ka moka ba fêpa ke bona ba boleloko la mohu. Dijô tšie we di bolwabolwago ke

tša go tšhapiša banna diatša.

4526 Ba fa mong wa motše pudi goba nku. Tša-
tši le we ba bolokago mohu, a ba tšoge ka
lona. Ba robala mo we. Ba lala ba laetsše
go morena. Gore motho yo la wa rena re phu-
thilē, ka morwana e tšhale ka morwanyana,
re a tšoga. Ba botša mong wa motše gore a ntšhe
dithapō tša mohu. Ke moka a dintšha ka
moka. He ge gona le tše dingwe tše we
a di utilego, a gona taba. Ba lla fēla
tše we a ba šupago. Bjale ba ntšha nku
ba fa Makhukhu, ba re o šale o tšhōhōmē-
la lebita le la rena. Ke moka ba
laelana le mongwa motše ba tšoga. Ditha-
pō tše la tša mohu ba rwala ba tšoga
na tša. Ba yo lla tšhellō lapeng la mohu. He
dikalafō ba yo diva ga na mo we gae ga
gwe.

4527 Ke moka ditaba tša mohu Marupi-
ng tša fēla di e tša mo we. Mong wa
motše leina la gwe ba le boloka ka dipelo-
ng tša bona. Morwa yo mongwe wa mo-
hu ge a nyaka go bōna lebita la papagwe,
ba mo laeletša, ga monna yo la ba gore

889

K34/82

2128

a ša le a lebeletš'i lebita.

4528 Mohu yo we Maruping a ba ka ba moiša ka ngwakong. Ba ile ba mo rwala ba mme-ya ka tšê ga maforo. Ge ba mo iša le-biteng ba ile ba mo rwala a le ga na mo we. Ke molaô wa gore mothipidi ba the ke ba mmeya ka ngwakong, ka baka la gore a še motho wa mo. Le dikalafô tš'a lehu ba yo alafa ga gabô mohu. Bjale wa mmeya ka ngwakong, ngwako o we o tša šila-fala, Bjale mo o nyaka ngaka ya go tša go foka, o swanetš'e go lefa ngaka. Le ge motho wa mothipidi a ka fo babja, ge ba bona gore e binêla go fofa. Ba mo utšha ka gare ga motš'e. Ba mo agêla mošša ka mafuri nte ga le-gora.

4529 Ba bo leloko la mohu ba rwala mohu. Bjale ka ge mohu a ile a re go fitša mo nageng e, a ile a dumediša. Le bona ba swanetš'e go tšibiša khoši ka pudi gore motho yo wa rena re a mo rwala. Bjale khoši e ka the ke ya ba ganêla. Ke moka ba rwala motho wa bona ba

889

K34/82

toga ka yêna. Thetopo the the tha rwa-
diwigo, ke tha mo motho a hwile ka baka
la mo go lwana dintwa. Beng ba thôna
ge ba ka the bôna, ge ba khôna ba ka
nehella ba tha ba rwala, a gona taba.

4530 Monyana wa go beya moja lefa. Bjale
ba swanetsê go tibiša ntoua ya moto o we.
Khoši e tibišwa ka thebego tha le thakori
la khomo. Ntouna e ka ya goba ya romêla
motseta wa yôna. Morumiwa yo we ke dite
bê tša go theletša the we ba the bolabola-
go. Bona beng ba mmeya ka mokhuwa o
ba tēbago the tswalo tha bona.

4531 Go fo beya moja lefa kante le go tibiša
ba mosate. Go ka the ke gwa khônêga, ka
gobane mo we monyangeng wa bona ba swa-
netsê go bolaya khomo. Bjale khomo e swa-
netsê go ba le lethakori. Ka goriale mowe
a ba swanêla go ja lethakori le we. Ge
ba ka ja lethakori ke molato. Molato wa
gona o lifiwa ka khomo. Ge ba ka fo di-
ra monyanya kante le go thaba khomo.

889

K34/82

2130

Mabjala ba ʒa dira. Bjala le bjōna bo na le t̄hebegō. Bjale ge ba ka fo nwa bjale bjo we ka n̄te le t̄hebegō ba ūta kh̄ale. Go ūta kh̄ale ke gore ke molato. O swanets̄e go dira bjala bjo bont̄i a yo lefa ka bjōna. Ge a t̄hena mab̄el̄e, o swanets̄e go lefa ka pudi goba dipudi t̄e pedi.

4532 Motho a swan̄ela go dira monyanya ka n̄te le go bot̄ša n̄tona goba khōši. O swanets̄e go bega ba mōate. Bjale ba mōate ba ʒa roma motho wa go bōna monyanya o w̄e. Ke ngwala ka gore n̄tona goba khōši, ka baka la gore ba bangwe ba ka fāthe ga taolo ya n̄tona. Ba bangwe ba ka fāthe ga khōši. Ge a ile a dira ka n̄t̄e le bona, motho yo we o na le molato ka baka la nyat̄šo.

4533 Batho ba go dira menyanya ka n̄te le pegō. Batho ba we ba bit̄šwa bo paka bogōšana. Ka goiale mo we khōši o swanets̄e go ba lifiša. Le ditaba t̄ša bona di a tswenya ge ba ile ba fapana. Khanthe ge n̄tona goba morumiwa wa khoro, ge a le gōna, o ʒa ba la molanya. Ka gobane le yēna ka

889

K34/82

moragô ga mo ba bolabotšê, o ʒa laʒhêla lentšû. Gona le motho yo a belaêlugo mabapi le ngwana yo. ʒe pelaêlô e ʒhe gona, ke moka o ʒa ba botšâ gore re lebugile. Bjale go ʒoga lehono le twanetšê go mo swara ka diatâ tšê pedi. le wêna o ba ʒhompê ba ʒa go ʒhompubo. Mantšû a we a bolwabolwa ke ntona goba morumiwa.

4534^(a) Ka moragô ga lehu la Mokolokoto, ba ile ba dira monyanya. Monyanya o we wa babina nku, o ile wa ba o mogolo. Monyanya e be e le swa go beiwa ga moja lefa. Ka moka ʒhe ana sokane ba ile ba ba gona. Mokolokoto ke leina. Bjale ke yêna khogo tswadi ya bona ba ga sokane.

4535 Monna yo makwale khotsoka, ke yêna yo we ya goba a lebella mmoto wa šalleng. Bjale ba e pitšâ ka gore ke bona ba ga šaai. Monna yo we o filo beya ke khoži batho ba ʒha kwane naê. Bjale ka tsatšê le we la monyanya, makwale o ile a ya kante le go mo tibišâ. Ba we ba ga sokane ke ba ga makholo wa ^{zwe} bona. Ba ile ba botšâ moredi wa bona. Bjale yêna a botšâ

889

K34/82

2132

monna. Monna o ile a ya ka mokhwa o we.
Ke moka ba napa ba homola le go mmeqa. Le
ge a le mo we a ba ka ba mmotšā, ba ile
ba fo tšwela pele le modirō wa bona.

4536 Ba ile ba šupa Bogêšê, gore ke yêna
moja lefa le mong wa rena. Mo we monyangeng
e be ba dirile bjala bjo buntši. Ba ile ba
tšhaba le khomo. Ba ja le tšhahori le bjala
ba tše ke ba ntšha tše-begō. Nama ya
beta e ya begwa. Monna yo la wa ntona
ke yêna a ka a dišala moragō, o ile a
fo ntšha mathō a fo lebella. Ba ile
ba tšhanya monyanya wa bona ka ntwa.
Batho ba khale e be ba ena le šole.

4537 Khokhola a lwa le Mampenyane.
Khokhola e be e le šole ya mmoto wa
šalleng. Mampenyane e le šole ya khoro-
ng. Bjale ka tšatši le we ba gathana
mo we monyangeng wa ga šokane. Mampe-
nyane o ile a seleka Khokhola ka go e
thêta. A re ke nna mampenyane wa
tšhoši ya go loma, e we e ilego ya loma

889

K34/82

ba ga nkakale wa bokone. Basadi ba ile ba letša mefulukwane le go mokhanēla, go le-boga the rēto tha gwe.

4538 Khokhola a re go yēna toga o ba o e thēta ga geno. Bjale moreti a re, khane ke a thinya. A re ke re toga. Mouna a re nna ke re ke thupatsā monyanya o. A re ke re toga. Moreti a re o nkhlofetšeng, go toga gona nka the ke ka toga ke tha ra-ke ke mong wa mote, go bolabola ke go thinya thebaka ~~ke~~ Khokhola a thōma go thiya Mampenyane. Moteiwa a toga ka yēna. Gwa swarana banna, dithetgwa tša robēga. Ba re le the ke la lamola, go gaṭhane banna.

4539 Mampenyane a fenyā Khokhola. Ntwa ya bona ba ile ba thōma ka moragō ga mo ba tha tšwa go nwa bjala. Mampenyane a fenyā Khokhola ke merithi e megolo. Mofenyiwa a kwa gore felo mo ke a swa, a mo swara ka letsogo. Bedi ga bona ba be ba gobatsane. Fēla Khokhola o be a go betše kudu. Khokhola ke moratho wa Makwale. Lešoko le ile la ba gona. Bjale

889

K34/82

mogolo a re taba nka t̄he ke ka e khōna
ka baka la gore ke taba ya t̄shingwana. T̄shi-
ngwana ke gore bana ba t̄he lapa.

4540 Makwala a ya a bega taba mošate kho-
rong ya ga mothabē. O ile a iša taba khorong
ka go kwa dipolabolo t̄še mmaga bona. Bja-
le ba mošata ba amogela molato o we. Ba
mo fa letšatši la go boya ka lona khorong.
Ba roma motho wa go bitša Mampenyane.
Morumiwa o ile a ya, a fitša a mmotša gore
ka t̄šatši la gore o wa nyakêga ka khorong.
Monna a re ke a dikwa, ke t̄a t̄a. Ke nna
ke t̄ha t̄ama ke t̄ibiša ba gešu. Ke moka
morumiwa a gona. A ya a botša ba moša-
te gore ke mmutsitše.

4541 Letšatši la katholo. Bja le ka lona t̄ša-
tši le la khoši e ba butšitšego gore ba t̄e
ka lona, ba ile ba a t̄a ka lona. Kho-
khola o be a gopola gore molato o išitše
ke Mampenyane khorong. A makala ge ba
re a bola bolē. Monna a re, nna a ke t̄ebe
t̄he we nka t̄he bolabolago, ka baka la gore
a ke t̄ebe gore ke bitšetswang mo khorong.
Ditaba ke ^{t̄he we} makwale. A re ke yēna

889

2135

K34/82

a gore re mmitšetsē Mampenyane a tē a kwe gore molato e be e leng, ge a mo gobatsa ka mokhwa o. Khokhola a re mogolo o na le phōšō, ka baka la gore a wa mpotša. Nna a ke ne molato le Mampenyane, ke dipōō tša dikhomo, e ngwe ya tšhaba a e na molato. Mampenyane le yēna a ēna ga na mola go bolabotšego molebi.

4542 Makwale ke ya mogolo a ntšhe khomo a tswallē khoro. A re di a kwala a gore morapi wa magoto a ntšhe khafa molato. Ke magoto a ng, goriale ke ba mošate ba butšiša Makwale. Go be gona le monyanya o mogolo moteng wa šokane. Monyanya o we e be e le wa go šupa mo-jar lefa. O tšhe ke wa pata pōō ka twagola. Le fa o wa go molato, o we o tša be-ya o re bega. Makwale a ntšha khomo ya go tswalla khōrō. Ke moka molato wa fēla o e tša mo we.

4543 Ba ga šokane ba beiwa molato ke ba mošate. Makwale ba ile ba go bega monyanya o we wa bōna. O ile a gana. Bjale šokane o dietšeng monyanya ka ntše le go bega. Molato a o nyake ke motho.

889

K34/82

2136

šokane a re ke ile ka bega yêna mong wa rena. Mang. Makwale. Bjale o reng o re a wa ka wa bigiwa. Ke bolabola nnete a ba bega. šokane a re nka re ke tša go bega wa tša. Ke ile ka fo tša ka bumpja bja ka.

4544 Ba khoro ba ile ba bōna Makwale phōšō. Ba go bigile, o be o ka tše ke wa fo-ya ba tša go bega. Moratho wa go o bile o tšo lwa dintwa mo we monyanyeng wa bona. Bjale ka ge o be a swanetsē go tšilo re bega ka pudi; bjale o itirile khošana. Lehono re go nyaka dipudi tše pedi. Ke gore pudi e la e gapa ke pudi. Wa rapa ledimu le ja wena, Makwale o e thapetše madimu a tša mo lebanā. Molato wa fēla o e tša mowe.

4545(b) Ba ga šokane ba fapana ka moja lefa. Motho yo we le mmeilego a še êna moja lefa. Moja lefa ke ngwana wa Modome. Go tša ba ngwana wa Madome bjang ka gobane Madome a tšeya mosadi ga malome wa gwe. A go khathalege le ge a tša tšeya mosadi ga malome wa gwe, ke ngwana wa šokane yo mogolo. Khoši a e ke e twala khoši ga-

889

K34/82

2137

bedi. A ka motswala ga bedi ge mogolo a ile a hwa. Gona moratho a ka tšeya le gato la mogolo. Goba moradi wa pele, a bèlega ngwana a hwa. Bjale wa lapa le lenyana ba pela. Ba ile ba leka go bolabola ka tše gae tša bona tša ba šita.

4546 Ba di iša khorong ya Makwale. Ba leka ka maata ga dibolabola le gona tša šita. Makwale a fithiŋa taba ya ya ka khorong ya ga Mothabê. Ba ga Mothabê ba ya ba amogela taba. Ba re o e o botšhe ba fapani, ka tšatsi la gore ba tšogelê mo khorong. Ke moka a go ma a ya a ba botšhe letšatsi le we ba swanetšego go ba ka khorong ka lona.

4547 Letšatsi la katholo. Ka lona letšatsi le we yo mongwe le yo mongwe o ile a ya moata. Ba kopana ka moka. Bjale mmudi wa lekhota a thoma go bula lekhota. Lekhota ka moka le ile la khopelwa ditêbê le melomo ke mmudi wa lekhota. Bjale ba ga sokane le ka bolabola phapano

889

K34/82

ya lena.

4548 Thoutosa a thōma go bolabola pelaêlo ya gwe. Nna ke belaêla fêla ke nna ngwana wa lapa le lenyana. Makholo mosadi wa gwe ke Ntebu. Bjale o ile a bêtêga Madome le khaitšedi ya gwe Ngwarokwane. Mosadi wa gwe wa bobedi ke Pulane ngwana Maile. Ntebu le yêna ke ngwana Maile. Bjale Pulane o tile mo, ka go tilo a pela ^{rakhadi} ngwana wa gwe. Bjale a hwetsana gore Madome e thale yo monyana. Ke ge a dula le matswala wa gwe. Bjale Madome a re go gola ba mo tšeiša mosadi ga Malesa. Bjale ke re moja lefa wa khōrō ya ga ~~Mo~~ Sokane ke ngwana wa Madome ka baka la gore Madome o tswetšē ke Sokane. Ngwana yo we a swanetsēgo go ba moja lefa ke ngwana wa Mokhadi ngwana Malesa. Ke moka ke feditšē.

4549 Dipolabolo tša Patana. Patana ke rangwane wa moja lefa yo we ba mmeilego. Morena lekhōta la ba bina tōu. Re-na re beile moja lefa wa rena ka molaō. Pulane ke mosadi wa Sokane ka go-

bane a ka a dula le Madome. Bjale bongwe-
tši bo ile bja fêla ya ba mosadi. Ke ge
Pulane a bêtêga mogolo waka, papago yomo-
ja lefa. Madome o tšô tšeya khorong e tšele.
Bjale khôrô e we e ka tše ke ya ba moja le-
fa mo khorong ya gešu. Ke moka ke feditšê
lekhoṭa.

4550 Dipolabolo tša Ngwarokwane. Nna ke ile
ka gapeletšwa go bolabola. Mothang o we ba
re go ke šupê moja lefa, ke ile ka šupa
yo no morwa Mokhoko. Bjale monna yo mongwe
o ile a ntšha lentšû, a re ke moja lefa wa
khôrô tša ga šokane ka moka. Bjale nna
ke ile ka fetola ka gore wa lapa la Pulane.
Bjale barwa ba Pulane ba ganetšâ lentšû
le we. Ba re ke moja lefa wa khôrô tša
ga šokane ka moka. Nna a ka ka ha tšwe-
la pele le mantšû. Ke moka ke feditšê.

4551 Mmudi wa lekhoṭa a re bolabola gore ya
ga go khopolo e be e reng bjale ka ge ba
ile ba go ganetšâ. Ngwarokwane a re mo
la e be e le nna monna moja lefa e be
e tšô ba nna. Mo la mogolo wa ka Madome
a be a tša phela tša tšê ka moka e be

Moja K34/82

di ka tše bē gona. Motš lefa ke ngwana wa Madome, ka gobane ke ngwana wa Sokane yo mogolo. Bona ba ka botša ngwana wa Madome gore a yo tšeya moradi ga Maile a tše a timē mellō. Ke moka a fetsā dipolabolo tša gwe a e tša mo we.

4552 Lekhotā la ēma mo la go bolabotšego khadi e kholo. Le a kwa lena bana ba Pulane, le ba ba nyana. Ngwana wa Pulane a ka tše ke a lomēla ngwana wa Ntēbu le rotse pele. Go loma ngwana wa Ntēbu ka moragō gwa khōna go loma wa Pulane. Taba kholo ke go botša ngwana yo we motogolo wa ga Malesa gore a tšee moradi mo we go rotago lena. Yo we le mmeilego ke mogotši wa mollō.

4553 Lekhotā la beya morwa Mokhadi Malesa go ba moja lefa wa khōrō tša ga Sokane. Barwa^a Pulane ba ile ba leka go nganga. Ngango ya bona go bile ya lefēla. Ditaba tša išwa tše lepeng. Tšepe tša boya tše rēmile ka gore, mo we lekhotā le bolabotšego ke nnete go swanetsē go ba bjale. Ge gona le taba ba swanetsē

889

K34/82

2141

go bolabolwa mo we khorong ya motogolo wa
ga Malesa, ge e šitile e khōnē e ya ntone-
ng. Thontosa a ntšhe khomo a tswalle khoro.
Ke moka a ntšha khomo e we. Molato wa
bona wa fêla o e ʒa mo we.

4554 Lehu la ntona. Baroka, ba re bana
ba khoši re loba ka moka, ka gobane yo e ʒa
ba go khoši a re ^{mp} mōte tebe. Ka nnete ba kwa-
la, ka baka la gore khoši goba ntona ke
batho ba ba nago le basadi ba bantši. Bja-
le batho ba bantši a ba mo tebe ngwana
wa moja lefa. Ba ʒa mmōna tšatši le
we ba mo šupago. Ntona ge e hwile ba
swanetše go tšibisa khošigammōgō le ma-
ntona a mangwe. Ba yo mmaloka. Ka
moragō ga thello le monyanya wa meriri
ya mafello, ba šupa yo we a ʒa go thi-
ba madulo a mohu.

4555 Monyanya wa tšhupo ya moja lefa.
Ba swanetše go bega ka mošate monyanya
o we. Mantona a mangwe ba tšibišwa
gore ba begōna, go tšilo bona moja lefa
yo moswa. A go thibelwe motho, mang

889

K34/82

le mang ba ka ba gona. Batho ba we
ba go ba ba le ka fathe ga phuso ya gwe
ba swanetše go tšwa ba rwele diphafana
tša mabjala. Ba yo bōna mong wa bona
yo morwa.

4556 Morapiwa yo mongwe le yo mongwe
o swanetše go ba gōna. Ge motho a ka the
ke a ba gona, lentšu le swanetše go ba gōna.
Goba o roma-motho yo a tšlogo êma la gato-
ng la gwe le gona go tša lukile. Ge a ka
fo dula ka nte le go roma motho goba lentšu
fêla la go bola the the moswerego, ntona e
we e ya lwa. A ba na taba naê. Ka dipe-
long tša bona ba ta ba bu tšeba gore motho
yo o na le ntwa na bō. Molato ôna ba ka
the ke ba mo fa. Le yêna o ta tšoga a tša-
gêla ke taba ya mohuta o, a ba bitšā ba the
ke ba ya.

4557 Ba-rapiwa ba hwetsana wa bona mogo-
po. Matšwa-gutši ba ba fa megopo ka dikhō-
rō tša bona. Mong wa monyanya mo a ta
thaba o nyaka go bōna ba'na ba bagolo
ba we ba rapilwego. Bjale ka moragô ga
mo moja lefa a supilwê, ba bile ba mo la-

889

K34/82

21+3

ile, ba t̄ēna dijong. Go t̄oga ka lona t̄s̄at̄s̄i
 le we o t̄oget̄s̄e go t̄hepela le ba-gw̄era ba
 gwe, o t̄hepela le bakhalabje, ba molaya me-
 laô. O ba t̄hanogets̄e ka lona let̄s̄at̄s̄i le we
 la peô ya gwe. O dula ka gare ga ba kha-
 labje o ja nabô o uwa nabo.

4558 Ntona e ngwe le e ngwe e fiwa mogo-
 po wa yôna. Monganya o we ba bolaya k̄ho-
 mo goba k̄homo t̄s̄e pedi. Go ya ka bo k̄hu-
 ri bja batho. Bjale pele ga gore ba t̄ēnē
 dinong, ba swanets̄e go ja t̄s̄a go ja. Ge
 ba ka thōma ka dinō, ba-t̄homphegi ba
 ka t̄he ke ba t̄a ba ja ga bot̄e ka ba ka
 la di tagwa. Mantona ba beiva ka me-
 ngwahong, ke moka ba fa ntona e ngwe
 le e ngwe mogopo wa yôna. Ntona e we
 e t̄ha t̄ago mogopo wa yôna o t̄a t̄haoka
 ba t̄haedi. Ka moragô ga mo we, ke moka
 ba fiwa mabjala, ba no ba fa ka mokhwa
 o la ba ba fago t̄s̄a go ja. Bjona ba wê-
 la nt̄ē.

4559 Ka moragô ga mo ba fedit̄s̄e bja-
 la, ke moka ba palakana. Yo mongwe
 le yo mongwe o e h̄ela gae ga gwe.

889

2144

K34/82

Ka moka ga bona ba mmone moja lefa.
Ba bile ba t̄eba le mmagwe gore ke
mang. Ba palakane ba mo šietš̄e molaš
wa gore a theletš̄e ba ba golo t̄he we ba
t̄he bolago.

H560 Ge ntona e rapilwe ya t̄he ke ya
ba gōna. Mothomong o romela motho yo
we a swanets̄e go mo emela. Bjale
megopo e we ya goba e lebane ntona e
we, e fiwa yēna moemedi wa gwe.
Moemedi ke gore o eme t̄he bakeng t̄ha
ntona. Ke yēna yo we a t̄a ya go a t̄ha-
lošetš̄a ntona ka mokhwa o modirō o t̄he-
petš̄e go ka. ōna. Khoši yōna modirō wa yōna
ke go romela motoeta. Fēla ntona e we
ge e le e kholo gona a ka ya ge le baka
le dumela.

H561 Motho yo a ka fekudišiwago ke wa
leloko la bo moja lefa. Bona ge ba t̄ibišitš̄wē
ka moka ga bona ba swanets̄e go ba
gōna. Ge a ka dula a t̄he ke a ba gōna,
o swanets̄e go ba le lentš̄u. Ge a filo
dula ka nt̄ē le lentš̄u, ba swanets̄e go
mo nyaka nnete. Ge a e fa mabaka a

889

K34/82

a t̄ha kwalego, ba swanetš̄e go mmeya molato, ka gobane t̄he we a t̄he hupilego a t̄he t̄ebe ke motho. T̄ha pelong ya tswaledi, t̄he t̄eba ke yēna mong tswaledi. Ke gore molomo wa gwe o tswaletš̄we fēla pelo e ya bolabola.

4562 Mogani wa go ya mo we monyan^{ng}e₂ wa t̄hupō ya moja lefa, ke modiri wa moferefere. A nyake go bōna ge ba beya moja lefa, ka baka la gore a di nyake. go bontšhagala gore ka moragō a ka ba mmolai, wa moja lefa. Ke baka le we a ka li-pišwago ka lona. Khanthe motho le mo a t̄ha di nyake o foya, go buiša mōya mohu. Ka goriale mo we ba ka t̄he ke ba gapola t̄helo.

4563 Taba e ya khañō ya go bōna ge ba beya moja lefa, a še taba e we e kilego ya dirēga. Ba t̄haloša fēla gore ge motho a ile a fo dula kante le lebaka le le kwalago, motho yo we o swanetš̄e go butsiwa, a be a beiwe molato. Ka baka la gore a ba t̄ebe gore ka pelong ya gwe o hupileng. Bjale ba t̄a motš̄a

889

K34/82

le gore ngwana a tšhagêla ke tše tšengwe,
re tša re ke wena o mmolalego. Ba mo li-
fiša ba dutši ba mmotša gore a še we-
na tšelo. Fêla ba tša dula ba mo lebele-
tše mekhwa le mediro. Tefô e ya ka manganga
a motho. Ge motho a tše na manganga
o beelwa thepa e nyana pudi goba, pudi
tše pedi. Manganga a ja dipudi tše tšhaano go-
ba khoma.

4564 Moja lefa wa moše. Ke gore monna o
wa tšeya basadi ba bantši. Monna yo we
e no ba motho fêla. O tšeya basadi ba
bantši ka baka la bohunô bja ka lapeng
la gwe. Bjale moše o we o swanetše go ba
le moja lefa. Taba ya moja lefa wa moše
e ya bigiwa mošate fêla ge ba yo dira
monyanya. Ba bega ka baka la gore monya-
nya o tšepela le dintwa. Ka moswana a
ka šitwa go bolabola khorong. Ka gobane
ba khôro ba ka re o morwa mang o fo dirago
monyanya o tša re botša.

4565 Ngaletšo ke phidišo. Ba ka mmotša
gore tšepela o a-tšhola bjale ka ge e le we-
na mong wa naga e. Ka baka le we o

889

K34/82

2147

swanetsê go ntšha tša go rapêla a rapela.
Pudi goba dipudi tšê pedi ka mokhwa o we
khoši a nyakago ka gona.

4566 Ge ba lapa le we ka moka ba dumela-
na le moja lefa. Ntšona goba khoši ba tša
kwana le ga na mo we tumelano ya bona
e nago gona. Khane ke mo bo morwa ragwe
ba dumela ga mmogo le dikhadi tša mo-
tše o we. Ba khôro a ba na taba le taba
e we ya bona. Khane ke ge bona beng
ba o kwana. Le ge ba ka fapana a
gona taba, ke taba ya bona ya motše.
Le ge the-bego tša le thakori go-ba bjale.
Ba khôro a ba na taba le go ntšha motho
wa khoro, gore a yo bona.

4567 Molebedi wa motše o khopêla monna
wa khôro gore a bê gona. Ntšona goba kho-
ši, ka baka la khopêlo e we, ba ka ro-
ma motho gore a ê. Bjale ba tša ~~mmotša~~
gore o ê o mo fê tša go ja. Ge a ka
boya a belaêla, o tšê gore o na le mo-
lato. Motho yo we wa khoro o tšaya fê-
la ka baka la khopelo. Mong wa motše o
tša hwetšana a thabile ka baka la monna

889

K34/82

2148

yo la wa mošate.

4568 Ba khôro ba ka ditêna ga ba ile ba fapana ka thegae tha bona. ke gôna ba di bega. Bjale ba ditêna fêla ka katholo. Rammotwana gêna mo we monyanyeng o we wa bana ba gwe, o swanetsê go ya go ba go roma motho, ge ba ile ba mmege. O ya fêla go bôna ba-lebi. Ge ba ile ba the mmege gôna a ka the ke a khôna goya. Fêla ge ba ka ya ba dira dintwa mong wa mote ona le molato.

4569 Go hupa monyanya. Dingaka tšona a di nyake go thaêla ke the thengwe. Motho yo mongwe le yo mongwe a nyake go dira the-lo kante le gore a ê ngakeng. Ntona goba khôri la batho fêla. Ge ba nyaka go dira monyanya ba swanetsê go ya ngakeng. Ba yo phehola go nyaka go kwa gore monyanya o ta thepela ga bote. le gore badimu ba belêla. Ngaka ke yôna e we e swanetsê go go ba botša tela ya thipidišo ya monyanya wa bona. Pheko ya go hupa yôna ke molaô. O swanetsê go beya phekoya go hupa monyanya o we. Go hupa ke

889

21 49

K34/82

gore ba ~~the~~ ke ba dira dintwa.

4570 Ngaka ge e nyaka go ya e ya ya go hupa ka nōi. Mo e bōna gore lebaka a le gona e ba fa pheko. Ke moka ya ba laletša ka mokhwa o ba swanetsēgo go dira ka ōna. Ba swanetsē go mo fa thelo bakeng tha pheko ela ya gwe. Ma fello a ditaba tša ^{Puku} ~~tema~~ ya 4.

4571 Lethetho la ditemana tša puku ya 4. Ke le le latelanago ka mo fathe:-

Puku ya 4:

4233 Temana ya 1: Molebendi wa dithapō moja lefa a thešū a beiwan 1981.

4276 Temana ya 2(a): Theila goba monyanya wa lefa 2003.

4337 Temana ya 2(b): Mothahu, khoko le diphiri 2034.

4392 Temana ya 3(c): Dinaka tša dikhomo

2150*

889

K34/82

a di lemele felo go thii 2061.

4426 Temana ya 4d; Molomo wa badimmi le go phasa 2078.

4498 Temana ya 3; Go bega mošate 2113.

4534 (a) Monyanya wa ka moragô ga lehu la Moko-lokoto.

4545 (b) Ba ga Šokane ba fapana ka moja lefa.

Le ngolo la go tšwa go wena morena ke le hwetšane. Ke kwile ga boše gore mangolo a bona a go gatiša dithakadu ke bofora.

Ka di 8-4-1952 Ka^{1a} bobedi ka nako ya 2:30^{P.M.} go ile gwana pula ya the phoó; tha go diranya^{na} le the fako. Banna re ile ra tšwa ka mengwakong go khaoletsa badiši ba dikhomo. Madimabe a ile a ba gōdimu ga Mapule Mabakane, ngwana wa gwe o ile a tšeiwa ke meeti, O bulukilwe ka 9-4-52. Ke tšie re ilego ra di bōna.

End. S. 889